

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

"OKUL-AİLE İŞBİRLİĞİ VE SORUNLARI"
(Adapazarı Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ender KAZAK

73143

Enstitü Anabilim Dalı : SOSYOLOJİ

Enstitü Bilim Dalı : SOSYOLOJİ

Bu tez/...../199 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

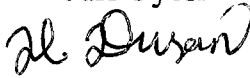
Prof.Dr. H. Musa TAŞDELEN Doç.Dr. Hacı DURAN

Yrd.Dr. Dr. Selahattin

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

ÖNSÖZ

Toplum, sosyal ilişkiler ve sosyal kurumlardan oluşmuş, sürekli ve dinamik bir yapıya sahiptir. Toplumsal kurumlar, bir toplumda insan ilişkilerini düzenlemekte ve bu düzenli ilişkiler yoluyla toplumun sürekliliği sağlanmaktadır. Temel toplumsal kurumlar, aile, eğitim, devlet ve ekonomi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kurumlar karşılıklı ilişki ve etkileşim halindedirler. Her bir kurumun düzenli işleyişi ve fonksiyonlarını yerine getirebiliyor olması, diğer kurumlarında düzenli işleyişine ve fonksiyonlarını yerine getirebiliyor olmasına bağlıdır. Kurumlardan birinde ortaya çıkacak bir bunalım, diğer kurumların da işleyişini olumsuz yönde etkileyebilir.

Aile ve eğitim kurumları fonksiyonlarını yerine getirirken, birbirleriyle en fazla ilişki ve işbirliği içinde olması gereken en önemli iki temel kurumdur.

Ailenin içinde bulunduğu toplumsal konum, (eğitim düzeyi, mesleği, geliri) hem eğitim, hem de aile kurumunun amaç ve görevlerini yerine getirebilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bireyin okul başarısı, alacağı eğitimin miktarı, türü ve kalitesi ailenin içinde bulunduğu toplumsal konumla yakından ilgilidir.

Araştırmanın amacı, toplumsal konumlarına bağlı olarak, velilerin okulla işbirliği düzeylerini, etkinlik ve problemlerini tespit etmektir.

Çalışmanın gerçekleştirilmesinde, görüş ve önerilerinden yararlandığım Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim üyesi, Prof.Dr.Haydar TAYMAZ'a ve Sayın Hocam, Yrd. Doç.Dr. Selâhattin ÖZYURT'a çok teşekkür ederim. İstatistiksel analizlerde yardımlarından dolayı Araştırma Görevlisi Ömay TABAK'a da çok teşekkür ederim.

Sakarya, 1998

Ender KAZAK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
TÜRKÇE ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
GİRİŞ.....	1
1. TOPLUMSAL KURUMLAR VE KURUMLAR ARASI İLİŞKİLER.....	6
1.1. Aile Kurumu.....	9
1.1.1. Aile Tanımlamaları.....	9
1.1.2. Aile Türleri ve Fonksiyonları.....	12
1.1.2.1. Geleneksel Geniş Aile.....	12
1.1.2.2. Çekirdek Aile.....	14
1.1.2.3. Burjuva (Kentsoylu) Ailesi.....	15
1.1.2.4. İşçi Ailesi.....	16
1.1.3. Aile Yapısında Meydana Gelen Değişmeler.....	16
1.1.4. Ailenin Toplumsal Konumu ve Okul Başarısı.....	17
1.1.5. Okul-Aile İşbirliği.....	21
1.1.5.1. Okul-Aile İşbirliğinin Önemi.....	21
1.1.5.2. Okul-Aile İşbirliği Engelleri.....	24
1.1.5.3. İşbirliğinde Okul-Aile Birlikleri.....	26
1.1.5.4. Okul-Aile Birliklerinin Görev ve Çalışmaları.....	27
1.2. Toplumsal Konum.....	31
1.2.1. Toplumsal Sınıf.....	31
1.2.2. Toplumsal Sınıfı Belirleyen Değişkenler.....	32
1.2.2.1. Gelir.....	32
1.2.2.2. Meslek.....	34

1.2.2.3. Eğitim	35
1.2.2.4. Yaşama Tarzı	35
1.2.2.5. Sınıf Şuuru	36
1.2.3. Toplumsal Sınıfların Eğitimle İlişkileri.....	37
1.3. Eğitim Kurumu.....	38
1.3.1. Eğitim Tanımlamaları.....	38
1.3.2. Eğitimin Fonksiyonları.....	40
1.3.2.1. Kültürel Mirasın Birikimi ve Aktarılması	40
1.3.2.2. Çocuğun Sosyalleştirilmesi.....	41
1.3.2.3. Eğitimin Siyasal İşlevi	42
1.3.2.4. Ekonomik İşlevi.....	42
1.3.2.5. Seçme İşlevi	43
1.3.3. Okul	43
1.3.3.1. Okulun Fonksiyonları	44
1.3.3.2. Çevreyle İlişkileri Açısından Okul Tipleri	47
1.3.3.3. Okul Toplum-Halk İlişkileri	49
2. ARAŞTIRMA ALANININ TANITILMASI.....	53
2.1. Sakarya İlinde Nüfus	53
2.2. Eğitim	54
2.3. Ekonomik ve Sosyal Durum	56
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	57
3.1. Velilere Ait Kişisel Bilgi ve Görüşler.....	59
3.1.1. Cinsiyet	59
3.1.2. Yaş.....	59
3.1.3. Meslek.....	60
3.1.4. Öğrenim Durumu	60
3.1.5. Velilerin Ortalama Aylık Gelirleri.....	61
3.1.6. Velilerin Ekonomik Durumlarını Türkiye Ölçeğinde Nasıl Gördükleri.....	62

3.1.7. Velilerin Çocuklarının Öğretmenleriyle Toplam Kaç Kez Görüştükler	62
3.1.8. Veli Toplantıları Akşam Saatlerinde Yapılsa Velilerin Katılma Durumları	63
3.2. Yönetici-Öğretmen Grubuna Ait kişisel Bilgi ve Görüşler	64
3.2.1. Cinsiyet	64
3.2.2. Yöneticilerin Okludaki Görevleri	64
3.2.3. Öğretmen ve Yöneticilerin Kıdemlerine Göre Dağılımları.....	65
3.2.4. Okul-Aile İşbirliği Konusunda Katılınan Hizmet İçi Eğitim Programı Sayısı	65
3.2.5. Öğrenci Velilerinin Daha Çok Hangi Sosyo-Ekonomik Çevreden Olduğu.....	66
3.2.6. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Öğretmenlerle İlişki ve İşbirliği Düzeyi	67
3.2.7. Veli Toplantılarının Akşam Saatlerinde Yapılması Halinde Velilerin Katılım Durumları	68
3.3. Genel Olarak Yönetici-Öğretmen ve Velilerin Her Bir Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Ortalamalar	69
3.4. Meslek, Eğitim ve Gelir Değişkenlerine Bağlı Grupların Her bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları.....	82
3.4.1. Velilerin Meslek Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları	82
3.4.2. Velilerin Gelir Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları.....	91
3.4.3. Velilerin Öğrenim Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları.....	99
3.4.4. Veli ve Yönetici-Öğretmen Grubunun Okul-Aile İşbirliği Hakkındaki Diğer Görüş ve Önerileri	107

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
KAYNAKLAR.....	120
EKLER	125
ÖZGEÇMİŞ.....	146

KISALTMALAR LİSTESİ

A.Ü.	:	Ankara Üniversitesi
bkz.	:	Bakınız
çev.	:	Çeviren
E.B.F.	:	Eğitim Bilimleri Fakültesi
M.E.M.	:	Milli Eğitim Müdürlüğü
O.A.B.	:	Okul-Aile Birliği
S.B.E.	:	Sosyal Bilimler Enstitüsü
SAÜ.	:	Sakarya Üniversitesi
Yay.	:	Yayınları
Y.L.T.	:	Yüksek Lisans Tezi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1	: Sakarya Nüfusunun Kırsal-Kentsel Kesim Dağılımı	53
Tablo 2.2	: Sakarya İlinde Eğitim Kurumlarında Meydana Gelen Sayısal Gelişmeler	54
Tablo 2.3	: 1990 Nüfus Sayımına Göre, Sakarya’da Altı ve Daha Yukarı Yaşlardaki Nüfusun Okur Yazarlık Durumu.....	55
Tablo 3.1	: Yönetici-Öğretmen ve Velilere Uygulanan Anket Formunda Benzer olan soruların Madde Numaraları	57
Tablo 3.2	: Yönetici-Öğretmen ve Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	59
Tablo 3.3	: Velilerin Yaşlara Göre Dağılımı	59
Tablo 3.4	: Velilerin Mesleklere Göre Dağılımları	60
Tablo 3.5	: Velilerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları.....	61
Tablo 3.6	: Velilerin Ortalama Aylık Gelirleri.....	61
Tablo 3.7	: Ekonomik Durumun Türkiye Ölçeğinde Nasıl Görüldüğü	62
Tablo 3.8	: Velilerin Öğretmenlerle Görüşme Sayıları	62
Tablo 3.9	: Veli Toplantıları Akşam Saatlerinde Yapılsa Velilerin Katılma Durumları.....	63
Tablo 3.10	: Yöneticilerin Okuldaki Görevleri	64
Tablo 3.11	: Öğretmen ve Yöneticilerin Kıdemlerine Göre Dağılımları.....	65
Tablo 3.12	: Öğretmen ve Yöneticilerin, Okul-Aile İşbirliği Konusunda Katıldıkları Hizmet İçi Eğitim Programı Sayısı	65

Tablo 3.13 : Öğrenci Velilerinin Daha Çok Hangi Sosyo-Ekonomik Çevreden Olduğu.....	66
Tablo 3.14 : Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Öğretmenlerle İlişki ve İşbirliği.....	67
Tablo 3.15 : Veli Toplantıları Akşam Saatlerinde Yapılsa Velilerin Katılma Durumu.....	68

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Velilerin toplumsal konumlarına bağlı olarak, ilköğretim okullarında okul-aile işbirliği düzeyini, etkinliklerini ve problemlerini ortaya koymaktır. Ailenin toplumsal konumunu belirlemede velilerin eğitim, meslek, gelir durumları ölçüt alınmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Okul-aile işbirliği etkinlikleri ve problemleriyle ilgili olarak:

A. a. Yönetici-Öğretmen grubunun görüşleri nelerdir? b. Velilerin görüşleri nelerdir?

B. Velilerin, a. Meslek b. Öğrenim c. Gelir durumlarına göre görüşleri nelerdir?

Bilgi toplama aracı olarak, yönetici-öğretmen ve veliler için iki anket formu geliştirilmiştir. Yönetici-öğretmen grubuna ortak sorular sorulmuştur.

Araştırmanın evrenini, Sakarya İl merkezindeki 16 ilköğretim okulundan, random yoluyla seçilmiş 10 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Anketler, 32 okul yöneticisi, 101 öğretmen ve 306 öğrenci velisine uygulanmıştır.

Verilerin analizinde, frekans (f), yüzde (%), standart sapma (S), aritmetik ortalama (X)'lar alınmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Ziyaretlerle ilgili olarak, tüm gruplar yeterli görülmektedir.
2. Yönetici-öğretmen ve velilerin tutumlarıyla ilgili olarak önemli bir problemle karşılaşılmamıştır.
3. Veli toplantıları ile ilgili olarak önemli bir problemle karşılaşılmamıştır.
4. Okul aile iletişimi açısından, okul-aile birliklerinin fazla etkin olmadığı görülmüştür. Okul, yazılı iletişim sağlama konusunda yetersiz bulunmuştur.

SUMMARY

The aim of this research is to put forward the school-family cooperation level in primary schools and activities and problems of it with respect to their social positions. The education, occupation and income levels of the families were taken as the criteria in determining the social positions of the family.

Answers of following questions has been sought in the research.

About the problems and activities of family-school cooperation:

A. a) what are the ideas of teacher-manager group? b) what are the ideas of parents?

B. what are the ideas of the parents with respect to their level of a) occupation; b) education; and c) income?

Two inquiry forms were developed for parents and teachers-managers as a data collection tool. Common questions were asked to the teacher-manager group.

The universe of the research has consisted 10 primary schools randomly chosen from 160 primary schools in Sakarya city. The inquiries were applied to 32 school managers, 101 teacher and 306 parents.

Frequency (f), percentage (%), standard deviation (s), arithmetic average (x) were taken in the analysis of data and following results are obtained:

1. It was seen that all groups were satisfying about the visits.
2. There were not seen any serious problems about the manners of the managers-teachers and parents.
3. There were not seen any serious problems about the parents meeting.
4. It was seen that the school-family organizations are not efficient in school-family communication. School was found insufficient about doing written communication.

GİRİŞ

“Toplum, sürekli, dinamik, mesleki bakımdan farklılaşmış fert ve sosyal gruplardan, sosyal teşkilat ve ilişkiler ağından oluşan bir yapıdır...” (Erkal, 1995: 270). “... Toplumu kurumsal bir sistem olarak ele alan görüşe göre toplum, insan davranışlarını düzenleyen toplumsal kurumların meydana getirdiği bir sistem olarak görülebilir” (Kongar, 1985: 42). Temel toplumsal kurumlar, aile, ekonomi, eğitim, din, siyaset olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kurumlar sürekli bir işbirliği ve eşgüdüm içinde çalışarak, toplumsal sistemin düzenli işleyişini sağlayabilirler. Kurumlardan birinde ortaya çıkacak bir bunalım diğer kurumların da işleyişini olumsuz yönde etkileyebilir.

“Aile bütün diğer kurumlar içinde en eski ve en temel kurumlardan birini oluşturur. Bütün toplumlarda hemen her birey bir aile grubunun içinde doğar ve orada yetişir. Aile evlilik denen bir sözleşme ile oluşur... Hemen her toplumda farklı bir biçimde görülen ailenin değişmez birtakım özellikleri ve fonksiyonları vardır (Özkalp, 1990: 97). Bu fonksiyonların başında çocuğun sosyalleştirilmesi, eğitimi ve milli kültürün aktarılması gelir. Ayrıca, ailenin, biyolojik, psikolojik ve koruyucu fonksiyonları da vardır.

Günümüzde ailenin biyolojik fonksiyon ve sevgi fonksiyonu dışındaki fonksiyonları diğer kurumlarla paylaşmakta ve birlikte yerine getirilmektedir.

Ailenin fonksiyonlarını paylaşan kurumların başında eğitim kurumu gelmektedir.

Durkheim, eğitimin dar ve geniş anlamda tanımını yapmıştır. Geniş anlamda eğitim “tabiatın, sosyal müesseselerin ve diğer insanların bizim zekâmız veya irademiz üzerinde icra etmeye muktedir oldukları tesirlerden ibarettir. Dar anlamda ise; eğitim, yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata henüz hazır olmayanlara tatbik edilen tesirdir. Gayesi ise, çocukta (veya fertte) hem bir bütün olarak siyasi cemiyetin, hem de spesifik olarak bağlı olduğu hususi meslek çevresinin ondan istediği belirli miktarda fiziki, entelektüel ve moral durumları hâsıl etmek ve geliştirmektedir (Bilgiseven, 1992 : 14-16).

Eğitimin başlıca fonksiyonları ise kültürü aktarma ve yenileme, ferdi sosyalleştirme olarak görülmektedir. Ayrıca, ekonomik ve siyasal işlevleri yanında, emeğin vasfını yükseltme, işsizliği önleme ve statü kazandırma gibi işlevleri de vardır.

İki temel toplumsal kurum olana aile ve eğitimin sosyalleştirme ve kültür aktarma fonksiyonlarını birlikte yerine getirdiği görülmektedir.

Eğitim kurumu amaç ve fonksiyonlarını okullar aracılığıyla yerine getirmektedir.

“Okulun eğitim görevlerini tam olarak yerine getirmesi ve öğretim çalışmalarında verimli ve başarılı olması, okul ile çevre arasında iyi ve uyumlu ilişkilerin kurulmasına bağlıdır. Okulun çevreyle yakın ve sağlam ilişkiler kurması, çevrenin çeşitli olanaklarından yararlanması, çevredeki işyerleriyle ve çeşitli sosyal kurumlarla işbirliği yapması, çevrenin de gerektiği zaman okulun olanaklarından yararlanması çağdaş bilimsel eğitimin gereklerinden sayılmaktadır” (Öztürk, 1983: 269).

Okulun ilişki ve işbirliği içinde olması gereken en önemli toplumsal kurum ailedir. Çünkü aile ihmal edildiğinde diğer toplumsal kurumlarla ilişki ve işbirliğinin geliştirilmesi anlam taşımaz. Zaten onlarla olan ilişki ve işbirliği fert içindir, dolayısıyla aile içindir. Fakat okul çevresini oluşturan sosyal sistemin ve toplumun etkisi altındadır.

Okul-aile işbirliği, her şeyden önce ailenin, eğitimin önemini kavraması ve eğitilme ihtiyacını hissetmesi temeline dayanır. Okul-aile işbirliğinde yeterlilik konusundaki genel kanaat, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey ailelerin işbirliğinde daha duyarlı olduğu şeklindedir.

Bu araştırma ile okul-aile işbirliğinde alt-orta ve üst sosyo ekonomik düzeydeki velilerin okulla işbirliği düzeyleri ve sorunları tespit edilmeye çalışılacaktır.

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, Türkiyede okul-aile işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

Ülker’in okul-aile işbirliğiyle ilgili olarak velilerin görüşlerini saptamak amacıyla yaptığı araştırmada konuyla ilgili şu bulgulara rastlanmıştır.

“1. Velilerin işbirliğine katılmama nedenleri; fazla meşguliyet, ilgi duymama, başarısızlık korkusu gibi nedenlere dayanmaktadır.

2. Velilerce okul-aile işbirliğinin en önemli görevi öğrenci başarısını yükseltmektir” (Doğan, 1995: 15).

Bilgin, “Ankara merkez ilçelerindeki ortaokullarda okul ile ailenin işbirliği ve sorunları adlı araştırmasında, okul-aile işbirliğini geliştirme görevi alanında şu sorunlarla karşılaşmıştır.

- “1. Ana babaların, okul bina ve tesislerinden yararlanmasının sağlanmaması,
2. Ana babalara eğitim konusunda konferanslar verilmemesi,
3. Öğretmenlerin, öğrenci ana babalarını ziyaret etmeye özendirilmemesi
4. Öğrencilere okulda çalışma olanağının sağlanmaması,
5. Ana babaların, okulun amaçları, eğitim ilkeleri ve okuldaki etkinlikler konularında aydınlatılmaması
6. Okulun yaptığı etkinliklere katkıda bulunulmaması” (Bilgin, 1990: 177).

Yılmaz, “okul-çevre ilişkileri açısından eğitim sürecine toplumsal katılım”, adlı araştırmasında konuyla ilgili olarak şu bulguları elde etmiştir.

“... Okul-çevre bütünleşmesini ve eğitim sürecine toplumsal katılımı engelleyen faktörlerin başında sosyo-ekonomik” faktörler gelmektedir. İlgililer, “sosyo-ekonomik” faktörler kapsamı içinde en önemli katılım engelinin ise, “meslek ve iş hayatının yoğunluğu” olduğunu belirtmişlerdir. Bu engel grubu içinde ikinci sırayı ise ekonomik yetersizlikler” almıştır” (Yılmaz, 1993: 218).

Bu engel eğitim kurumu yetkililerine (yönetici ve öğretmen) göre ikinci sırada yer almaktadır.

“... Okul-çevre bütünleşmesini azaltan bu engel grubu içinde yer alan faktörler ayrı ayrı incelendiğinde ise; “çevrede yaşayanların ekonomik düzeyinin zayıflığı” ve “okul çevresinde lider konumunda hatırı sayılır insanların sayısının az olması” şeklinde özetlenen sebeplerin ön plâna çıktığı gözlenmiştir. Sosyo-ekonomik engellerin

bulunduğuna inanma oranı “okul yöneticilerinde”; “erkek öğretmenler” arasında daha yüksektir...” (Yılmaz, 1993: 223).

Okul-evre ilişkilerini çok geniş çaplı olarak inceleyen araştırmadan sadece konuyla ilgili olan bir iki paragraf alınmıştır.

Aslan (Akan), 1994 yılında, ilkokul ğrencilerinin başarı ve başarısızlıkları ile yesi oldukları ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmış, konuyla ilgili olarak özetle şu sonuçlara varmıştır.

“... Araştırmada alt sosyo-ekonomik düzey ebeveynlerinin okulla iletişimlerinin yetersiz olduğu, genellikle öğretmenle görüşme talebinde bulunmadıkları, veli toplantılarına öğretmenin yaptırım gücü ile geldikleri ve toplantılarda pasif ve sorunlara çözüm bulmakta yetersiz oldukları, okul-koruma derneği çalışmalarından uzak kaldıkları bulgulanmıştır (Bu konuda okul idaresinin aileyi bilgilendirme ve çalışmalara ortak etmede yetersizliği onların ilgisizliğinde önemli bir faktördür).

... Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe çocuğun ğretmeni ile görüşme sayısı artmakta, görüşme talebi anne-babadan gelmekte, veli toplantılarına katılım kendi istekleri doğrultusunda olmaktadır...” (Aslan (Akan), 1994: 36).

Aslan tarafından, Ankara merkez ilçelerinde Temel eğitim birinci kademe düzeyinde Okul-aile ilişkileri konusunda yapılan araştırmada özetle aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

“1. İlişkiler rastlantılara dayalıdır ve velilerin çoğunluğu okul-aile birliklerine ilgi göstermemektedir.

2. Çoğu velilerin, okuldaki eğitsel etkinliklerden haberi yoktur.

3. Okul-aile işbirliğinin ğrenci başarısı açısından önemine inanılmaktadır.

4. Öğretmen veli görüşmesi için, okullarda uygun ortam olmadığı halde veliler fırsat yaratabilmektedir.

5. Veliler, yönetmen ve öğretmenlere güvenir görünürken, öğretmen ve yönetmenlerde velilere karşı güven eksikliği vardır.

6. Kadınlar, okul aile ilişkilerinde daha içten ve daha duyarlıdır.

7. Varolan ilişkiler velilere göre yeterli, yönetmen ve öğretmenlere göre yetersizdir (Bilgin, 1990: 20-21).

Sonuç olarak Türkiyede okula ile işbirliği ve okul aile iletişimi yetersiz düzeydedir. İlişki ve iletişimin ailenin sosyo-ekonomik yapısıyla ilgili olduğu da araştırmalardan çıkan diğer bir sonuçtur.

Öyleyse bu araştırmanın sağlayacağı fayda ne olacaktır? Öncelikle bir “araştırma süreci başarılı da olsa tekrarlanmaya imkân verir. Bilimsel yöntemin ‘denetlenebilir’ özelliği de bir çalışmanın tekrarlanabilir olmasını gerektirmektedir. Özellikle de değişik örneklerle yapılan araştırmalar bir hipotezin desteklenme gücünün bir testi olabilir” (Balcı, 1997: 7). Buna göre, bu araştırma, daha önceki hipotezleri Sakarya il merkezi örneğinde doğrulayabilir. Fakat aksi de olabilir. Sonuç orta ve üst tabakanın aleyhine, alt tabakanın lehine de çıkabilir.

Bununla beraber bu araştırmada bir hipotezden yola çıkılmamış olup, betimleme-survey yöntemi kullanılacaktır.

Aile-veli açısından toplumsal konum-sınıf değişkenleri olarak, eğitim düzeyi, meslek ve gelir alınmıştır.

Araştırmanın amacı, toplumsal konuma bağlı okul-aile işbirliği düzey ve problemlerini ortaya çıkarmak, çözüm önerileriyle de işbirliğine katkıda bulunmaya çalışmaktır.

Araştırma Sakarya il merkezinde bulunan on altı ilköğretim okulundan on tanesi üzerinde yürütülecektir.

Veriler bu okullardaki yönetici, öğretmen ve velilerden anket yoluyla elde edilecek bilgilerle sınırlıdır.

Araştırma, konusuna bağlı olarak, etkinlik ve sorunların tespit edilmesi, bunlara yönelik çözüm önerilerinin getirilmesi ve işbirliğine katkıda bulunulması açısından önem taşımaktadır.

1. TOPLUMSAL KURUMLAR VE KURUMLAR ARASI İLİŞKİLER

Sosyal yapının ve sosyal sistemin düzenli işleyişinde kurumlar ve kurumlar arası ilişkiler önemli rol oynar. Her kurum kendi içinde işbölümü ve işbirliği yaparak ilişkilerini düzenleyerek sürekliliğini sağlar. Bununla birlikte her kurumun sürekliliği ve işlevlerini yerine getirebilmesi diğer kurumlarla da işbirliği yapmasını ve eşgüdüm içinde olmasını gerektirir. Toplumun sürekliliği ve düzeni, kurumların karşılıklı işlevlerini arttırıcı yapı ve işleyişte olmalarına bağlıdır.

"Toplum olarak değerlendirdiğimiz fert ve sosyal gruplardan meydana gelen insan topluluklarında sosyal sistem, sosyal ilişkilerden ve sosyal müesseselerden örölmüş bir ağ gibidir. Toplum olarak adlandırılan bütün içinde her müessesenin varlığı bir anlamda o müessesenin yerine getirmekle yükümlü olduğu göreve dayanmaktadır. Toplumun sosyal yapısını meydana getiren müesseseler ve bunların fonksiyonları dolayısıyla sosyal sistem ahenkli bir şekilde işleyebilmektedir" (Erkal, 1995: 92).

Yapısal ve görevsel bakımdan, kurumlar arası ilişkiler bir araba tekerleğine benzetilmektedir. Tekerleğin merkezinde bireyin karşılaştığı ilk kurum olan aile vardır. Tekerleğin parmakları eğitim, din, hükümet ve ekonomi kurumlarıdır. Çevresi ise içinde kurumların işlediği bir topluluktur. Bir veya daha çok kurumu birbirine bağlayan ast örgüt ve birlikler, adı geçen beş kurumu kendi içlerinde ve aralarında birbirlerine bağlar (Lundberg, Schrag, Larsen, 1970: 88).

Kurumlar ve arasındaki ilişkilere geçilmeden önce yapılan kurum tanımlamalarını gözden geçirmek yerinde olacaktır.

"... Hobhouse kurum kavramının belirli sosyal ilişkileri yöneten kalıplaşmış ve kabul edilmiş alışkanlıkları, bu alışkanlıklarla bunları yöneten ilkelerin karmaşıklığını ve böyle bir karmaşıklık destekleyen örgütü kapsadığını söylemektedir. MacIver ve Page kurum kavramından grup faaliyetinin karakteristik işleyiş kuralları veya kalıplaşmış biçimlerini anlamaktadır. Broom ve Selznick bir birliğin geniş kapsamlı çıkarlara hizmet ettiği ve bunu kabul edilmiş, düzenli ve daha kalıcı biçimde yaptığı zaman kurum olarak adlandırılabileceğini ileri sürmektedir..." (Eserpek, 1981: 185).

Bir başka tanım, “Bir toplumsal kurum, hep birlikte eşgüdölmüş ve örgütlenmiş bir görelî bütün oluşturan düşünceler, inançlar, gelenek-görenek ve davranışlarla özdeksel öğelerden (=yapılar, mallar, bilgiler, simgeler...) kuruludur ve bir sürekliliğı vardır...” (Ozankaya, 1976: 181).

Kurum kavramı dar ve geniş anlamda ele alınmıştır. Bu ayrıma göre ilkööl, lise, üniversite dar anlamda bir kurumdur. Fakat bunların bütünü gözönüne alınırsa eğitim kurumunu oluşturdıkları görülür (Özkalp, 1990: 15). Bazı araştırmacılar okulu örgüt-birlik olarak kabul etmektedir.

“Bierstedt’e göre, ‘birlik’ örgütlenmiş bir gruptur. Örgütlendiğı için bir yapısı bulunmakta ve süreklilik göstermektedir. Öte yandan kurum grup değildir. Kurum bir şeyi yapmanın örgütlenmiş yoludur. Kurum toplumda belirli bir eylemi yürütmenin formel, kabul edilmiş, yerleşmiş ve istikrar kazanmış biçimidir. O halde birlik örgütlenmiş bir grup, kurum ise örgütlenmiş bir aksiyondur...” (Eserpek, 1981: 185).

Birliğin belirli bir yeri ve konumu vardır. Üye olunabilir. Okul için bir mekân belirlemek ve üye olmak söz konusudur. Fakat eğitim için bir yer belirlenemez ve üye olunamaz. Belirli bir aileye üye olunabildiğı halde aile kurumuna üye olunamaz. Buna göre belirli bir aile ve okul bir birliktir. Genel olarak kullanılan ve diğer örgütleride kapsayan aile ve eğitim kurumdur (Eserpek, 1981: 187).

Kurumların açık ve gizli-örtölü işlevleri vardır. Örneğin okulun açık işlevi okur-yazar, yurttaşlık bilincine sahip, mesleğı olan bireyler yetiştirmektir (Ozankaya, 1976: 185). Okulun bu açık işlevleri yanında statü kazandırma ve tanıdık sağlama gibi gizli işlevleri de vardır.

“... Çeşitli birlikler aynı kuruma hizmet edebileceğı gibi tek bir birliktede çok sayıda kurumlaşmış eylem bulunabilmektedir. Örneğin okullar ve üniversiteler eğitim kurumuna hizmet etmektedir. Bu bir örgütün açık olarak görölen fonksiyonudur. Ancak belirli bir örgütün ikinci fonksiyonları da bulunmaktadır. Böylece bir üniversitenin birincil fonksiyonu eğitim olmakla beraber aynı zamanda spor, ticaret ve hatta aile kurumu ile ilgili kurumlaşmış eylemleri kapsayan ikincil fonksiyonları da bulunmaktadır... Kısaca

büyük modern bir üniversite eğitim yanında daha bir çok kurumu temsil etmektedir.” (Eserpek, 1981: 189).

Toplumsal kurumlar birbiriyle ilişki ve etkileşim halindedirler. Kurumlardan birisinde görülen olumlu ya da olumsuz bir değişme diğer kurumlarında işleyişini olumlu ya da olumsuz şekilde etkiler. Örneğin ekonomi kurumundaki aksaklık ve yetersizlik eğitim, aile ve hükümet kurumlarının da işleyişine etki eder. Tabiki bu sadece ekonomi kurumuyla ilgili olmayabilir. Hükümet uygulamaları da ekonomiyi etkiler. Bununla da kalmaz fertlerden oluşan ailelerin yanlış siyasal eğilimleri yetersiz hükümetleri işbaşına getirebilir. Fakat herhangi bir kurumda baskın olarak görülen aksaklık diğer kurumların işleyişini etkiler ve yön verebilir.

“Toplum yapısının temelinde insan ilişkileri vardır... İlişkilerin kalıpları, toplumsal olguları ya da kurumları belirler. Bu kurumlar din, ahlâk, kültür, ekonomi, siyaset, eğitim gibi çeşitli alanlardaki insan etkinliklerini düzenler. İnsan etkinlikleri genellikle gruplar ve örgütler aracılığı ile yapılır. İşte bir toplumu meydana getiren bütün bu birim ve öğeler birbiriyle devamlı bir etkileşim halindedir” (Kongar, 1985: 282).

Aile, işlevlerini yerine getirirken diğer kurumlarla işbirliği içinde olması gereken temel kurumlardan birisidir. Çocuğun sosyalleşmesi, içinde bulunduğu kültürü kazanması birinci derecede aile kurumunda gerçekleşir. Eğitim kurumu ise aileye yardımcı olabilecek temel kurumlardan en önemlisidir. Aile bu fonksiyonlarını yerine getirirken sürekli olarak okulla işbirliği ve eşgüdüm içinde olmalıdır. Aksi halde her iki kurum fonksiyonlarını tam olarak yerine getiremez.

Kurumların kültür ağı içinde yanyana bulunmalarına ve birbirlerine bağımlı olmasına karşın, birbirleriyle her zaman uyum içinde oldukları ileri sürülemez. “Karşıt amaçlı, veya en azından bir dereceye kadar uyumsuz olan çeşitli kurumsallaşmış örüntü örnekleriyle her zaman karşılaşılabilir.” Örneğin ekonomi kurumunun birincil güdüsü kâr sağlamak, din kurumunun birincil güdüsü de Tanrı ve insanlığa hizmet uğruna çıkarlarından vazgeçmek şeklinde belirebilir... (Fichter, Tarihsiz : 127).

Sonuç olarak toplumun bir bütün olarak düzenli işleyişi kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdümün sağlanmasına bağlıdır. Kurumlardan birinde ortaya çıkacak bir bunalım diğer

kurumlarında işleyişini olumsuz yönde etkiler. Kısaca hiçbir kurum kendi başına fonksiyonlarını yerine getiremez. Çeşitli derecelerde diğer kurumlarla etkileşim halindedir.

1.1. Aile Kurumu

1.1.1. Aile Tanımlamaları

Aile, yüzyüze ve samimi ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruptur. Bu nedenle, bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden ayrı bir öneme sahiptir. Onun temel kurumlar arasında yer almasının nedenlerinden birisi de budur (Tezcan, 1997: 132).

“Aile, toplumun ayrılmaz bir parçasıdır ve tabiatı gereği toplumun sosyal yapısından, değerlerinden, kurallarından vb. etkilenir. Farklı sosyal ve kültürel ortamlarda, aileler büyük ölçüde farklılıklar gösterirler. Bu sebeple, ailenin yapı ve fonksiyonu toplumlara göre bazı farklı özellikler göstermektedir” (Kıncal, 1993: 63).

Aile, diğer bütün sosyal kurumların merkezindedir. Onlardan etkilenir ve onları etkiler.

Diğer toplumsal kurumların görevlerini yerine getirebilmesi, ailenin de üzerine düşen görevleri yerine getirmesine bağlıdır. Çünkü toplumu oluşturan fertler, ilk toplumsal davranışlarını, topluma ait kültürü, değer yargılarını, kimlik ve kişilik gelişimini, topluma ait kültürel özellikleri ailede kazanırlar (Başar, 1994: 255). “Ziya Gökalp, aileyi toplumun küçük bir modeli olarak görmekte, güçlü aileyi güçlü millet ve devletin temeli olarak düşünmektedir.” (Erkal, 1995: 92).

“Ferdî organizma ile toplum yapısı arasında benzerlik bulunduğunu belirten La Play’e göre toplumda en küçük birim veya hücre ailedir. Eğer aile sağlam ise, toplum da sağlamdır. O’na göre fizikçi için atom, biyolog için hücre ne ise, sosyolog için de aile odur.” (Erkal, 1995: 93).

Eröz'e göre, sosyal yapının asli şekillerinden biri olan ve insanlığın ilk devirlerinden beri farklı özellikleriyle varlığını devam ettiren aile kurumu, kültürün oluşturulmasında ve yaşatılmasında, sosyal bünyenin korunmasında büyük rol oynar. Eröz, çocuğun kültür normlarını kazanması, milli terbiyenin özünü alması ve sosyalleşmenin ilk adımlarını aile ortamında atması bakımından bu kurumun önemine dikkat çekmiştir (Solmaz, 1995: 250).

Ailenin ortaya çıkışı ve şekillenışı hakkında bazı görüşler ortaya atılmıştır.

Bunlardan ilki, ailenin kökenini keyfi ve serbest cinsi ilişkilerle açıklayan görüştür. Bunlara göre başlangıçta cinsi faaliyet bakımından hiç bir düzen yoktur ve insanlar arasında keyfi ve karmakarışık bir cinsi ilişki vardır. Fakat, bu görüşün sadece bir varsayım olduğu antropologlar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Cinsî serbestinin en geniş olduğu toplumlarda dahi aile hep var olmuştur (Dönmezer, 1982: 216).

Ailenin ortaya çıkışı ile ilgili ikinci görüş ise Westermack tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüşe göre aile, erkeğin bir şeyin sahibi olma ve kıskançlık gibi duygularının sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Briffault bu görüşü kabul etmemiş ve ailenin, annenin bizzat kendini ve çocuğunu koruma ve sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını tatmin etme duygusundan ortaya çıktığını savunmuştur. Buna göre ilk aile anaerkil ailedir, ataerkil aile ise erkeğin ekonomik egemenliğini kurmasından sonra ortaya çıkmıştır (Dönmezer, 1982: 217).

Tarihsel süreç içerisinde aile birçok değişiklikler geçirmiştir. Bu nedenle her zaman ve her toplum için geçerli olabilecek bir aile tanımlaması yapılamaz. Sayın, bu gerçeği şöyle dile getirmiştir. "Tarih boyunca toplum nasıl değişikliğe uğramışsa, aile de hem boyutları, hem yapısı ve hem de işleyişi bakımından büyük dönüşümler göstermiştir" (Başar, 1994: 239). Böylece aile hakkında yapılacak tanımlar da farklılık gösterecektir.

MacIver, Page ve Winch'e göre aile bir gruptur. Nimkoff'a göre az veya çok devamlılık gösteren bir birliktir. Sumner ve Keller'e göre de aile, küçük bir sosyal örgüttür. Ayrıca aileyi topluluk ve toplumsal yapı olarak gören anlayışlar da vardır (Gökçe, Tarihsiz : 206).

Aile, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir (Erkal, 1995: 92).

Ozankaya aileyi, "... insan türünün belli bir biçimde üretildiği, topluma hazırlanma sürecinin belli bir ölçüde ilk ve etkili biçimde cereyan ettiği, cinsel ilişkilerin belli biçimde düzenlendiği, eşler ve ana-babalarla çocuklar (ailenin biçimine göre başka yakınlar) arasında belli bir ölçüde içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde bulunulan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok, bir ölçüde yer aldığı bir toplumsal kurum" olarak,

Sayın ise aileyi, "... biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş özdeksel ve tinsel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönelri bulunan toplumsal bir birim" olarak tanımlamışlardır (Başar, 1994: 241).

Bütün toplumlarda ailenin ortak bazı özellikleri vardır. MacIver-Page'e göre bu özellikler şöyle sıralanabilir.

- “1. Toplumun devamı için çoğalmayı sağlayacak cinsî temas ilişkileri
2. Cinsî ilişkilerin kurulması ve devam etmesini sağlayan düzenler veya bir evlenme biçimi
3. Kuşakların devamını ve hısımlığı düzenleyen bir usul ve furuğ düzeni, yani bir hısımlık sistemine bağlılık
4. Grup üyelerinin bölüşükleri ve hamilelik ve çocuk yetiştirme ile ilgili ekonomik ihtiyaçlara ilişkin usuller
5. Aynı bir yerde beraber oturmak ve böylece ailenin sınırlı sayıdaki kişiler arasında en önemli dayanışma aracı olması” (Dönmezer, 1982: 217).

“Gökçe, ailenin bütün toplumlardaki bu ortak özelliklerini, “bir eşe sahip olma, evlilik şekli ya da eşlik ilişkilerini yürütebilecek herhangi bir kurumun varlığı, soy ilişkileri, ekonomik ihtiyaçların karşılanması” şeklinde özetlemiş ve her toplumda toplumların

kültürel özelliklerine göre farklı şekillerde ortaya çıkacağını belirtmiştir (Gökçe, Tarihsiz : 207).

1.1.2. Aile Türleri ve Fonksiyonları

Aile türleri çeşitli değişkenlere göre yapılmaktadır.

Aile içindeki fert sayısı, egemenliğin anne ya da babada olması, evlenme biçimleri, yerleşim biçimleri, meslekî durumları, mülkiyet ilişkileri bu değişkenlerden bazılarıdır.

Bu değişkenlere göre aile tipleri araştırma konusunun dışında olduğundan, günümüzde en çok görülen başlıca iki aile tipi olan çekirdek aile ve geniş aile ve işlevlerine değinilecektir. Toplumsal konumla ilişkili olması açısından burjuva ailesi ve işçi ailesine de yer verilecektir.

1.1.2.1. Geleneksel Geniş Aile

Birkaç kuşağın ya da çekirdek ailenin bir arada ve aynı çatı altında oturmasıyla oluşan aile tipidir. Geleneksel geniş aile, büyük, eski, köy aile şeklinde de adlandırılmaktadır. Daha çok kırsal kesimde, geçimini topraktan sağlayan tarım toplumlarında ve gelişmemiş yerlerde görülen bir aile şeklidir. Geleneksel geniş ailede akrabalık bağları kuvvetlidir. Gelenek ve göreneklere güçlü bir bağlılık vardır. En yaşlı kişi ailede söz sahibidir ve aileyi idare etme sorumluluğunu taşır. Toprağın mülkiyeti tek kişiye aittir. Bu aile biçiminde kişiler ikinci plandadır aile ise birinci derecede önemlidir (Gökçe, Tarihsiz : 217-218, Özkalp, 1990: 101; Tezcan, 1995: 120).

Geleneksel geniş aile farklı kültürlerde iki özel biçimde görülür. Bunlardan biri kök aile, diğeri de birleşik ailedir.

Kök aile, “ana-baba, çocukları ve evli tek oğul ile eşi ve çocuklarından meydana gelir... Baba ailenin reisidir. Aile üyelerinin her türlü sorumluluğu babaya aittir. Baba öldükten sonra aile reisliği büyük oğula geçer. Erkek, kardeşleri büyüyünceye ve kız kardeşleri

evleninceye kadar onlara bakmakla yükümlüdür... Kök aile çoğunlukla Çin’de görülen bir aile tipidir (Gökçe, Tarihsiz : 219).

Birleşik aile, “Ana-baba, bütün erkek çocuklarla evlenmemiş kızlar ve evlenen oğulların eşleriyle çocuklarından meydana gelir. Bu aile tipi erkek evlât yönünden genişler. Erkek torunlarda evlendikleri zaman bu aile içinde otururlar... Özellikle Hindistan’da görülen bir aile tipidir.” (Gökçe, Tarihsiz : 219).

Ogburn geleneksel geniş ailenin görevlerini sekiz grupta toplamaktadır (Gökçe, Tarihsiz : 218).

1. Biyolojik görev: Neslin devamını sağlamak ve bu yolla ailenin varlığını korumaktır.
2. Ekonomik görev: Ekonomik işbölümü sonucu elde edilen gelir aile reisinde toplanır ve aile içi ihtiyaçlar yine aile reisinde toplanır ve aile içi ihtiyaçlar yine aile reisi tarafından karşılanır.
3. Koruyuculuk görevi: Her türlü maddi ve manevi zararlara karşı aile üyelerinin korunak ve güvenliğinin sağlamaktır.
4. Psikolojik görev: Aile üyeleri içinde sevgi bağının kurulması ve güven hissinin oluşturulmasıdır.
5. Eğitim görevi: Genellikle ailenin mesleğine göre yapılan eğitim aile içinde gerçekleşir. Eğitim öğretimden tamamen aile sorumludur.
6. Dini görev: Aile üyelerine dini eğitim vermekle beraber, dini bir kurum görevini yüklenerek üyelerinin ibadet ve dinsel pratiklerini organize eder.
7. Boş zamanlarını değerlendirme görevi: Üyelerini eğlendirme, dinlendirme de ailenin görevidir.
8. Prestij sağlama görevi: Aile üyelerinin toplumsal statüleri de aile tarafından belirlenir.

Geleneksel geniş aile yapısı ve görevleri itibariyle bazı eleştiriler almıştır. Şöyle ki;

-Geleneksel geniş aile endüstrileşmeye engeldir. Çünkü, aile üyeleri ekonomik güvenceden yararlanmaktadırlar. Bu ise üyelerin çalışma arzularını kırar.

-Toplumsal hareketlilik sınırlanmıştır. Çünkü, üyelerin statüleri ve meslekleri aile tarafından belirlenir.

-Coğrafi hareketlilik engellenmiştir. Çünkü, mekân ortaklığı söz konusudur.

-Değişimi engelleyici rol oynar. Çünkü, aile üyeleri aynı değerleri savunur ve savunması için bir yaptırım uygulanır (Gülmez, 1988: 19).

Türkiyede geleneksel geniş aile gittikçe yerini çekirdek aileye bırakmaktadır. Bu daha çok büyük şehir bölgelerinde kendini göstermektedir. Sosyal yapıda meydana gelen değişimler aileye de etki etmektedir. Örneğin, şehirleşme oranında artış, iç göçler gelenek ve görenekteki değişimler ve sanayileşme geleneksel geniş aileyi etkilemekte, yerini çekirdek aileye bırakmaktadır.

1.1.2.2. Çekirdek Aile

Karı koca ve evli olmayan çocuklardan meydana gelen aile biçimidir. Üye sayısı az ve sınırlıdır. Çekirdek aile en fazla iki kuşaktan oluşur. Çağdaş sanayi toplumlarında ve büyükşehir bölgelerinde yaygındır. Şehir ailesi, dar aile, küçük aile, modern aile, modern demokratik aile ve çağdaş aile terimleriyle de ifade edilmektedir (Gökçe; 219).

Bu tür ailenin oluşumu, üretimin tarım dışına kayması, toplumsal hareketlilik, sanayileşme ve şehirleşme gibi nedenlere bağlıdır (Gökçe, 219; Tezcan, 1995: 121).

Türkiyedeki çekirdek aile, sanayileşmiş ülkelerdekine göre iki yönden farklıdır. Bu farklılıklar ailenin yapısında ve işleyişinde görülür.

Yapısal farklılık, eşlerden birinin yakınlarının çekirdek ailede bulunması şeklindedir. Örneğin, eşlerden birinin büyük kentte okuyan kardeşleri, ya da eşlerden birisinin anne ya da babasının bu aile yapısı içinde yer alması gibi. İşleyiş bakımından ise, Batıdakinden akrabalarla ilişkiler yönünden farklılığıdır. Batıda akraba ilişkileri yok ya da yok denecek kadar azken, bizde çekirdek ailede akraba ilişkileri sürdürülmektedir (Tezcan, 1995: 127).

Murdock'a göre çekirdek ailenin dört temel işlevi vardır (Özkalp, 1990: 102-103).

1. Cinsel ilişkileri düzenleme: Küçük aile karı koca arasında mahrem ilişkilerin düzenlendiği ve tatmin edildiği bir yerdir... Diğer fonksiyonları yanında evlilikte en az önem taşıyan nokta evliliğin bu yönüdür.
2. Ekonomik dayanışma: Erkek ve kadın biyolojik farklılıkları gereği farklı işbölümlerini paylaşırlar. Böylece birbirlerine olan bağılıkları ve dayanışma duyguları artar.
3. Üreme. Bu görev cinsel ilişkileri düzenleme göreviyle yakından ilgilidir. Aile ve topluma yeni çocukların kazandırılması da çekirdek ailenin görevlerindendir.
4. Toplumsallaşma: Ailenin en önemli fonksiyonlarından biri de çocuğu topluma hazırlamak ve içinde yaşadıkları topluma uygun hale getirmektir.

Parsons, çekirdek aile yapısının ailenin görevlerini sınırladığını ve görevlerinin büyük bir kısmını diğer kurumlara devrettiğini söyler (Özkalp, 1990: 104). Bu sebepten dolayı, Parsons ailenin iki işlevinin kaldığını savunur. Bunlardan ilki, neslin devamı işlevi, diğeri ise, eşler arasındaki psikolojik dengenin sağlanması işlevidir (Gülmez, 1988: 21).

Başar, aileyi ekonomik uğraşları ve buna bağlı olarak elde ettği geliri açısından, yani mesleği ve geliri açısından ikiye ayırmıştır.

1.1.2.3. Burjuva (Kentsoylu) Ailesi

Bu aile şekli, toplumda büyük üretim araçlarını ellerinde bulundurur, dolayısıyla toplumun ekonomik yaşamı üzerinde etkili bir konumda yer alır.

Ailede erkek ön plânda olmakla beraber kadına da birçok konuda söz hakkı tanınmıştır. Aşırılığa kaçan bir lüks yaşam düşkünlüğü vardır ve her türlü yeniliğe açıktır. Aile ilişkileri demokratiktir. Çocukların da söz hakları vardır (Başar, 1994: 249).

1.1.2.4. İşçi Ailesi

Ekonomik yaşam seviyesi düşük olan aile şeklidir. İşçi ailesi, endüstrileşme süreci içinde, toplu sözleşme, grev gibi hakları elde etmekle ekonomik yaşam seviyesini eskisine oranla yükseltmiştir (Başar, 1994: 250).

1.1.3. Aile Yapısında Meydana Gelen Değişmeler

Toplumsal değişme süreci içinde aile, farklı toplumlarda farklı değişimlere uğramıştır. Buna rağmen her toplumda aile varlığını ve önemini korumaktadır. Çünkü aile yapısal ve işleyiş yönünden hangi değişime uğrarsa uğrasın, onun bazı fonksiyonlarını (sosyalleştirme, biyolojik ve psikolojik fonksiyon) hiç bir kurum yerine getiremez.

Esas olarak ailenin yapısında ve görevlerinde bazı değişmeler olmuştur. Bu değişmelerin başlıca sebebi sanayileşme-endüstrileşme olarak görülmektedir.

Ailenin görevlerinde meydana gelen değişme, bu görevlerini diğer toplumsal kurumlara devretmesi şeklinde görülmektedir. Örneğin, ailenin eğitim öğretim görevi, toplumdaki eğitim öğretim kurumlarına devredilmiştir. Ailenin koruyuculuk görevi de devletle paylaşılmaktadır. Günümüzde devlet çocuk üzerindeki koruyucu rolünü arttırmıştır. Ayrıca yaşlılık, sakatlık, bakım sigortaları gibi yardım programlarıyla ihtiyacı olan insanları da korumaktadır. Yine eskiden üretim ve tüketim aile içinde gerçekleşirdi. Bugün ailenin üretim görevi hemen hemen ortadan kalkmış, aile tüketicisi olmaya yönelmiştir. Eğlence kurumlarının artmasıyla da, kişiler boş zamanlarını evlerinin dışında geçirebilmektedirler (Gökçe: 220).

Ailenin yapısında meydana gelen değişmelerden en önemlisi, geleneksel geniş ailenin yerini çekirdek aileye bırakması şeklindedir.

Şehirleşmeye ve tarım dışı faaliyetlere geçişe bağlı olarak aile küçülmekte, karı koca ve çocuklardan oluşan çekirdek aile tipine doğru geçilmektedir (Erkal, 1995: 99):

İ. Tekeli aile yapısındaki değişimi toprak mülkiyetinin farklılaşmasına bağlamaktadır. “Tarımda makine gücüne hızla geçilmesi ve ülke pazarının bütünleşmesi sonucunda toprak mülkiyetinin farklılaşmasının keskinleştiği ve bununla ilişkili olarak büyük toprak işletmelerinin geniş aile biçimini sürdürdükleri, çekirdek aileninde, toprak kaybetme sürecine bağlı olarak yaygınlık kazandığını belirtmiştir.” (Gülmez, 1988: 24). Ancak, toprağın miras yoluyla bölünmesi, insanları farklı çalışma sahalarına itmekte bunun sonucu olarakta aile fertleri şehre göç etmektedir. Yani toprağın bölünmesi de çekirdek aile yapısının oluşumunu hızlandırıcı bir unsur olmaktadır denilebilir.

Sonuç olarak değişme, geleneksel geniş ailenin yerini, çekirdek aileye bırakması ve ailenin görevlerini diğer kurumlara devretmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Fakat bu değişme Batıdakinden farklı olarak akrabalık ilişkilerinin, dayanışma ve birlik şuurunun bizde devam ediyor olması şeklindedir. Yinede, sosyalleştirme, sevgi ve biyolojik fonksiyonlar ailenin değişmeyen fonksiyonlarıdır.

1.1.4. Ailenin Toplumsal Konumu ve Okul Başarısı

Ailenin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve kültürel düzey çocuğun eğitimini önemli ölçüde etkilemektedir. Toplumsal sınıf, gencin alacağı eğitim miktarını, eğitimin tipini, çeşidini ve okul başarısını tayin eden bir ögedir (Tezcan, 1991: 114). Yapılan araştırmalar, yüksek öğrenimden yararlanma olanağı ile ailenin toplumsal konumu arasında bir paralelliğin olduğu yönündedir. Okul ve meslek seçimi de toplumsal konumun etkisi altındadır. Küçük yaşlarda başlayan özel okul ve kurslarda eğitim, çocuğun ileriki yaşlarda daha çok kazanç getirebilen meslekleri tercih etmesini ve kazanmasını sağlamaktadır.

“Başarı kişinin zihinsel yetenekleriyle olduğu kadar bu yeteneklerin geliştirilmesine uygun ortam ve koşullarla yakından ilgilidir. Çocuğun okulda başarılı veya başarısız oluşu öncelikle içinde bulunduğu fiziksel koşullara bağlıdır. Yaşanılan evin tipi, kendine ait oda, kardeş sayısı, ek çalışma olanakları, okul öncesi hazırlayıcı bir kurumda eğitim imkânı, boş zamanlarını değerlendirme, gazete, kitap gibi uyaranlarla karşılaşma devam edilen

okulun sahip olduğu olanaklar ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile ilişkilidir” (Aslan, 1994: 34).

“... ekonomik imkansızlıklar ailenin durumunu sarsmakta ve çocuğun eğitim ortamını olumsuz yönde etkileyecek çeşitli biçimler arz etmektedir. Ailenin oturduğu mahalle, komşu çevreleri, kaldıkları evin kalabalık nüfusu ve buna karşılık oda azlığı, çoğu kez tek odada bütün aile fertlerinin birarada yaşamaları, temel gıda maddelerinin yetersizliği...” (Bilhan, 1986: 142) çocuğun biyolojik, psikolojik, zihinsel yapısını ve dolayısıyla başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Konu ile ilgili yapılan bir çok araştırma sosyo-ekonomik düzey ve başarı arasındaki ilişkiyi ortaya koyar niteliktedir.

R. şemin’in 1965 yılında İstanbul ilkokullarında başarısızlık gösteren ikibin üç yüz ilkokul öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sosyo-ekonomik düzey ve başarı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Araştırmada başarısız öğrencilerin %73’ünün sosyo-ekonomik açıdan iyi olmayan aile çocukları olduğu tespit edilmiştir. Bu grubun içinde ise işçi çocukları %40.75’lik oranı, küçük esnaf çocukları %48.12’lik oranı, memur çocukları ise %11’lik oranı teşkil etmektedir. Araştırmada, sosyo-ekonomik seviye yükseldikçe başarısızlık oranının düştüğü bulgulanmış, bu grubun %3’ünün çocuklarında başarısızlığa rastlanırken, orta halli aile çocuklarının %24’ünde başarısızlığa rastlanmıştır. Ayrıca %73’lük gibi bir oranla başarısızlığın sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan şanssız çocuklarda görülmesi, toplumsal konum ve başarı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Şemin, 1975: 95).

Yine bu çocukların yaşadıkları ev şartlarının okul ödevlerini hazırlamaya imkân vermeyecek şekilde olduğu gözlenmiştir. Başarısız öğrencilerin %83’ünün mesken şartlarının yetersiz olduğu, bu ailelerin %25.11’inin bir odada oturdukları gözlenmiştir... (Şemin, 1975: 95).

Araştırmada başarısız çocukların %16.54’ünde elektrik, %39.81’inde su, %41.09’unda radyonun olmadığı; ilkokul çağındaki çocukların %18.95’inin çalıştırıldığı, anne-babaların %49.6’sının okuma yazma bilmediği gözlenmiştir (Şemin, 1975: 95-96).

Sonuç olarak, okuldaki başarısızlığın çocuğun içinde yaşadığı ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel şartlarına bağlı olduğu görülmüştür.

Konuyla ilgili olarak kapsamlı bir araştırmada İ. Kasatura tarafından yapılmıştır. Yapılan araştırmada gelir ve sosyal saygınlık ile öğrenci başarısı arasında bir paralelliğin olduğu ve başarısız öğrenci babalarının sosyo-ekonomik yönden daha düşük grupta, başarılı öğrenci babalarının ise sosyo-ekonomik yönden, sosyal saygınlık derecesi ve gelir yönünden ve yüksek öğretim görme yönünden üst grupta oldukları gözlenmiştir (Kasatura, 1991: 95).

Öğrenim görmüş anne ve babalar çocuklarında başarı güdüsü uyandırmakda daha etkili olmaktadır. Bu yüzden öğrenim düzeyi yüksek olan anne babaların çocukları öğrenim düzeyi düşük olan anne babaların çocuklarından daha yüksektir.

Ayrıca araştırmada, çalışan annelerin çocuklarına iyi örnek oldukları, iyi bir iş hayatı olan annelerin, çocukları için taklit edebilecekleri bir kişi özelliğiyle onları motive ettikleri de gözlenmiştir (Kasatura, 1991: 94-100).

Kasatura'ya göre, gelir düzeyi, eğitim ve meslek kadar öğrencinin başarısıyla doğrudan ilişkili değildir. Çünkü, gelir düzeyi düşük olan kişiler çocuklarına zaten başarı güdüsünü aşılamaktadırlar. Aile yaşamında süre gelen ekonomik sıkıntı, çocukları ileriki yaşamlarında aynı sıkıntıyla karşılaşmamak için motive edici bir unsur olmakta ve başarılı olmaya güdülemektedir (Kasatura, 1991: 100).

Ekonomik durumun iyi oluşu başarıyı bazen olumlu bazen de olumsuz yönde etkileyebilir. Hiçbir ekonomik sıkıntısı olmayan çocuk, çalışmaları için gerekli araç ve ortamları rahatlıkla temin edebilir. Hiçbir şey düşünmeden gönül ferahlığı içinde çalışmakla rahatça başarıya ulaşabilir. Bununla birlikte bol para içinde hiçbir ekonomik sıkıntıya uğramayan çocuklarda başka duygular beslenir ve çalışma istekleri körelir (Özgür, 1949: 12).

Gelir düzeyi düşük olan ailelerde çalışmak zorunda olan çocuklar, okulu ikinci plâna atabilmekte, okula devamı zaman kaybı olarak görebilmekte, ev ödevlerine zaman ayıramamakta dolayısıyla başarı düzeyi düşmektedir.

Çok çocuklu ailelerde de, birden fazla çocukla ilgilenmek aileye zor gelmekte, gerekli ilgi ve yardımı göremeyen çocuk ise tek başına kalmakta buda başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülküer'e göre, ailenin sosyal sınıfı çocuğun okula karşı duygularını etkilemektedir. Orta ve üst sınıftan aileler, okulun sosyal ve psikolojik yönden hayata hazırlayıcı rolünü görmekte, çocuklarının eğitimiyle yakından ilgilenmekte ve başarılarını ödüllendirmektedirler. Buna karşılık, alt sosyal gruptan aileler, okulu kendine yabancı ve düşman bir kurum, okula devamı ise yasal bir zorunluluk olarak görmektedirler (Berber, 1990: 14). Burada alt sosyal gruplar için yapılan açıklamanın genelleştirilemeyeceğini ifade etmekte yarar vardır. Aile ile okulun verdiği değer ve yaşantılar arasında keskin bir uçurum bulunmadıkça, alt sosyal sınıf ailelerin, okula bir düşman ve yabancı olarak bakmaları beklenemez. Bununla birlikte, alt sosyal sınıf ailelerin çocukları, aile çevresinde aldıkları değerler ve yaşantılar ile okulun verdikleri arasında bocalar. Bu da başarıyı olumsuz yönde kısmen etkiler. Fakat değer ve yaşantıların farklı oluşu, başarıyı tayin eden tek etken değildir.

“Ailelerin kültür seviyeleri de çocukların başarıları üzerinde etki etki yapar. Kültürünü derinleştirmek için çabalayan bir aile, çocuğuna iyi bir örnek olur. Çünkü, çocuğu da yavaş yavaş aynı gayreti duymaya başlayacak ve kültürünü arttırmak için çalışmak ona zor gelmeyecektir.” (Özgür, 1949: 14).

Evdeki kültürel atmosfer çocuğun okul başarısında dolaylı bir etkiye sahiptir. Evdeki kültürel ortam, ana-babaların birbirleriyle ve çocuklarıyla sohbet etmeleri çocuğun dilsel ve düşünsel gelişimini sağlamaktadır. Ana-baba-çocuk arasındaki iletişim alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde yetersiz iken, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde yeterlidir. Bu iletişim sıklığı çocuğun dilsel ve düşünsel yeteneklerini dolayısıyla konuşma ve ifade becerilerini geliştirmektedir (Aslan, 1994: 36). Dilsel ve düşünsel yeteneği gelişmeyen çocuklar konuşmaları anlamakta, düşüncelerini oluşturup ifade etmekte zorlanmakta, dolayısıyla başarıları düşmektedir.

Tezcan'a göre dil etmesi öğrenci başarısını etkileyen en önemli etmenler arasındadır. Çünkü dil, zekâ gelişmesini, düşünme biçimini ve algıyı etkilemesi bakımından ayrı bir

öneme sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, alt sosyo ekonomik düzeyde bulunan ailelerde çok sınırlı ve kısır bir dil kullanımı, çocuğun okul başarısını olumsuz yönde etkileyecektir (Tezcan, 1991: 140).

Aile içi ilişkilerin dengeli ve düzenli olması da çocuğun başarısını olumlu açıdan etkiler. Aile içi ilişkilerin ve iletişimin dengeli ve düzenli olduğu ortamlarda çocuk, karşısında anlayışlı, kendine güven veren, sorunlarıyla ilgilenen, çalışmalarını destekleyen ve başarısızlığını anlayışla karşılayarak çözümler üreten bir anne babayla karşı karşıyadır (Yavuzer, 1982: 5). Başarısızlığı karşısında azarlanan, çalışmalarını yönlendirmede baskıcı tutumlarla karşılaşan, kendi haline bırakılan çocukların ise başarı düzeyleri daha düşüktür.

Sonuç olarak denilebilirki, okulun işleyişi çevresini oluşturan sosyal sınıfın etkisi altındadır. Akademik başarı, müfredat dışı faaliyetlere katılma, sınıfta kalma gibi durumlar çocuğun içinde bulunduğu sosyal sınıfa göre farklılık gösterir. Bununla birlikte sosyal sınıfın ve sosyo-ekonomik statünün çocuğun eğitsel davranışını etkilediği hipotezi genellikle kabul edilmişse de, aynı sosyal sınıf içindeki çocukların eğitsel davranışları arasında farklılıkların bulunduğu da görülmektedir (Gross, 1971: 83). Çocuk, üst sosyo-ekonomik ve kültürel aileye mensup olduğu halde başarısı düşük olabilir. Alt sosyo-ekonomik ve kültürel çevreye mensup olduğu halde başarı düzeyi yüksek olabilir. Fakat yapılan araştırmalar, orta ve üst sosyo-ekonomik ve kültürel düzeydeki ailelerin çocuklarının, alt sosyo-ekonomik ve kültürel düzeydeki ailelerin çocuklarına oranla daha başarılı olduğunu göstermektedir.

1.1.5. Okul-Aile İşbirliği

1.1.5.1. Okul-Aile İşbirliğinin Önemi

Eğitim sistemimizde sürekliliğini koruyan problemlerden birisi de, okul-aile işbirliğinin istenilen düzeyde sağlanamıyor olmasıdır. Halbuki okul-aile işbirliği ile çocuk, veli ve

öğretmen tarafından daha iyi tanınmakta, öğretmen ve veli tarafından konuşulmak derslere karşı güdülenmesini dolayısıyla başarısının artmasını sağlamaktadır.

Bilindiği gibi birey gelişim sürecinde üç ana faktörün etkisi altında kalır. Bunlar, aile, okul ve çevredir. “İlk zamanlarda kendisini hissettirmeyen çevre, çocuk büyüdükçe, üçüncü faktör olarak tesirini göstermeye başlar. Bu tesir zaman içinde büyür ve bazan öyle olur ki tek başına çevre, okulun ve ailenin bütün olumlu gayretlerini, hatta o zamana kadar elde ettikleri neticeyi sıfıra indirecek derecede müessir olur.

Çevrenin bu olumsuz tesirleri ile mücadele edebilmek için de yine ailenin okul ile işbirliği yapması, okulun aileye, ailenin okula yardım etmesi gerekmektedir.” (Ölmezoğlu, 1968: 11).

Bu noktadan bakıldığında işbirliğinin sadece başarıyı arttırmak maksadıyla değil, kişilik gelişimini ve sosyalleşmeyi sağlamak maksadıyla da yapılması gerektiği ortaya çıkar.

Yapılan araştırmalar sonunda, çocuğun eğitiminde ailenin %40, çevrenin %40, okulun %20 etkili olduğu görülmüştür. Okul-aile işbirliği ile %40 ve %20’lik oran birleşmiş olacak ve çocuğun eğitiminde daha büyük bir aşama sağlanmış olacaktır (Eroğlu, 1985: 32). İşbirliği ile çevrenin %40’lık görülebilecek etkileri olumlu yöne çevrilebilecektir.

Çocuğun, okul çağına kadar olan yaşantısından, terbiyesinden ve yetiştirilme sisteminden aile sorumludur. Bu her ailenin özellik ve yapısına bağlı olarak farklılık gösterir. Çocuk okula başladıktan sonra ise bu görevler okul ve aile arasında paylaşılmaktadır. Okul her ne kadar gerekli bilgi ve eğitimi veriyorsa da bu aile tarafından desteklenmeli ve geliştirilmelidir. Aile ve okulun, çocuğun eğitimi ve gelişimi için yaptığı uygulama ve etkiler arasında bir ahenk olmalıdır (Dalar, 1982: 61). Bu da kuvvetli bir okul aile işbirliği ile mümkündür.

“Eğitim konusunda öğretmenlerle veliler aynı görüş içinde olmalıdır. Okulda öğretmenin söylediğini ve öğrenciden istediği davranışları ailesi de istemelidir. Kazandırılmak istenen alışkanlıklar okulda öğretmen, evde ailesi tarafından çocuğa telkin edildiği zaman daha inandırıcı olacak, dolayısıyla öğrenci istediğimiz davranışları daha kolay kazanacaktır.” (Eroğlu, 1985: 3).

Okul ve aile etkileri arasında paralellik kurmanın eğitimde büyük önemi vardır. Bu, eğitimin verimini büyük ölçüde artırır. Çocuğu zıt etkiler altında bocalamaktan ve bir takım komplekslerin oluşmasından kurtarır. Okul ve aile arasındaki zıddiyet eğitimde verimi düşürmekle kalmaz, çocukta kişiliğın gelişmesini önler ve etkisi hayat boyunca devam eden izler bırakabilir (Cengiz, 1968: 8).

Aile ve okul arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek amacıyla yapılacak en önemli işbirliği şekli, veli-öğretmen ya da öyneticiler arasında özel görüşmelerin yapılmasıdır. Bu çeşit görüşmelerde, her iki taraf karşılıklı bilgi alışverişinde bulunabilir, birbirlerini daha iyi tanıyabilir ve karşılıklı öğütlerde bulunmada kendilerini daha serbest hissederler. İyi ilişkiler kurma yolunda okulun düzenlediğı büyük gruplar halindeki ana-baba ve öğretmen toplantıları da yararlıdır (H. Grant, 1964: 29-30). Fakat, bütün velileri bir sınıfa doldurup çocuklara ait özel bilgileri açıklamak yerine, okulun velilerden beklentilerinin dile getirilmesi daha uygundur. Almanya’da bu tür bir uygulama vardır. Çocuklara ait özel bilgiler ise öğretmenın sınıfta velilerle teker teker görüşmesi yoluyla verilmektedir (Güneş, 1995: 40-41).

“Okul-aile işbirliğinin temelini, yükümlölüklerin taraflara uygun biçimde dağıtılması, karşılıklı etkileşim, sınırlılıkların benimsenmesi ve beklentilere yanıt verme kavramları oluşturmaktadır. Kavramsal olarak ileri sürölen bu ilişkilerin uygulamadaki gerçekleşme düzeyi, işbirliğinin sürekliliğini belirleyecektir.” (D. Strom, 1985: 17).

Çelikkaya, toplum alt-orta ve üst tabaka şeklinde sınıflandırıldığında okulla en fazla ilgilenen tabakanın orta tabaka olduğı görüşündedir. Çünkü, bu tabaka, ekonomik sıkıntıları gereğı çocuklarının mutlaka okuyup bir meslek sahibi olmalarını isterler.

Üst tabakalar için ise, istisnalar hariç, eğitim meseleleriyle pek ilgilenmedikleri, okul ihtiyaç ve sıkıntılarının onları fazla rahatsız etmediğı ve çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek ekonomik güçte oldukları görüşünü taşımaktadır.

Alt tabaka ailelerin ise, ekonomik sıkıntı, kendine ve çocuğuna kabiliyet yönünden güvensizlik gibi nedenlerden dolayı çocukla ve okulla fazla ilgilenmediklerini, günlük gelir getirici çalışmalarla yetinebilecekleri ifade etmektedir (Çelikkaya, 1996: 81).

Okul-aile işbirliğinde bir kısım öğretmenlerin düştüğü hata da sosyal çevreden etkileniyor olmaları şeklindedir. “Bu çevrenin insanı okumaz, çoğu şöyle olacak”, gibi bir anlayış hem eğitimdeki verimi azaltmakta, hem de aile ile ilişkilerin gelişmesine engel olmaktadır. Halbuki fertlerin eğitilmelerinden maksat, sadece eğitim yoluyla sosyal hareketliliğe uğramalarını sağlamak değildir. Belki asıl mesele, kişinin eğitim yoluyla sosyalleşmesine katkıda bulunmak ve sosyal ilişkilerinde ölçülülüğünü sağlamaktır. Bu noktadan bakıldığında bu tip bir sosyal çevrede daha fazla işbirliğine gereksinim vardır. Öğretmen, hem çocuğu, hem de aileyi eğiterek eğitimin uzak ya da yakın amaçlarına ulaşmayı hedeflerse verim artacaktır.

Ayrıca velilere zaman ayıramama, toplantı yeri bulmada zorluk çekme, toplantı saatlerinin geç duyurulması, özel görüşme gün ve saatlerinin olmaması gibi durumlarda işbirliği sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.

Okul-aile işbirliği sadece çocuğun başarısını arttırmak noktasında gereklidir, şeklinde bir düşünce yanlıştır. Çünkü, bugün okullarımızda ailenin okula ve öğrenciye ilgisiz olmasına karşın, çocuklarının okulda çok başarılı olduğu durumlara da rastlanmaktadır. Bilgi, beceri, davranış yönünden ve sosyo-kültürel yönden yeterli düzeye gelebilmek açısından okul aile işbirliğine bakılmalıdır. Yoksa, ben bu yıl okula hiç uğramadım, fakat bizim çocuk yine birinci geldi, şeklinde bir konuşma karşısında söylenecek bir söz bulunamaz. Öyleyse, okul-aile işbirliği, okul ve ailenin fonksiyonlarını ve amaçlarını uzun vadeli sonuçları itibarıyla istenilen düzeye getirmek amacıyla yapılmalıdır. Yani çocuğun sadece derslerdeki başarı düzeyi değil, gelecekteki bilgi, beceri, davranış ve sosyo-kültürel yönden başarı düzeyi hedef olmalıdır. İşbirliği bugün için değil, yarın için bir yatırım olarak düşünülmelidir.

İşbirliği tarafların kendi paylarına düşen görevleri yerine getirebilmesi açısından çok önemlidir. Aksi halde bundan doğacak zararı, hem çocuk hem de toplum ödeyecektir.

1.1.5.2. Okul-Aile İşbirliği Engelleri

Finders ve Lewis’e göre okul-aile işbirliğini engelleyen başlıca nedenler özetle şunlardır.

1. Ana-babaların kendi okul yaşantılarının olumsuz oluşu: Başarısız bir okul geçmişi olma, okulu terketmiş olma ya da öğretmenlerle olumsuz anıları olma ve bu bireylerin yalnızca çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda okula çağrılmaları gibi durumlar işbirliğini engellemektedir.
2. Ailelerin ekonomik sorunları: Çoğu kez ekonomik katkı için okula çağırılma ekonomik sıkıntı içinde olan ailelerin okula sağlayabilecekleri katkıyı engellemektedir.
3. Ailelerin okula ayırabilecekleri zamanın kısıtlı olması: Çalışanlar için meslekî sorumluluk, ev hanımları için çocuk bakımı ve ev işleri işbirliği sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.
4. Ailelerin Eğitim Düzeylerinin Düşük Olması: Eğitim düzeyi düşük olan veliler, okul etkinliklerinde nasıl bir görev alabilecekleri konusunda güvensiz davranırlar. Eğitim düzeyi iyi olan ailelerde de bu sorun yaşanır.
5. Öğretmenlerin Olumsuz tutumları: Öğretmenlerin, ailelerin işbirliği sürecine katılmada ilgisiz oldukları şeklindeki algılamaları, sınıf içi katılımlarında derslerin aksayabileceği ve sınıf içinde istenmeyen bazı şeylerin ailelerce görülebileceği düşünceleri işbirliği sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.
6. Ev ve okul kültürünün farklılığı: Aile ve öğretmen kültürünün farklı oluşu, okul tarafından aile kültürüne ve yapısına karşı duyarsızlık gibi sebepler, ailenin kendisini okula karşı yabancı hissetmesine sebep olmaktadır. Bu da okul aile işbirliğini engelleyici bir başka etken olarak görülmektedir (Pehlivan, 1997: 5-6).

Okullarda okul koruma derneğinin görevleri yönetim tarafından öğretmenlere bırakılırsa bu veli-öğretmen arasındaki ilişki ve işbirliğini zayıflatıcı bir rol oynar. Öğretmen karşısına problemlerini anlatmak ve çocuğuyla ilgili problemleri dinlemek için gelecek olan veli, maddi istemleri duyacağını düşünerek gelmeyebilir. Bu orta-üst sosyal konumda bulunan aileler için de geçerlidir. Çünkü, alt sosyal konumda bulunan bir veliden talep edilen ve vermesi beklenen para nasıl onu sıkıyorsa, orta ve üst sosyal konuma bağlı olarak artan, talep edilen ve beklenen para da onları sıkacaktır. Üst sosyal konumda bulunan veli elbette geliri gereği alt sosyal konumdaki velinin verdiğinden fazla

vermesi gerektiğinin bilincindedir. Bu da para toplama olayının alt-orta ve üst sosyal konumlarda bulunan velilere çoğunlukla aynı etkiyi yapacağı anlamındadır.

Yukarıda, öğretmenlerin olumsuz tutumları başlığı hariç tutulursa, diğer başlıkların veli-ailenin toplumsal konumuyla ilgili başlıklar ve problemler olduğu görülecektir.

1.1.5.3. İşbirliğinde Okul-Aile Birlikleri

Türkiye’de aile ve okul arasındaki işbirliğinin sağlanmasının gerekli olduğu konusunda ilk çalışma 2-10 Aralık 1946 tarihleri arasında toplanarak çalışmalarını sürdüren III. Milli Eğitim Şurasında yapılmıştır. Bu şuranın 6. Gündem maddesi: “Aile ve okul arasında işbirliğinin sağlanması için gereken tedbirlerin alınması” olarak belirlenmiştir. Bu konu, şurada bir komisyon oluşturularak (Okul ve Aile birliği komisyonu) ele alınmıştır. Komisyon, okul aile birlikleri ana tüzük taslağını inceleyerek şuraya sunmuş, ayrıca okul aile birliklerince okul yaşamına egemen olan eğitim ve öğretim ilkelerinin ailelere tanıtılması, temizlik, sağlık ve devam sorunlarıyla, düşünce, duygu, ahlâk ve beden eğitimi konuları üzerinde durulması ve aile birlikleri çalışmalarını kolaylaştırıcı önlemlerin alınması konularında önerilerde bulunmuştur. Bu taslak ve öneriler şura genel kurulunca incelenerek benimsenmiştir (Başar, 1994: 212).

OAB yönetmeliği, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa dayanılarak son olarak 20.08.1983 tarihli tebliğler dergisinde yayınlanmıştır. OAB yönetmeliğine ilk örnek 1931 yılında çıkartılan 10 maddelik Himaye Heyetleri Yönetmeliğidir. Bu yönetmelikten 1983 yılına kadar OAB yönetmelikleri değişiklikler görmüş, işlevsel kılınması amaçlanmıştır. Fakat ne yazık ki bu birlik geçmişte olduğu gibi günümüzde de amaçlanan görevlerini yerine tam getirememektedir.

Halbuki yönetmeliğin beşinci maddesinde de ifade edildiği gibi, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmede, veli ve öğretmenler arasında işbirliği sağlamada okul-aile birlikleri son derece önemli rol oynayabilir. Başta veliler ve okul yöneticileriyle öğretmenler tarafından önemi kavranamayan bu birlik, çalışmalarında yeterli destek görememekte ve dolayısıyla görevlerini yerine getirememektedir.

Başar'a göre OAB'nin yönetmelikte belirtilen amaçları gerçekleştirecek biçimde etkinlikte bulunamamalarının sebeplerinden biri, ailelerin okul eğitime karşı istenilen duyarlı yaklaşımı gösterememeleri, bu işin bir devlet işi olduğunu benimsemeleridir. Kuşkusuz merkeziyetçi bir yapıya göre sistemleştirilmiş bir okul yönetimi, halkta böyle duyguların oluşmasına yol açmıştır. Yalnız devletin gücünün eğitim sistemini istenilen başarıya götürmede zaman zaman etkisiz kaldığı bir gerçektir. Bu nedenle halkın okula her yönden tam destek vermesi kaçınılmazdır (Başar, 1994: 213).

Bunun yanında OAB toplantılarında velilerden maddi yardımın talep edilmesi ve toplantı zamanının iyi düzenlenmemiş olması gibi sebeplerde velilerin OAB çalışmalarına katılımını engellemekte ve birliğin yönetmelikteki görevlerini aksatmaktadır. Görevleri açısından bakıldığında, OAB, okul-aile işbirliğini sağlamada, eğitimin amaçlarına ulaşmasında, okul-çevre bütünleşmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Eğitim düzeyi, geliri, mesleği, kültürü ne olursa olsun, ailenin okul ortamlarına katılımını sağlayacak, eğitim etkinliklerinden haberdar edecek, ziyaretleri ve işbirliğini sağlayacak en önemli kuruluş OAB'dir.

1.1.5.4. Okul Aile Birliklerinin Görev ve Çalışmaları

Bu başlık altında, OAB'nin görevleri özetlenecek, çalışma şekilleri ele alınacak ve Şişman'ın OAB'leri ile ilgili yaptığı araştırmanın bulgularına yer verilecektir.

OAB'nin görevleri özetle şöyledir:

- a. Her fırsattan faydalanarak öğrencilerin millet; vatan, bayrak ve insanlık sevgilerini; Atatürk ilke ve inkılaplarına, manevi değerlere bağlılıklarını; dayanışma duygularını pekiştirmek amacıyla veliler ve okul müdürlüğü ile işbirliği yapmak.
- b. Okulun amaç ve eğitim ilkeleriyle eğitim faaliyetleri hakkında ana ve babaları aydınlatmak.
- c. Okulun programı, eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda öğrenci velilerini aydınlatmak.

d. Öğrencilerin sorumluluk yüklenmelerine, dürüst, nazik, saygılı, başarılı ve düzenli olmalarına katkıda bulunmak üzere aile ile işbirliği yapmak; öğrencilerin başarılarını toplu şekilde ana ve babalarına göstermek için imkânlar hazırlamak.

e. Çocukların başarılarının artırılması için ana ve babalarla işbirliği yapmak.

f. Öğrencilerin zamanında ve düzenli olarak okula devamlarının asgılanmasında veliler ve okul müdürlüğü ile işbirliği yapmak.

g. Öğrencilerin disipline ve toplum düzenine uyum sağlamaları için okul müdürlüğü ve velilerle işbirliği yapmak.

h. Öğrencilerin yapmaları uygun olmayan işleri, gitmeleri uygun olmayan yerleri okul müdürlüğü ile birlikte tespit etmek ve ana-babalarla işbirliği yapmak.

ı. Öğrencilerin sağlıklı olmaları ve bulaşıcı hastalıklardan korunmaları, temizlik alışkanlıkları kazanmaları, düzenli beslenmeleri ve boş zamanlarını değerlendirmeleri konularında veliler ve okul müdürlüğü ile işbirliği yapmak.

i. Çocukların çeşitli kazalardan korunmaları ve bu konuda alınacak tedbirlerle ilgi olarak veliler ve okul müdürlüğü ile işbirliği yapmak.

j. Okul çağındaki çocukların bakımı, gelişimi ve eğitimi konularında konferanslar düzenlenmesini sağlamak.

k. Öğrencilerin okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek için, ana ve babaların okulu ziyaret etme alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmak.

l. Bakıma, yedirilmeye ve giydirilmeye muhtaç hasta ve fakir öğrencilere yardım sağlanması için okul koruma derneği ile işbirliği yapmak.

m. Özürlü ve özel eğitime muhtaç çocuklar için tedbirler almak (O.A.B. Yön. mad: 26).

Yukarıdaki görevler OAB'nin görevlerinden sadece bir kısmıdır. İşbirliğinde, OAB'nin ne derece önemli bir rol oynayabileceğini göstermek amacıyla burada bu şekilde ele alınmıştır.

OAB çalışmalarının yönlendirilmesi ve çalışma şekilleri olarak Taymaz aşağıdaki maddeleri sıralamaktadır.

“a. Okul aile birliği toplantılarında öğrenci ve velilerine öğrencinin okul dışındaki etkinlik ve davranışlarının izlenmesinde ailenin yardımının zorunlu olduğu açıklanır. Öğrencilerin ders dışı zamanları nasıl değerlendirdiği kontrol edilerek okula bildirmeleri istenir.

b. Okulda veli günleri düzenlenerek öğretim dışı zamanında velilerin öğretmenlerle görüşmeleri sağlanır. Bunun için düzenlenen günde tüm öğretmenler okuldaki belirli saatle hazır bulunmaları istenir, öğretmen ve velilere duyurulur. Her velinin çocuğu hakkında ders öğretmenleri ve yöneticilerle görüşmesi için uygun ortam sağlanır.

c. Ayrıca sınıf öğretmenleri, kendi sınıfındaki öğrencilerin durumlarını saptar. Velilerini belirli gün ve saatte okula davet ederek aydınlatır, başarılarını etkileyen faktörler görüşülür, alınması gereken önlemler belirlenir. Veliler çocuklarının kusur ve noksanlıkları konusunda zamanında ve sürekli olarak haberdar edilir ve nelerin yapılması gerektiği bildirilerek istenmeyen durumlar önlenebilir.

d. Okul aile birliği ile folklor gösterileri, geziler, özel toplantılar, sınıf ve okul geceleri, konferanslar, sergiler gibi etkinlikler düzenlenir. Velilerin ve çevre halkının okula katılımı ile çevreye eğitici hizmette bulunurlar ve çevreden yardım, destek sağlanır.” (Taymaz, 1993: 125-126).

Ülker, Aslan ve Bilgin’in yaptıkları araştırma sonuçlarına giriş kısmında yer verilmişti. Okul aile birliklerini bizzat konu alan ve tespit edilebilen son araştırma Şişman’ın “Orta dereceli okullarda okul-aile birliği çalışmalarının değerlendirilmesi” konulu yaptığı çalışmadır. Şişman araştırmasını Eskişehir il merkezindeki liseler üzerinde yürütmüştür. Okul-aile birliklerinin görevlerini ne ölçüde yerine getirdiklerini incelemek amacıyla yapılan araştırmada varılan yargılar özetle şöyledir:

1. OAB’nin, okulun amacı ve eğitim etkinlikleri konusunda velileri aydınlatması yönetici öğretmen grubu ve velilerin yarıdan fazlası tarafından yetersiz bulunmaktadır.

Birlikler okulun program ve eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda velileri aydınlatmamakta, çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında veliler bilgilendirilmemektedirler.

2. OAB'leri öğretmen ve velilerin karşılıklı olarak birbirlerini ziyaret etmelerini yeterli ölçüde teşvik etmemektedir.

3. Öğrencilere her yönden eğitsel ve istendik davranışlar kazandırma konusunda, yönetici, öğretmen ve velilerin yarından fazlasına göre birlikler yeteri kadar etkin olamamaktadır.

4. OAB'leri bireysel yetenekler yönünden farklı öğrencilere eğitsel ortamlar hazırlamamaktadır.

5. OAB, muhtaç öğrencilere yardım sağlanması konusunda okul koruma dernekleri ile işbirliği yapmaktadırlar.

6. OAB, okulun her türlü olanaklarından velilerin de yararlanmasını sağlayacak etkinliklerden genel olarak uzak kalmaktadırlar.

Genel yargı olarak ise, OAB'nin orta dereceli okullarda görevlerini büyük ölçüde yapmadıkları ve fonksiyonel olmaktan uzak oldukları yönündedir (Şişman, 1986: 96-98).

Bugün bile O.A.B.'leri etkili kılınamamaktadır. Asıl problem okul yöneticilerinin bu birliğin önemini kavrayamamalarıdır. Senede bir iki defa yapılan toplantılara rastgele veliler üye yapılmakta, formalite toplantılarla birliğin verimliliği azaltılmaktadır.

Sonuç olarak O.A.B, görevleri açısından okul ve aile arasında bir köprü görevi görebilecek ve işbirliğini arttırabilecek çok önemli bir yere sahiptir. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi ne olursa olsun veli-okul-öğretmen iletişimini ve işbirliğini sağlayacak okuldaki tek organ O.A.B'dir. Ülkemizde ise bu birlikler işlevsel olmaktan uzaktırlar.

1.2. Toplumsal Konum

1.2.1. Toplumsal Sınıf

Bireyin ya da ailenin içinde bulunduğu toplumsal sınıf bize toplumsal konumu hakkında bilgi verir.

Weber, bireyin toplumsal konumunu belirlemede şu dört ölçütü kullanmıştır (Eserpek, 1981: 196). Bunlar:

1. Ekonomik statü ya da varlık
2. Politik statü ya da nüfuz, iktidar
3. Sosyal statü ya da saygınlık
4. Eğitim,

“Nisbeten istikrarlı bir toplumda bu ölçütlerin tümünün birarada bulunması ya da birbirleriyle kesişmesiyle bireyin konumu belirlenmektedir” (Eserpek, 1981: 196).

Bununla beraber bu değişkenler objektif ölçütlerdir. Objektif ölçütlerin sınıf olgusunu açıklamada yetersiz kalması üzerine, araştırmacılar subjektif temele dayanan modeller geliştirmişlerdir (Eserpek, 1981: 196). Subjektif yaklaşım, bireyin kendisini hangi sosyal sınıfta gördüğüyle yani sınıf şuuruyla ve hayat tarzıyla ilgilidir.

Bugün, sosyologlar ya da araştırmacılar tarafından sosyal sınıfların kesin bir tanımı yapılamamakta ya da sosyal sınıfı belirlemede farklı kriterler ele alınmaktadır.

“... Sınıf kavramı açıklık kazanmış değildir. Kimi sosyal bilimci sınıfı gelire göre belirlerken, diğerleri sınıfı ortak yaşam biçimini ortak tutum ve ideolojileri paylaşan ve aralarındaki benzerliğin bilincinde olan üyelerin oluşturduğu ve çatışma halinde bulundukları karşıt tabakalara göre belirlenen çıkar grupları şeklinde tanımlanmaktadır.” (Eserpek, 1981: 195).

Toplumsal sınıfların kesin, açık ve tam bir tanımının yapılamamasının sebebi, sınıfları kesin sınırlarla birbirlerinden ayıramamaktır. Bununla birlikte sosyal sınıflar hakkında ya da bireyin toplumsal konumu hakkında bireyin mesleği, geliri, eğitimi ve sınıf şuurunun

farkında oluşu bilgi verebilecek ölçülerdir. Aşağıdaki tanımlar sosyal sınıflar hakkında yapılan tanımlardan sadece birkaçıdır.

Talcott Parsons'a göre, "sosyal sınıflar, mensuplarının yaklaşık olarak eşit statülere sahip bulundukları çok sayıda hısımlık üniteleridir.

Ougburn ve Nimkoff'a göre sosyal sınıflar, toplumun üyeleri tarafından yukarı ve aşağı mevkiler olarak derecelendirilmiş iki veya daha fazla geniş gruplardır." şeklinde tanımlanmıştır (Dönmezer, 1982: 313).

Bir başka tanım da, "... Toplumsal sınıf hem kendisi, hem de başkaları tarafından saygınlık, toplumsal ilişkiler, eylemler, mallar ve değer hükümleri bakımından nüfusun başka kesimlerinden farklı sayılan bir kesimdir. Toplumsal sınıf, toplumda servet, eğitim ve mesleki statü bakımından aşağı yukarı benzer durumda olan insanların diğerlerinden ayrılmasıdır." (Tezcan, 1991: 85).

Bilgiseven, sosyal sınıfı "aynı sosyal hayat tarzını paylaşan fertlerin meydana getirdiği bir sosyal kategori veya grup..." olarak kabul etmektedir (Bilgiseven, 1986: 145).

1.2.2. Toplumsal Sınıfı Belirleyen Değişkenler

Toplumsal sınıfı belirleyen hiç bir değişken tek başına ya da birkaçı bireyin içinde bulunduğu sınıfı anlamamıza yetmez. Değişkenlerin tamamının göz önüne alınması gerekir. Bununla beraber belli başlı değişkenler diğerlerini de etkileyeceği için, bunların bilinmesi bireyin sınıfı hakkında bize ipucu verebilir. Burada sınıfsal değişkenlerden gelir, meslek, eğitim, yaşam tarzı ve sınıf bilincinden kısaca bahsedilecektir.

1.2.2.1. Gelir

Geliri ekonomik kriter ya da iktisadi kriter olarak da anlayabiliriz.

"Ekonomik kriterin dayandığı temel iki faktör servet ve gelirdir. Bir başka tabirle ekonomik iktidardır. Yani fert veya ailelerin sahip olduğu mülkiyet ve elde ettikleri yıllık kazanç miktarlarıdır" (Taşdelen, 1996: 23).

Karl Marx'a göre sınıfı belirleyen tek faktör üretim araçları sahipliği veya üretim ilişkileri düzenidir. Yani toplumda iki sınıf vardır. Üretim araçlarına sahip olanlar ve olmayanlar. Fakat bu görüş günümüz sosyal sınıflarını açıklamada yetersiz kalmaktadır. Çünkü, günümüzde üretim araçlarıyla bağlı olmayan bir orta sınıf gerçeği vardır (Doktor, mühendis, avukat, öğretmen, subay, muhasebeci...) (Taşdelen, 1996: 24).

Dolayısıyla sosyal sınıflarla ilgili yapılan ikili tasnif yetersiz kalmaktadır.

MacIver ve Page ekonomik faktörün sosyal sınıfları belirlediği görüşünü iki yönden sakıncalı bulmaktadır.

Bunlardan birincisi, statünün ekonomik kriterlerden bağımsız olduğudur. Yani, insanlar statü itibarıyla üst sosyal tabakada olabilir. Fakat bunun ekonomik varlıkla bir ilgisi olmayabilir. Geliri düşük olduğu halde statüsü yüksek olabilir. Örneğin, Hindistanda Brahmanlar gelir ve ekonomik düzeyleri düşük olduğu halde, ticaret yaparak zenginleşmiş aşağı kasta mensup insanlara göre en yüksek statüye sahiptirler. İkincisi ise, sınıf şuurunun bulunması gereğidir. Örneğin beyaz yakalı işçilerle diğer sanayi işçileri aynı sosyal sınıfa mensup olduklarını hissetmedikçe, gelirlerinin aynı oluşu onları aynı sınıfa dahil etmez (Bilgiseven, 1986: 145).

Bundan sadece statünün sınıfı tayin ettiği ekonomik gücün, etmediği anlamı da çıkmamalıdır. Zaten Türkiye'de, Hindistan'da olduğu gibi kast tipi, doğuştan kazanılan statüler görülmemektedir. Gerçi birey ailesinin mensup olduğu sosyal sınıftan etkilenmekte, hatta ailenin sınıfı kendi sınıfını da tayin edebilmektedir. Bizde statü ve buna bağlı prestij daha çok eğitim, gelir ya da mesleğe bağlı olarak değişmektedir.

Sonuç olarak bireyin tüketim alışkanlığı, toplumsal imkanlardan yararlanma olanağı, yaşam şekli, statü ve prestiji gelirle ilgilidir.

Bununla beraber ekonomik kriter, sınıfı belirlemede tek etken değildir. Çünkü, aynı gelir düzeyine sahip olan fertlerin, meslekleri, eğitim düzeyleri ve tüketim alışkanlıkları farklı olabilmektedir. Örneğin, yıllık gelirleri aynı olan çiftçi ailesiyle memur ailesinin eğitim düzeyleri ve tüketim alışkanlıkları ve biçimleri arasındaki farklılık bu iki ailenin aynı sınıfa dahil edilemeyeceğini gösterir (Eserpek, 1981: 197).

Sosyal sınıf değişkenlerinden olan gelir bireyin eğitim, sağlık vb. imkânlardan yararlanma şeklini ve düzeyini önemli ölçüde etkiler. Devletin alt gelir düzeyinde olanlara bursluluk imkânı tanınması alt sınıfların eğitim yoluyla sosyal hareketliliğe uğrayacakları anlamına çoğunlukla gelmez. Çünkü alt sınıfların beslenme, barınma ve bunlara bağlı zekâ düzeyleri üst sınıflarinkinden farklıdır. Dolayısıyla burs imkânı bireyin eğitim yoluyla sadece bir kaç adım yol almasını sağlayabilir. Toplumda bir bütün olarak, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişme sağlandığında bütün sınıfların eğitimden yararlanma olanakları arasındaki farklar en aza indirilebilir.

1.2.2.2. Meslek

Bireyin mesleği içinde bulunduğu sınıf hakkında bize bilgi verir. Çünkü gelir, statü, prestij, yaşama biçimi, eğitim imkanları, yerleşme biçimi gibi değişkenler büyük ölçüde meslekle ilgilidir.

Bununla beraber mesleği aynı olan insanları her zaman aynı sınıfa da dahil edemeyiz.

“... Keza, aynı faaliyet dalına mensup bulunan kimselerin de sosyolojik manada sınıf teşkil etmediklerini belirtmemiz gerekir. Çünkü aynı meslek kategorisi içinde üst ve alt mevkileri işgal eden kimseler vardır ve mesleki bakımdan veya faaliyet sahalarına göre tespit edilen bir bölünme, bize nüfusun yatay tabakalaşmasını gösterebilir” (Bilgiseven, 1986: 145). Halbuki sınıflar aynı tabakalar içindeki farklılaşma değil, tabakalar arasında meydana gelen bir farklılaşmadır.

Mesleğin sosyal sınıfı belirlemede yetersiz kalışı, aynı meslek sahiplerinin farklı statü ve prestije sahip olmaları şeklinde görülür. Örneğin aynı eğitim, kültür ve mesleğe sahip olan fertlerin aileleri farklı statülere sahipse bu fertlerin de toplum içinde aynı statüye sahip olmadıkları görülebilir. Aynı okuldan mezun ve aynı mesleği yapan iki kişiden birisinin ailesi öğretmen diğeri ailesi doktor ise bu iki kişinin statü ve sınıfları farklı sayılabilmektedir. Hatta iki doktordan biri daha meşhur veya daha çok kazanan biri ise yine aynı statü içinde sayılamazlar (Taşdelen, 1996: 31).

Sonuç olarak meslek de tek başına sosyal sınıfı belirlemede yetersiz kalabilir. Diğer değişkenlerinde gözönüne alınması gerekmektedir.

1.2.2.3. Eğitim

Aslında gelir, meslek, eğitim birbirleriyle ilgili olan değişkenlerdir. Yani eğitim seviye ve kalitesi yükseldikçe elde edilen gelirin ve çalışılan mesleğin derecesi de yükselecektir. Ancak aynı okuldan mezun olan her kişi aynı mesleği yapmayabilir. Bu da eğitim seviyesinin tek başına sosyal sınıfı belirlemede yetersiz kaldığını gösterir.

Örneğin, ikiside aynı okulu bitirmiş, aynı eğitimi almış işletme mezunu iki kişiden biri büyük bir şirkette, diğeri küçük bir fabrikada çalışıyorlarsa, bunların gelirleri, statüleri, yaşama şekilleri de farklı olacaktır.

1.2.2.4. Yaşama Tarzı

Yaşama tarzı büyük ölçüde bireyin gelirine bağlı olarak değişmektedir. Bununla birlikte eğitim, kültür ve sosyalleşme de hayat tarzına şekil veren değişkenlerdir. Bu gerçeği Erkal, “Yaşama tarzındaki özellikler gelir seviyesine bir ölçüde bağlı ise de, gelir seviyesindeki artış, yaşama tarzına daha geç akseder. Hayat tarzının ortaya çıkışı sadece gelirle ilgili değildir. Mesela, ücreti artan bir işçi hayat tarzını da iyileştirebilmesi için eğitim ve kültür seviyesini de geliştirmesi gerekir” (Erkal, 1995: 197) şeklinde ifade etmektedir.

Bilgiseven’e göre, hayat tarzı gelir seviyesindeki değişimleri ancak uzun bir gecikme ile takip edebilir. Yine, elde edilen gelir, zahmetsizce ve gayri meşru yollardan kazanılmışsa hayat tarzında da o nispette olumsuz mahiyette değişiklikler meydana gelecektir. Hayat tarzı gelir artışından bir veya iki nesil sonra değişikliğe uğrayabilir. Hatta gelir artışı ve buna bağlı sosyal mesafe ne kadar fazla ise hayat tarzındaki değişim de o kadar geç olabilir. Bunun istisnası, önceden sosyalleşme olayıdır. Ancak hayat tarzındaki değişiklik gösterişçi bir tarzda üst sosyal tabakayı taklitten ibaret kalıyorsa bu önceden sosyalleşme

ile ilgili değildir. Üst sosyal tabakaya da uyum sağlayamazlar ve hayat tarzları sadece yüzeysel bir değişikliğe uğramıştır (Bilgiseven, 1986: 153-154).

Sonuç olarak hayat tarzı gelir, eğitim, kültür ve sosyalleşme seviyelerine göre değişir. Hayat tarzındaki değişme gelir artışından daha geç olabilmektedir. Sosyalleşme seviyesi bunun istisnası olmakta, fakat gösterişçi bir hayat tarzı da sosyalleşmenin dışında tutulmaktadır.

1.2.2.5. Sınıf Şuuru

Bireyin içinde bulunduğu sınıfın farkına varması, bu sınıfa dahil olduğunu kabullenmesi ve sınıfa özgü davranışlarda bulunmasıdır.

“Ancak günümüzde homojen sınıflar, yerini çoğulcu sınıf anlayışına bıraktığı için, diğer sınıflardan habersiz ve onlarla ilişki içinde bulunmayan, tamamen dışa kapalı ve onlara hasmane duygular besleyen sınıfların bulunduğunu kabul etmek fazla teoriktir. Kaldı ki ortak davranışların değişmeyeceği ve kesin olduğu da söylenemez. Bu davranışlar zaman, mekân ve fertlere göre değişebilmektedir” (Erkal, 1995: 198).

“Bir an için sınıf şuuru bakımından fertlerin bir sınıf teşkil ettiğini kabul etsek bile, ekonomik ve diğer kriterler büyük farklılık gösteriyorsa, bir kimsenin yalnız sınıf şuuruna bakılarak belli bir sınıfın mensubu sayılamıyacağı ve o sınıfın fertleri arasında kabul edilmesinin yeterli olamayacağını kabul etmek gerekir...” (Taşdelen, 1996: 32-33).

Yine, ferdin kendisini bir sınıfa mensup hissetmesiyle ilgili görüşleriyle diğer bireylerin ve sosyal bilimcilerin görüşleri arasında farklılıkların bulunması, sınıf bilincinin ferdin sınıfını tayinde yetersiz kaldığını gösterir (Eserpek, 1981: 196). Örneğin, orta sınıftan olduğunu söyleyen bir kişi sınıf kriterlerine göre alt sınıfta olabilir. Yine, alt sınıftan olduğunu söyleyen biri, sınıf kriterlerine göre orta sınıfta olabilir.

Bununla beraber sınıf bilincine varılması bütün bütün ferdin sınıfını tayinde yetersizdir denilemez. Sınıf tayinindeki kriterlerden sadece biridir ve diğer kriterlerle bütüncül bir şekilde ele alındığında ferdin sınıfı hakkında bilgi verebilir.

1.2.3. Toplumsal Sınıfların Eğitimle İlişkileri

Eğitim, din, renk, cinsiyet, ırk ayırımına bakmaksızın sosyal hareketlilik sağlayarak sosyal sınıf farklarının azaltılmasında vasıtaadır. Eğitim, ferdin sosyal sınıf durumunu değiştirebilmesi için bir mobilite vasıtasıdır. Fakat, din, cinsiyet, ırk ve renk ayrımı yapılmadığı halde, eğitim yoluyla sosyal mobiliteye maruz kalabilme imkânları ailenin sosyal sınıf durumunun etkisi altında bulunmaktadır. Yani, eğitim sosyal sınıf farkı gözetmeksizin, fertlere sosyal hareketlilik imkânı sağlamakta, fakat bu hareketliliğe uğrayabilme imkânları da ailenin sosyal sınıfı ile ilgili bulunmaktadır (Bilgiseven, 1992: 106).

Sosyal sınıflarda tabakalar arası geçişi kolaylaştıran en önemli etken eğitimidir. Fertlere, emeğinin ve işgücünün vasfını yükselterek üst tabakalara ya da daha iyi bir toplumsal konuma gelmelerini sağlayan yine eğitimidir.

Günümüzde imtiyazlılar eğitimi terkedilmiştir. Bu durum çoğulcu demokratik toplum yapılarının bir gereğidir. “Demokratik toplumlarda eğitimin birkaç tane önemli ilkesi bulunmaktadır. Bu ilkeler, imkân ve fırsat eşitliği, eğitimin insan için tebiî bir hak olması, cins, sınıf ve din farklarına bakılmaksızın eğitimin bütün toplum kesim ve zümrelerine götürülmesi ve kabiliyetlerin gelişmesi için tedbirlerin alınmasıdır.” (Akyüz, 1992: 187). Ülkemizde din, ırk, cins farkları eğitim olanaklarından yararlanmaya engel değildir. Fakat, sosyal sınıf farkları eğitimde imkân ve fırsat eşitliği ilkesini engelleyen etmenlerin başında gelir. Ailenin gelir durumu, eğitimi, mesleği, kırsal kesimde eğitim imkân ve ortamlarından uzak olma gibi durumları, Türkiye’de farklı toplumsal konumda bulunan kişilerin eğitimden yararlanma imkanlarını etkilemektedir.

Sosyal sınıflar içinde orta ve daha çok üst sınıflar eğitim imkânlarından, alt sosyal sınıftakilere oranla daha fazla yararlanabilmektedirler. Bunların sebepleri: (Akyüz, 1992: 190).

-Eğitimin toplumda oynadığı rolü taktir edememe,

- Eğitim yoluyla sosyal statünün yükseltilmesi zaman, maddi ve manevi fedakârlık gerektirmesi. İşçi ve köylülerin ise bunu göze alamamaları.
- İşçi ve köylülerin, çocuklarını uzun bir eğitim döneminden geçirmek yerine, ucuz ve kısa yoldan meslek sahibi olmalarını istemeleri. Böylece çocuğun küçük yaşlarda çalışma hayatına atılması ve eğitim olayının çocuk için bitmesi.
- Çocuğun ilgi, kabiliyet ve maharetlerinin bilinerek, buna göre bir okula ya da mesleğe yönlendirilmesi konusunda da sosyal sınıflar arasında farklılıklar vardır. Kültürlü ve gelir düzeyi yüksek olan aileler, çocuklarının bu özellikleriyle, kültür, eğitim ve gelir düzeyi düşük olan ailelere göre daha çok ilgilenmektedirler.
- Başarı zihni kapasiteyle olduğu kadar, çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevre ve ailenin çocuğa tanıdığı imkânlarla da ilgilidir. Bu yönüyle de sosyal sınıflar arasında farklılıklar görülmektedir.

1.3. Eğitim Kurumu

1.3.1. Eğitim Tanımlamaları

Eğitimle ilgili bir çok tanımlar yapılmıştır. Bu tanımların bir kısmı eğitimi, ferdin kabiliyetlerini geliştirmek için yapılan tesirler; diğer kısmı, ferdin sosyalleşmesini, toplum hayatına uyumunu sağlamak amacıyla yapılan tesirler olarak ele almıştır. Eğitimi, toplum boyutunu düşünmeden ele almak yanlış olur. Çünkü, eğitim kurumu, diğer kurumlardan etkilendiği gibi, kendisi de bu kurumları etkiler. Eğitimin ürünü ve çıktısı olan insan sosyal bir varlıktır ve eğitimin amacında insanın sosyalleşmesini sağlamak olmalıdır.

Eğitim; kültüre, sosyal hayata ait değerler, kurallar ve yaşayışın, ferde, kendisi dışında bulunan fertler, gruplar, kurumlar, sistemler tarafından müsbet ya da menfi olarak yapılan tüm tesirlerin, bilinçli ya da bilinçsiz olarak kazanılmasıdır.

Durkheim'e göre eğitim, "yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata henüz hazır olmayanlara tatbik edilen bir tesirdir. Gayesi ise, çocukta (veya fertte) hem bir bütün olarak siyasi cemiyetin, hem de spesifik olarak bağlı olduğu hususi meslek çevresinin ondan istediği belirli miktarda fizikî, entelektüel ve moral durumları hasıl etmek ve

geliştirmektedir” (Bilgiseven, 1992: 16). Yani, eğitimin amacı ferdi sosyal hayata hazırlamak ve onu sosyalleştirmektir.

Max Weber, “eğitime toplumsal açıdan bakarak, sanayileşmiş ve teknolojik bir toplumda eğitimi ele almış, örgün eğitimi, bireyleri özel bir yaşam biçimine hazırlayan bir farklılaşma kurumu olarak görmüştür... Ona göre eğitimin temel işlevi, bireyin toplumsal yapıdaki statüsü bakımından ileride dolduracağı konuma hazırlamaktır.” (Tezcan, 1982: 7).

Çelikkaya, eğitimin eski ve yeni yerleşmiş bir çok tanımına yer vermiştir. Bunlardan bir kaç aşağıdaki gibidir (Çelikkaya, 1996: 12).

- Eğitim, çocukları yetiştirmek ve insan yapmak sanatıdır (J.J. Rousseau)
- Eğitim, insana en iyi olgunluğu vermektir (Eflâtun)
- Eğitim, insanın tabiatında (yaratılışında) bulunan gizli bütün kabiliyetlerin geliştirilmesidir (Kant).
- Eğitim, tam bir yaşayışa hazırlıktır (Spencer)
- Eğitim, ferdin, yaşadığı toplumda, pratik değeri olan kabiliyet, yöneliş ve diğer davranış formlarını edindiği süreçler toplamıdır.
- Eğitim, kişinin toplumsal yeteneklerinin ve optimum kişisel gelişmesinin sağlanması için seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan sosyal bir süreçtir.

Tezcan, eğitimin toplumsal işlevlerini, açık işlevler ve gizli işlevler olmak üzere ikiye ayırmıştır (Tezcan, 1991 : vii).

“1. Eğitimin açık işlevleri

- a. Toplumun kültür mirasının birikimi ve aktarılması
- b. Çocuğun toplumsallaştırılması
- c. Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirmek
- d. Siyasal işlev (1. Ulusal önderler 2. Yersel önderler)
- e. Seçme işlevi
- f. Ekonomik işlevi

2. Eğitimin gizli işlevleri

- a. Eş seçme
- b. Tanıdık sağlama
- c. Statü Kazandırma
- d. Çocuk bakıcılığı
- e. İşsizliği önleme
- f. Çocuğun ekonomik sömürülmesini önleme
- g. Temizleyicilik” olarak eğitimin toplumsal işlevlerini önem sırasına göre ele

almıştır.

1.3.2. Eğitimin Fonksiyonları

Eğitimin birçok toplumsal fonksiyonu vardır. Ancak burada genel anlamda beş temel fonksiyonu üzerinde durulacaktır.

1.3.2.1. Kültürel Mirasın Birikimi ve Aktarılması

Eğitimin en önemli işlevlerinden birisi kültürü aktarma, koruma ve yenilemektir. Topluma ait milli kültürün kazanılması aynı zamanda sosyalleşme ile yakından ilgilidir. Çünkü, “Kültürel ortam, aynı zamanda toplumsal şuurun muhtevasını teşkil ettiğinden, kültürel norma uyan bir fert, dolayısıyla toplumsal şuurda kazanmış demektir” (Akyüz, 1992: 218). Aslında, ne aile eğitimi ne okul eğitimi toplumsal şuur oluşturarak kültürel unsurların mahiyetini toplumun tamamına kabul ettirebilir. Çünkü, toplum çok karmaşık bir hal almış, anlayış ve düşünceler farklılaşmıştır. Kurallar, kanunlar ve normlarla fertler sosyalleşmiş olabilirler, fakat toplumsal şuura ulaştıkları söylenemez. Çünkü, kural ve normların yaptırım gücü ferdin toplumsal şuura ermiş olmasında bizi yanıltabilir.

“Kültürün saklanması ve kazanılması biyolojik olmayıp sosyal bir süreçtir. Bu özelliği dolayısıyla kültüre toplum mirası veya sosyal miras da denilmektedir. Toplumun kültürünün eğitim çağındaki genç kuşaklara aktarılması kültürün milliliğini koruduğu

gibi, toplumun sürekliliğini de doğurmaktadır. Topluma ait milli kültürün genç kuşaklara nakledilmesi, eğitim yoluyla olmaktadır.” (Erkal, 1995: 131).

Eğitimin kültürel işlevi, okulun kültürü koruma, aktarma ve yenileme başlığı altında tekrar ele alınacaktır.

1.3.2.2. Çocuğun Sosyalleştirilmesi

Aslında çocuğun sosyalleşme süreci doğumdan sonra başlar. Aile sosyalleşmenin başladığı en etkili ve ilk kurumdur. Daha sonra okul ve çevre çocuğun sosyalleşmesine yardımcı olur. Hatta belirleyici de olabilir.

Caplow’a göre sosyalleşme, “bir ferdin herhangi bir grup faaliyetine katılmasında kendinden beklenen uygun rol ve ilgili normlardan haberdar olmasıdır” (Erkal, 1995: 85). Fert, kendinden beklenen uygun rol ve ilgili normları eğitim vasıtasıyla öğrenir. Böylece sosyal ilişkilerinde kendisinden beklenen uygun davranışları gösterebilir.

Türkçeyi çok iyi bilen bir Alman vatandaşının Türkiyede yaşamaya karar verdiği düşünülürse, başlangıçta ne kadar zorluk çekeceği çok açıktır. Çünkü, farklı durumlar karşısında kendisinden beklenen rol ve davranışları bilememektedir. Ülkesinde çeşitli etkiler karşısında takındığı rol ve davranışlar ile buradaki arasında fark vardır. İşte, bu durum sosyalleşme belirtilerinin kültürden kültüre farklı olduğunu ve sosyalleşmenin sonradan sosyal çevre içinde eğitim yoluyla kazanılarak gerçekleştirilebileceğini göstermektedir.

Eğitim kurumunun sosyalleştirme işlevi ile, kitle iletişim araçları, arkadaş grupları ve ailenin sosyalleştirme faaliyetleri arasında çelişkiler olabilir.

Eğitim kurumları, “özellikle kitle haberleşme araçlarının yaptığı yanlış etkileri diğerlerinden ayırarak zararsız hale getirmelidir. Çünkü demokratik bir toplumda bu araçlar çok değişik amaçlar taşıyabilirler.” (Akyüz, 1992: 231).

Ailenin sosyalleştirme faaliyetleri ile okulun sosyalleştirme faaliyetlerinin arasındaki çelişkiyi azaltmanın oylu ise, kuvvetli bir okul-aile işbirliği ile mümkün görülmektedir. Birinin verdiğini diğeri yıkmadan öğretmen tarafından toplum yapısı da gözönüne alınarak, uyum içinde sosyalleştirme faaliyetleri gerçekleştirilebilir.

1.3.2.3. Eğitimin Siyasal İşlevi

Tezcan'a göre siyasal bakımdan eğitimin iki görevi vardır. Bunlardan birincisi, mevcut siyasal sisteme sadakati sağlamaktır. Çünkü, siyasal sisteme sadakat bir toplumda birlik ve dayanışma ruhunu kazandırır. İkinci siyasal işlevi ise, ulusal ve yersel önderlerin seçimi ve eğitilmesidir. Yine Tezcan'a göre bizde siyasal bakımdan eğitimin birinci işlevi, yani rejime sadakati sağlamak şeklinde anlaşılmış ve ikinci görevi ihmal edilmiştir (Tezcan, 1991: 45-47).

“Bir devletin; varlığını sağlıklı ve güvenli bir şekilde devam ettirebilme ve olabildiğince uzun ömürlü olabilmesi, hiç şüphesiz, yöneticilerinin de üstün vasıflı olmalarına bağlıdır, hatta onların bu vasıflarıyla doğru orantılıdır, denilebilir” (Çelikkaya, 1996: 53).

Sonuç olarak eğitim siyasal işlevlerinin her ikisini de yerine getirmekle sorumludur. Çünkü, devletin, toplumun sağlıklı ve güvenli şekilde devam etmesi her iki görevinde yerine getiriliyor olmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Üstün vasıflı yöneticilere ihtiyaç olduğu gibi, ulusal değerleri de koruyacak topluma ihtiyaç vardır. Devletin ve toplumun devamlılığı bu şekilde sağlanmış olur.

1.3.2.4. Ekonomik İşlevi

Eğitimin ekonomik işlevi denilince, ekonominin ihtiyaç duyduğu vasıflı insan gücünün karşılanmasında eğitimin oynadığı rol kastedilir. Üretim faktörlerinden emeğin vasıflı ve nitelikli kılınması eğitilmişlikle ilgilidir. Aynı zamanda eğitim fertlerde müteşebbis olma ruhunu canlandırır ve harekete geçirir. Kısaca, eğitimin ekonomik işlevi, eğitimin ekonomiye olan etkisiyle ve katkısıyla ifade edilebilir.

1.3.2.5. Seçme İşlevi

Eğitimin seçme işlevi, öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin bilinip ona göre yetiştirilmesidir. Daha sonra, eğitim kurumu bu farklılıklara dayanarak ferдин iş ve meslek seçimine katkıda bulunacaktır.

1.3.3. Okul

Bir toplumda fertlerin aynı eğitimi alması, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel kalkınmanın gerçekleşmesi, milli birlik şuuruna ulaşılması, sosyal disiplin anlayışının gelişmesi, plânlı, programlı ve etkili bir şekilde okullar aracılığı ile olur.

Bu görevlerin yalnızca aileye bırakıldığı düşünülürse, toplumda ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel gelişme ve kalkınma gerçekleşemez. O yüzden okullar bir çok fonksiyonları yerine getiren örgütlenmiş açık sistemlerdir.

Bu görevleri sadece okula ya da aileye bırakmakta yeterli değildir. Kitle iletişim araçları, özellikle televizyon, aile ve okulun bu fonksiyonlarını sekteye uğratabilecek nitelikte ise, okulun görevi sadece bilgi aktarmakla sınırlı kalacaktır.

“Toplumda var olan bütün sosyal ve kültürel kurum olgu ve değerler bireyin eğitimini etkiler, ancak bireyin eğitiminden sorumlu olan ve bu amaçla kurulmuş olan sosyal kurum okuldur” (Varış, 1994: 9).

Okul, “düşünülerek ve sistemli bir şekilde, okumada kullanılan bazı sembollerin takdimi suretiyle, belirli bir zamanda belirli bir yerdeki toplantılara devam eden bir grubu, cehalet durumundan, zekâ, maneviyat, teknik bilgi ve hüneler bakımından aydınlatılmış hale getirmeye teşebbüs eden teşekküle denir.” (Bilgiseven, 1992: 31).

Okul, “çocuğun, öğrenci dediğimiz kendisi gibi belli yaştaki bir çok kişiyi öğrenim amacı ile biraraya getiren, değişik bilgi, sanat ve becerilerle birlikte onları toplumsal bir etkileşim sürecinden geçirerek, ileride karşılaşacakları her türlü sorunlarla başa çıkmaları için

çevrenin ve çağın koşullarına göre donanımlı hale getiren bir kurumdur” (Bilhan, 1986: 136).

Okul, sistem, örgüt ve dar anlamda bir kurum olmak üzere farklı kavramlar yardımıyla da tanımlanmaktadır. Okul, ister dar anlamda bir kurum, ister örgüt, isterse sistem olarak tanımlansın, bu onun fonksiyonlarını farklılaştırmaz. Aşağıda örgüt ve sistemin tanımlamaları yapılmıştır. Bu tanımlara göre okul, yönetsel anlamda bir örgüt, toplumsal anlamda bir sistemdir.

“Örgüt, toplumsal gereksinmelerin bir kesimini karşılamak üzere, önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek görev ve rolleri yapmak için güçlerini, eylemlerini eşgüdümleyen işgörenlerden oluşan toplumsal açık bir sistemdir.” (Başaran, 1982: 56).

“Sistemler, önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmak için bütünleşmiş bir şekilde işlevsel olarak hizmet eden, birbirleriyle ilgili ve etkileşen öğeleri içeren maksatlı olarak plânlanmış yapay organizmalar olarak tanımlanabilirler” (Banathy, 1983: 427).

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi örgüt, toplumsal açık sistemlerin özelliklerini taşımaktadır. Birden fazla öğeden oluşma, önceden belirlenmiş amaçlar, görev ve rollerin olması, eşgüdüm, çevreyle etkileşim, alt sistemlerin birimlerin bulunması gibi durumlardan örgüt ve sistem kavramlarının benzer anlamları ifade ettiğini söyleyebiliriz.

Sistem yaklaşımına göre toplum üst sistemi, okul ise sistemi oluşturmaktadır. Çünkü toplum, eğitim, yönetim, din, ekonomi, aile gibi sistemleri de içine alan daha geniş bir yapıdır.

1.3.3.1. Okulun Fonksiyonları

Okulun fonksiyonları incelendiğinde, büyük ölçüde eğitimin fonksiyonlarıyla aynı olduğu gözlenecektir. Zaten eğitim kurumu fonksiyonlarının büyük bir bölümünü okullar aracılığıyla yerine getirir. Yine de okulun fonksiyonlarına kısaca değinilecektir.

Okulun, sosyalleştirme, kültürleme, ferdiyeti geliştirme, ekonomik fonksiyon ve meslek edinme gibi bazı fonksiyonları vardır.

a. Kültürel Değerleri Koruma, Aktarma ve Yenileme: Okulun başlıca görevlerinden biri kültürel değerlerin korunmasına, aktarılmasına ve mevcut kültürün yenilenmesine katkıda bulunmaktır. Bu konuda ileri sürülen iki düşünce vardır. Bunlardan birincisine göre okul, ancak sosyal mirası aşıl原因, kültürel alanda geçmişten devralınan mirası aynen yeni kuşaklara aktaran bir örgüt olmalıdır. Diğer görüş ise, okul sosyal düzende gerekli düzeltmelerin yapılmasına yardımcı olmalıdır. Birincisinde çocuğa kümeleşmiş ve kalıplaşmış bilgileri aktarmak, ikincisinde ise, değişen kültürü değerlendirip, toplum için en uygun hale sokabilecek vatandaşlar yetiştirmektir (Bursalıoğlu, 1987: 60).

Kültürün aktarılması toplum hayatının devamlılığını sağlayan sosyal bir fonksiyondur. Kültür korunup, genç kuşaklara aktarılırken ikinci görüşten hareket etmek daha mantıklı olacaktır. Çünkü, mevcut kültürü korumak toplum hayatı için ne kadar önemliyse, sosyal gelişme içinde yeni kültür unsurlarının milli kültüre eklenmesi de o kadar önemlidir (Erkal, 1995: 120).

Geçmişte okulların görevi toplumun devamlılığını sağlayacak bireyler yetiştirmektir. Fakat günümüzde bilimsel, teknolojik, siyasal ve sosyal alanlarda her gün önemli değişiklikler olmaktadır. İşte okulun görevi bu değişiklikleri gelecek kuşaklara aktarmaktır. Çünkü toplumun sürekliliğe, istikrara olduğu kadar, değişmeye ve yenileşmeye de ihtiyacı vardır (Kıncal, 1993: 14). Yani, okulun üstlendiği fonksiyon, toplumun devamlılığını sağlayan bireyler yetiştirmek yanında, toplumun süreklilik içinde yenileşmesini de sağlamak olmalıdır.

Okul, ulusal kültür hazinesindeki özelliklere yer vermek yanında, evrensel kültürel özelliklere de yer vermelidir. Bu, o toplumun çağdaş dünyadan kopmamasını, bireyin önce kendisiyle, sonra toplumuyla ve daha sonra da tüm insanlıkla barışık yaşamasını sağlayacaktır (Başar, 1994: 116).

Günümüz okulları, yoğun müfredat programları nedeniyle, kültür nakli yerine bilgi nakli fonksiyonunu daha çok yerine getirmektedir. Mevcut toplumsal kültürün aktarılması ise çoğu kez aile ve kitle iletişim araçları tarafından yerine getirilmektedir. Çünkü, birincil

ilişkilerinden dolayı, diğer sosyal gruplara oranla ailenin kültür aktarma fonksiyonu daha başarılıdır. Aslında çocuk, aile, kitle iletişim araçları, çevre, okul olmak üzere dört etki altında bocalamaktadır. Bugün kitle iletişim araçlarının kültür aktarma fonksiyonundan ziyade, kültür değiştirme fonksiyonu üstlendiği eleştirileri yapılmaktadır. Bu sebepten dolayı, doğumdan itibaren bir kültürleme sürecine giren çocuk, daha sonra farklı bir kültürleme ortamına, yani okula girmekte ve “okul şoku” diye adlandırılan davranış bozuklukları yaşanmaktadır.

Gökalp’e göre, çevre ile öğretmenin telkini farklı olursa eğitimin amaçlarına ters düşmüş olur. “Öğretmen, çocuğu içinde yaşadığı toplumun vicdanından kopan kıymet hükümlerinin toplamından ibaret olan kültüre göre yetiştirmelidir. Böyle olduğu takdirde çocuğun muvaffakiyeti sağlanır ve toplumun istikbali teminat altına alınabilir. Bunun için çocuğa verilen eğitimin milli olması yeter” (Çelkan, 1989: 93).

b. Sosyalleştirme : Parsons’a göre okulun en önemli görevleri arasında sosyalleşme ve seçme-eleme yer almaktadır. Okul, seçme-eleme işlevini, herkesi, ilgi, yetenek ve çalışma temposuna uygun bir işe yerleştirmekle yerine getirir. Böylece bireyi başarısına göre sosyal statüye bağlı sosyal roller yükleyerek topluma kazandırır (Ergün, 1994: 93).

Caplow’a göre sosyalleşme, “bir ferdin herhangi bir grup faaliyetine katılmasında kendinden beklenen uygun rol ve ilgili normlardan haberdar olmasıdır” (Erkal, 1995: 85). Okul kültür nakli görevini yerine getirirken, hem geçmiş hem o günün kültür kalıplarını bireye yüklemekle, sosyalleşmesini de sağlamaktadır. Birey kendisinden beklenen uygun rol ve ilgili normlardan haberdar olmakta ve kendi dışındaki fertlerle ve sosyal gruplarla çatışma içine girmemektedir.

Birey, kendi dışındaki diğer fert ve sosyal gruplarla dayanışma ve uyum içinde yaşıyor ve çatışma çıkmıyorsa toplumsal bütünleşmeden sözedilebilir. Öyleyse okul, sosyalleştirme görevini yerine getirirken, sosyal bütünleşme ve dayanışma görevini de dolaylı olarak yerine getiren bir örgüttür.

Okulun, bireylere toplumsal rolleri, kuralları ve değerleri öğretmesi her zaman sosyalleşmeyi ve bütünleşmeyi netice vermeyebilir. Burada okulun bireylere toplumsal

rolleri, kuralları ve değerleri öğretmekle, sosyalleşme ve sosyal bütünleşme fonksiyonunun olduğu vurgulanmak istenmektedir.

Gökalp'e göre, çocuğun eğitimi hem özel şekilde, hem de okulda olur. Ancak çocuğun en önemli gelişme ve sosyalleşme yeri okuldur... Evde özel öğretmenlerden de ders alınabilir fakat, okulun sosyal havası çocuk için daha faydalıdır. Çocuk burada toplum hayatına hazırlanır.

Ona göre, millet, fertleri arasında ortak duygular bulunan fertlerin bütünüdür. Milleti meydana getirecek çocukların böyle ortak duygulara sahip kılınması için, okul hayatına girmeleri ve beraberce duyup, beraberce düşünmeleri lâzımdır (Celkan, 1989: 94). "Millet kendiliğinden teşekkül etmez. Çünkü, insanlar müşterek bir harsa mensup olarak doğmazlar. Bu, insan hayatında sonradan kazanılır. Ama insan bunu yine de kendiliğinden kazanamaz. O halde, yetişen nesle bu harsı kazandırmanın yolu terbiyedir (Erkal, 1995: 39). Yetişen neslin bu terbiyeyi-eğitimi müştereken alacağı tek yer ise okuldur. Denilebilir ki, Gökalp, sosyalleşmenin ve millet şuuruna ulaşmanın, okulda alınacak müşterek hars ile mümkün olabileceği görüşündedir.

c. Mesleki ve Ekonomik Fonksiyon : Sanayileşme ile birlikte eğitimin, dolayısıyla okulların önemi giderek artmıştır. Bir çok meslek dallarının ortaya çıkmasıyla birlikte, bu alanlarda eğitilmiş, bilgili insan gücüne ihtiyaç duyulmuştur.

Okul bu bilgi ve eğitimi verme işlevini yerine getirirken, fertlerin hem meslek edinmelerini, hem de mesleğe bağlı olarak gelir elde etmelerini sağlamaktadır.

1.3.3.2. Çevreyle İlişkileri Açısından Okul Tipleri

Çevreyle ilişkileri açısından üç tip okul modeli geliştirilmiştir.

a. Geleneksel okul: "Bu tip okullarda öğrencilerin zihnî yönden gelişmiş, bilgili, ahlâklı, dindar, ikna ve itaat duygularına sahip birer insan olarak yetiştirilmeleri amaçlanmıştır. Öğrencilerini bu dünyadan çok öteki dünyaya göre hazırlamaya çalışan klasik okulda bu nedenle, yaşanan toplumsal çevre faktörü, eğitimde fazla dikkate alınmamıştır. Geçmişte

kullanılarak geçerliliği kanıtlanmış olan kültürel değerler ön plânda tutulmuş ve öğrencin bellekleri nerede kullanacakları belli olmayan gerekli gereksiz bilgiyle doldurulmaya çalışılmıştır. Böylece bu tip okulda öğretim, eğitimden daha ön plânda tutulmuştur.” (Başar, 1994: 210).

Bu okul tipine aynı zamanda “eski okul”da denilmektedir. “Eski okul denilince genellikle teknoloji asrından önceki devirlerin okulu kastolunur. Teorik eğitimin hâkim olduğu bu okulların amacı filozof tipi (bilgili) insan yetiştirmektir. Çevresine kapalıdır, toplumsal sorunlarla pek ilgilenmez, manastır tipi bir okul niteliğindedir” (Çelikkaya, 1996: 81).

b. Topluluğun bir modeli olarak okul: Bu tip okul modelinin ilk savunucusu John Dewey olmuştur. Dewey okulların toplumun merkezi olması gerektiğini savunmuştur. Bu tip okul modelinde, okul toplumun, çevresinin küçük bir parçası ve onun bir örneklemini olarak düşünülmüştür. “Eğitsel etkinlikler çocukların ait oldukları toplumun değerlerine isteklerine, gereksinimlerine göre biçimlenmiştir” (Başar, 1994: 210).

Bu tip okul modelinde “okul-topluluk ilişkisi; okul, topluluğun basitleştirilmiş bir modelidir. Bu görüşe göre çocuklar, okulda bir yetişkin olarak nasıl yaşanacağını, ilk kez, okul içinde yaşayarak öğrenirler. Bu, John Dewey’in görüşüdür. Dewey’e göre çocuk böylece, hizmet ruhu ile ve etkili olarak kendini yöneltme araçları ile yetişirse dengeli, uyumlu bir toplum düzenine kavuşur” (Tezcan, 1991: 229).

Bu okul tipine aynı zamanda “yeni okul”da denilmektedir. Yeni okul, çok bilen değil bildiğini çok iyi yapabilen insan yetiştirmeyi amaçlar. Çevreye açıktır. Çevreden yararlanır, aynı zamanda çevreye hizmet götürür (Çelikkaya, 1996: 81). Bu okul tipinin açık sistem özelliği gösterdiği ve çevresiyle etkileşim içinde olduğu söylenebilir.

c. Topluluk Okulu: Topluluk okulu sadece öğrencilerin eğitiminden sorumlu değil, çevresinin, toplumun eğitiminden de sorumludur (Başar, 1994: 210). Çevreye açıktır ve çevre kalkınmasında sorumluluk yüklenmiştir. Bu okul tipi de “yeni okul” modeli içinde yer alır. Çevresini ve toplumu etkiler ve ondan etkilenir. Bu özelliği ile bu okul modeli de açık sistem özelliğine dahil edilebilir.

1.3.3.3. Okul Toplum-Halk İlişkileri

Sistem yaklaşımı açısından bakıldığında, okul tek başına bir örgüt değildir. Okulu, çevresindeki diğer sistemlerle birlikte düşünmek gerekir. “Okula sistem yaklaşımı, okulun sorunlarının ilişkili olduğu tüm öğelerle birlikte, bütüncül bir yaklaşımla anlaşılmasını sağlar. Hiç bir sistem yalıtılmış bir konumda değildir. Başka sistemlerin oluşturduğu bir ortamda çalışır. Bir sistemin, okulun çevresi kapsamında, sistemin sınırlarını oluşturup oluşturmadığını anlayanın kısa yolu, şu soruya cevap vermektedir: O sistemde bir değişme olduğunda, okul bundan doğrudan ya da dolaylı olarak etkileniyor mu? Cevap evet ise, o sistem okulun çevresinin sınırlarını oluşturan sistemlerden biridir” (Açıkalın, 1995: 31-33).

“Okullar toplumsal açık sistemlerdir. Okullara bu niteliğini veren en önemli öge ise okulun girdisini içinde yaşadığı ve amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulduğu toplumdan alması ve bu girdiyi işledikten sonra yine topluma çıktı olarak sunmasıdır. Bu anlamda okullar toplumdan ayrı düşünülemez” (Pehlivan, 1997: 4). Okul, açık sistem özelliği ile çevredeki sistemleri etkiler ve onlardan etkilenir. Eğer okul çevresindeki sistemlerde meydana gelen değişmelerden doğrudan ya da dolaylı etkilenmesi sonucu, kendini bu değişmelere göre yeniden yorumlayıp, yapılandırabiliyorsa bu okulun açık sistem özelliğine sahip olduğunu gösterir (Açıkalın, 1995: 34-35).

Okul, toplumda yer alan işlevsel bir kurum olmasından dolayı, toplumla sürekli karşılıklı ilişkiler içindedir. Bu ilişkiler bazı toplumlarda olumlu, bazılarında ise olumsuzdur. “Ancak önemli olan okulun toplumun gereksinimlerine, sorunlarına ışık tutacak, kısacası okul, toplumun özelliklerini yansıtacak bir merkez görünümünde olmasıdır” (Çuhacı, 1984: 24).

Böyle bir okul çevresindeki halk tarafından daha çok desteklenecek ve ilgi görecektir. Bu da halkın okulu daha iyi bir şekilde anlamasıyla, okulun tutumunda söz sahibi olmasıyla ve ana-baba ve öğretmenlerin birlikte çalışmalarıyla gerçekleşir (H. Grant, 1964: 29). Aksi halde okulun açık sistem özelliğinden bahsedilemez. Böyle bir okul çevresine karşı kapalıdır ve çevre desteğinden ve ilgisinden mahrumdur. “Amacına ulaşmak isteyen her kurum gibi okul da çevresiyle ilişkilerini geliştirmek ve iyileştirmek zorundadır. Bunun

için temel koşul, halkın ve sosyal çevrenin desteğini sağlamaktır. Bu destek ve anlayışı sağlamak için okul sürekli gayret ve faaliyet içinde olmalıdır” (Büyükkaragöz, 1985: 25).

“Okulun yapısı ve içinde bulunduğu çevre ile olan ilişkisi bir dereceye kadar toplumun yapısının bir ürünüdür. Çünkü okul toplum için kurulur ve onun tarafından beslenir. Okul, toplumun kurduğu ve yaşattığı bir kurumdur. Bu bakımdan, halkın onu anladığı derecede maddesel ve tinsel destek görür. Halkın okula olan güveni, okul-halk ilişkilerinin derecesine bağlıdır. Bu nedenle, eğitimdeki gelişmelerden halka haber vermek, eğitimcilerin başlıca sorumlulukları arasındadır. Böyle ilişkiler sonucunda sağlanan halkın desteği, eğitimin niteliğini yükseltmekte olumlu rol oynayacaktır” (Bursalıoğlu, 1987: 207).

Okul-toplum ilişkilerini arttırıcı unsurlardan biri, toplumun değerler sistemini okulda görüyor olmasıdır. Formel kalıplar içine sıkışmış ve toplum kültüründen uzak olan bir okul, ilişkilerin gelişmesini engeller.

Rivlin’e göre, “Toplum çok farklı özellikler taşıyan bireylerden oluşur. Toplumsal değerler, üyelerinin sahip olduğu değerlerin ortalaması değildir. Her birey benzerliklere rağmen, kendi değerlerine sahiptir. Okulun içinde yer aldığı lokal toplumlar, yapısal, kültürel, ekonomik v.b. açılardan birbirlerinden farklıdırlar ve bu özelliklerinin okula ve okul havasına yansması kaçınılmazdır. Ayrıca, toplum kendi değerlerinin okulda yaşatılmasını bekler. Öğretmenler toplumun değerlerini ve ön yargılarını anlamaya çalışmalı, onları değişmez kanunlar olarak görmemelidir” (Akyıldız, 1992: 191).

Okul toplum ilişkilerini olumsuz etkileyen faktörlerden birisi okulun finansman sorunudur. Sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak okulun finansman ihtiyacı merkezi yönetim (Hükümetler) tarafından karşılanması gerekir. Ülkemizde finansman yetersizliği, yetersiz bütçe gibi sebeplerden dolayı okul sürekli olarak toplumsal çevreden yardım istemek zorundadır. “Yoksa, sadece resmi bütçe ile ısıtma, aydınlatma, onarım, sosyal harcamalar gibi başlıklarla sunulabilecek giderleri karşılayabilmek bile olanaksızdır. Toplumsal çevrenin katkı ve katılımını sağlamaksızın daha iyi eğitim hizmeti verebilmek, hizmetin sosyal özelliğinden dolayı olanaksızdır” (Akyıldız, 1992: 193).

Okul halk ilişkilerinin gelişmesi, halkın okulu yakından tanımasına ve okula olan güveninin artmasına yardımcı olur. Halk okulu tanıdığı ve güveni artırdığı nispette eğitime olumlu katkıda bulunur. “Okul-halk ilişkileri programı; planlı, sürekli, dürüst, yapıcı, anlaşılır, zamanlı, dengeli, esnek, geniş, duyarlı olmalıdır. Bu nedenle halkla ilişkileri iyi olan bir okul; halkın gereksinim ve ilgilerini tanıyan, bunlara göre belirli politikalar saptayan, bu politikaları, plânlı bir biçimde uygulayan ve hizmet ettiği halka karşı duyarlık gösteren bir eğitim örgütüdür (Bursalıoğlu, 1987: 208).

Okul halk ilişkileri programının genel amaçları şöyle özetlenebilir. (Bursalıoğlu, 1987: 208).

1. Okulun çalışmaları konusunda halkı aydınlatmak,
2. Halkın okula olan güvenini arttırmak,
3. Halkın maddesel ve tinsel desteğini sağlamak,
4. Halkla okul arasında işbirliği gereğini duyurmak,
5. Çevre, ev ve okulu bütünleştirmek,
6. Okulun çevreye katkılarını değerlendirmek,
7. Okula ilişkin yanlış anlaşılımları düzeltmek ve eleştirileri cevaplandırmak.

Varış’a göre ise okul-toplum ilişkilerinin ayarlanmasını sağlayacak teknikler şunlardır: (Varış, 1994: 146).

1. Okulun etkinlikler yoluyla kendini topluma tanıtmaya ve toplumu tanıması
2. Kuvvetli bir okul-aile işbirliğinin sağlanması
3. Okulun bir toplum merkezi haline getirilmesi
4. Eğitim etkinliklerinde toplum kaynaklarından yararlanma
5. Okulda genç kuşakların gereksinimlerinin ne ölçüde karşılandığının hep birlikte incelenmesi.

S. Bilhan toplumsal çevreden kopuk olan okullarda yürütülen eğitimin daha çok akademik ve kültürel ders konularına ağırlık verdiğini, çevre etkilerinin okula taşınmaması sebebiyle de eğitim öğretim şeklinin tutucu olabildiğini ifade etmektedir. Yine, öğretmen otoritesinin ön plânda olması, öğrencinin pasif kılınması, müfredatın yüklü olması, eğitim, öğretimde çevre özelliklerinin ders konusu e aracı yapılamaması da bu okulların özellikleri arasındadır (Yılmaz, 1993: 33).

“Türkiyede okullar çevrelerine oldukça kapalıdır. Çevre ile okulun ilişkisini kuran yalnız okul-aile birliğidir. Okul-aile birliğinin görülen işlevleri ise, okulun bütçesine yardım toplamak ile öğrencilerin ders durumlarını veliye iletmekten başkası değildir. Okul-aile birliğinin, okulun eğitim programlarını geliştirmeye yönelik çevrenin isteklerini okula yansıtan bir görevi de yoktur. Okul yönetmeni, çevre ile okulun ilişkisini kurmada ancak kişisel isteğini, yeterliğini kullanmak durumundadır. Bu da okulu çevreye uyarlamaya yetmemektedir” (Başaran, 1993: 24).

Sonuç olarak, okul diğer toplumsal sistemleri etkilemekte ve onlardan etkilenmektedir. Bu etkileşimin olumlu yönde olması için okulun büyük çaba sarfetmesi gerekir. Böyle bir çabanın, başta yöneticiler ve öğretmenlerin desteğine ihtiyacı vardır. Toplum okulu tanıdıkça, okulun sorunlarını anladıkça ve kendini okula yakın hissettikçe okulun problemlerine eğilecek ve yardımcı olacaktır. Bunun için okul, halkın-çevrenin sürekli olarak okul ortamlarına katılımını sağlayıcı etkinliklerde bulunmalıdır. Okul-toplum ilişkilerinin gelişmesi başta okul yöneticilerinin duyarlılığına, daha sonra ise toplumun okulla ilişkilerin önem ve yararına inanıyor olmasına bağlıdır. Bu yolda sarfedilecek çabalar mutlaka olumlu sonuçlar verecektir. Asıl problem böyle bir çabayı harcayacak bilinçte olamamaktır. Bunun için hizmetiçi eğitim kurslarından ve aile eğitiminden yararlanılabilir.

2. ARAŞTIRMA ALANININ TANITILMASI

2.1. Sakarya İlinde Nüfus:

1990 yılında yapılan nüfus sayımına göre Sakarya'nın toplam nüfusu 683.61 olarak tespit edilmişti. Kasım 1997 genel nüfus sayımları sonucu Sakarya nüfusunun 732.898 olduğu ortaya çıkmıştır.

1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre kent nüfusunun toplam nüfusa oranı %44.6 olarak belirlenmiştir. Bu rakam Türkiye ortalamasının altındadır. Sayım yıllarına göre Sakarya nüfusunun Kırsal kesim-Kentsel kesim dağılımı Tablo 2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Sakarya Nüfusunun Kırsal-Kentsel Kesim Dağılımı (ATSO 1997)

Kent Nüfusu	Pay %	Köy Nüfusu	Pay %
74255	25.0	222853	75.0
111064	30.7	250928	69.3
124936	30.9	279142	69.1
152277	33.2	306775	66.8
172210	34.7	323439	65.3
195069	35.6	353678	64.4
259617	42.5	350883	57.5
300797	44.6	374343	55.4

Devlet İstatistik Enstitüsü (Türkiye'ye ait oranlar dahil edilmemiştir).

Tablodaki verilere göre kent ve köy nüfusunun arttığı görülmektedir. Ancak köy nüfusu 1990 verilerine göre, genel nüfusuna göre %55.4 oranında iken, kentte bu oran %44.6 olarak görülmektedir. Yani Sakarya, kırsal alanda daha fazla nüfus barındırmaktadır. Bu özellikleri itibarıyla Sakarya tarım ağırlıklı bir il durumundadır.

Ancak 1990 sonrası hızlı bir sanayileşme sürecine giren Sakarya'da nüfus şehir merkezinde de artma eğilimindedir (ATSO, 1997 : 12-13).

2.2. Eğitim

1996-1997 verilerine göre Sakarya’da özel eğitim kurumlarının okul, öğretmen ve öğrenci sayısında bir artış olmasına karşın, resmi kurumlarda ilköğretimde, okul, öğretmen ve öğrenci sayısında bir azalmanın olduğu gözlenmiştir. M.E.M. ve S.Ü. tespitlerine göre, Sakarya’daki eğitim kurumlarında meydana gelen bu sayısal gelişmeler Tablo 2.2’de gösterilmiştir (Yükseköğretime ait gelişmeler çıkartılmıştır).

Tablo 2.2. Sakarya İlinde Eğitim Kurumlarında Meydana Gelen Sayısal Gelişmeler

	1995-96	1996-97	Değişim Yüzdesi
RESMİ KURUMLAR			
İlk Öğretim			
Okul sayısı	714	545	-23.6
Öğretmen sayısı	2 664	2 738	2.8
Öğrenci sayısı	72 962	72 947	-0.02
Öğretmen başına öğrenci	27	27	
Orta Öğretim			
Okul sayısı	130	136	4.6
Öğretmen sayısı	2 102	2 196	4.5
Öğrenci sayısı	57 028	56 129	-1.6
Öğretmen başına öğrenci	27	25	
ÖZEL KURUMLAR			
İlk Öğretim			
Okul sayısı	3	3	-
Öğretmen sayısı	33	42	27.3
Öğrenci sayısı	388	539	39.0
Öğretmen başına öğrenci	12	13	
Orta Öğretim			
Okul sayısı	5	5	-
Öğretmen sayısı	104	80	-23.1
Öğrenci sayısı	1 026	1 050	2.3
Öğretmen başına öğrenci	10	13	

Genel olarak Sakarya ilinde ilköğretim kurumlarının sayısı 545'tir. Önceki dönemlere göre 1996-1997 yılında bu ilde görev yapan öğretmen sayısı 2738'dir. Bu okullarda 1996-1997 yılı itibarıyla 72942 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye genelinde 33 iken, sakarya'da bu rakam 27'dir. Fakat şehir merkezlerinin cazibe merkezi haline gelmesiyle 70-80 kişilik sınıflarında bulunduğu okullar görülmektedir (ATSO, 1997 : 13-14).

Orta öğretim kurumlarındaki okul sayısı 136.196'dır. bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayısı 56129'dur. Orta öğretimde Türkiye genelinde öğretmen başına 16 öğrenci düşerken, Sakarya ilinde öğretmen başına 25 öğrenci düşmektedir (ATSO: 15).

1990 yılındaki nüfus sayımına göre altı ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun okur yazarlık oranı Tablo 2.3'te gösterilmiştir.

Tablo 2.3 1990 Nüfus Sayımına göre Sakarya'da 6 ve Daha Yukarı Yaşlardaki Nüfusun Okur, Yazarlık Durumu (Tarihte ve Günümüzde Sakarya, 186).

OKUR-YAZARLIK DURUMU	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
Okuma-yazma bilenler	513.380	84	281.276	92	232.104	74.4
Okuma-yazma bilmeyenler	92.201	16	24.378	8	67.823	22.6
TOPLAM	605.581	100	305.654	100	299.927	100

Tablodan da anlaşılacağı gibi toplam nüfusun %84'ü okuma-yazma bilmekte %16'sı ise okuma-yazma bilmemektedir.

Bu oran içinde erkeklerin %92'si kadınların %77.4'ü okuma yazma bilmektedir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı erkeklerde %8, kadınlarda ise %22.6'dur. Bu itibarla hem genel okuma yazma bilme oranı (%84) düşüktür, hem de kadınlarda okuma yazma oranı (%77.4) düşüktür. İl nüfusunun eğitimi hakkında bilgi edinilmesi açısından bu bilgilere de yer verilmiştir.

2.3. Ekonomik ve Sosyal Durum

Şehir, Coğrafi konumu nedeniyle sanayi, tarım ve turizm potansiyeli geniş olan bir yapı arz etmektedir. E. 80 karayolu, TEM otoyolu ve Demiryolunun il merkezine yakınlığı, ilin sanayi ve ticaret bakımından önemini arttırmaktadır. Ayrıca coğrafi konumu nedeniyle çeşitli tarım ve endüstri ürünlerinin yetiştirilmesine uygun iklim koşullarına sahiptir.

Türkiye’de 80 il içinde, Sakarya kişi başına düşen milli gelirden 27. sıradadır. Yine 80 il içinde nüfus büyüklüğünde de 27. sırada yer almaktadır. 1990-1996 yıllarında toplam yatırım harcamaları sıralamasında 45. sıradadır. Tarımsal üretimi değerleri bakımından Türkiye’de 17., emekli sandığından emekli aylığı alanlar bakımından 22. sırada yer almaktadır (Eryılmaz, 1998: 10-12).

Bu rakamlar, Sakarya’nın Türkiye illeri içinde temel ekonomik ve sosyal durumunu göstermek amacıyla verilmiştir (Sakaryanın temel ekonomik ve sosyal göstergeleri için bkz, Eryılmaz, 1998: 11).

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın amacına uygun verileri elde etmek üzere üç ayrı denek grubu için iki anket formu hazırlanmış ve geliştirilmiştir. Velilere ait anket sorularında, altıncı soruya kadar olanlar veli ziyaretleri; altıncı sorudan on yedinci soruya kadar olanlar, yönetici-öğretmen ve veli tutumları; on yedinci sorudan yirmi ikinci soruya kadar olanlar veli toplantıları; yirmi ikinci sorudan yirmi dördüncü soruya kadar olanlar da iletişim ile ilgili görüşleri tespit edecek şekilde düzenlenmiştir.

Uygulanan anketlerde okul yöneticileri ile öğretmenlere benzer sorular sorulmuştur. Veliler için geliştirilen ankette bazı farklı sorulara yer verilmiştir. Anketteki benzer sorular Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Yönetici-Öğretmen ve Velilere Uygulanan Anket Formunda Benzer Olan Soruların Madde Numaraları

Etkinlik ve Sorunla İlgili Olarak	
Yönetici-Öğretmen Madde No	Veli Madde No
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	15
15	17
16	18
17	19
18	20
19	21
20	22
21	23
22	24

Yönetici-öğretmen ve velilerin etkinlik ve sorunlarla ilgili görüşlerini saptamak amacıyla beşli ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek ve değerleri aşağıda verilmiştir.

1.00 — 1.79 → Her zaman (Pek çok)

1.80 — 2.59 → Çoğunlukla (Çok)

2.60 — 3.39 → Arasına (Orta)

3.40 — 4.19 → Nadiren (Az)

4.20 — 5.00 → Hiçbir zaman (Hiç)

Okul-aile işbirliği, etkinlikleri ve sorunlarına ilişkin sonuçlara, beşli ölçeğe dayanılarak aritmetik ortalamalarının alınması yoluyla varılmıştır.

Bulgular anket formundaki sorunların sırasına göre sunulmuştur. Anketin birinci bölümünde, veli ve yönetici-öğretmen grubuna ait kişisel bilgileri; ikinci bölümünde, okul-aile işbirliği etkinlikleri ve problemleri; üçüncü bölümünde, okul-aile işbirliği ile ilgili diğer görüş ve önerileri tespit edecek sorular yöneltilmiştir.

Bulguların bu bölümünde yönetici-öğretmen ve velilere ait kişisel, bilgiler verilecektir. İkinci bölümde, yönetici-öğretmen ve velilerin her bir soruya verdikleri cevapların ortalaması verilecektir. Üçüncü bölümde ise, araştırmanın amacına uygun olarak, meslek, eğitim, gelir değişkenlerine bağlı grupların her bir soruya verdikleri cevapların dağılımları verilecektir.

Bulguların bu bölümünde velilere ve yönetici-öğretmen grubuna ait kişisel bilgi ve görüşlere yer verilecektir. Ankette, velilere ait kişisel bilgi ve görüşlerin saptanması için: Cinsiyet, yaş, meslek, öğrenim durumu, gelir, Türkiye ölçeğinde ekonomik durumlarına ait görüş, öğretmenlerle görüşme sayısı, veli toplantılarının akşam saatlerinde yapılması durumunda katılım durumu ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Yönetici-öğretmen grubuna ait, kişisel bilgi ve görüşlerin saptanması için: Cinsiyet, okuldaki görev, meslekteki kıdem, okul-aile işbirliği hakkında katılan hizmet içi eğitim programı sayısı sorulmuştur. Ayrıca, velilerin daha çok hangi sosyo-ekonomik çevreden olduğu, hangi öğrenim düzeyindeki ve sosyo-ekonomik düzeydeki velilerin daha çok

ilişki ve işbirliği içinde olduğu, veli toplantılarının akşam saatlerinde yapılması durumunda katılım durumlarına ne olacağı ile ilgili kişisel görüşleri sorulmuştur.

3.1. Velilere Ait Kişisel Bilgi ve Görüşler

3.1.1. Cinsiyet

Bu soru, her üç gruba sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo 3.2'ye işlenmiştir.

Tablo 3.2. Yönetici-öğretmen ve Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

CİNSİYET	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN		VELİ	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	2	6.3	45	44.6	125	40.8
Erkek	30	93.7	56	55.4	181	59.2
Toplam	32	100.0	101	100.0	306	100.0

Anket sorularını cevaplayan 32 okul yöneticisinden %6.3'ü kadın, %93.7'si erkektir. 101 öğretmenden ise %44.6'sı kadın, %55.4'ü erkektir. Velilerden %40.8'i kadın, %59.2'si erkektir. Her üç grupta da erkek sayısı kadınlardan daha fazladır.

3.1.2. Yaş

Anket formunda sadece velilerin yaşlarını belirlemek üzere soru yöneltilmiştir.

Tablo 3.3. Velilerin Yaşlara Göre Dağılımı

YAŞLAR	f	%
18-25	5	1.6
26-35	96	31.5
36-45	177	57.8
46-55	27	8.8
55'den fazla	1	0.3
TOPLAM	306	100.0

Velilerin büyük bir kısmı, %57.8'lik bir oranla 36-45 yaş grubuna dahildir. Bunu %31.4'lük oranla, 26-35 yaş, %8.7'lik oranla 46-55 yaş, %1.6'lık oranla 18-25 yaş, %0.3'lük oranla da 55 yaş yukarısı takip etmektedir. Velilerin %57.8 ve %31.5'lik oranları birleştirildiğinde, büyük çoğunluğun 26-45 yaş arasında toplandığı görülecektir. Bu da velilerin büyük çoğunluğunun orta yaş grubunda olduğunu gösterir.

3.1.3. Meslek

Tablo 3.4. Velilerin Mesleklere Göre Dağılımları

MESLEK	f	%
Ev Hanımı	98	32.0
İşçi	53	17.3
Memur	71	23.2
Diğer	84	27.5
TOPLAM	306	100.0

Velilerin 32.2'si ev hanımı, %27.5 diğer (esnaf, tüccar, sanayici), %23.2'si memur, %17.3'ü de işçi'dir. Meslek grupları içinde ev hanımları daha fazladır. Esnaf, tüccar, sanayici şıklarını kapsayan diğer grubu ise sayı ve yüzde olarak ikinci sırada yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla memur grubu ve işçi grubu gelmektedir.

3.1.4. Öğrenim Durumu

Velilerin öğrenim durumlarını tespit etmek amacıyla sorulan soruda, okur-yazarlık ve ilkokul mezunu olma durumu ilkokul başlığı altında alınmıştır. Ortaokul ve lise ve dengi okul mezunu orta öğrenim olarak, üniversite ve yüksek lisans doktora ise yüksek öğrenim olarak birleştirilmiştir.

Tablo 3.5. Velilerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları

Öğrenim Durumu	f	%
İlkokul	117	38.2
Orta Öğrenim	132	43.2
Yüksek Öğrenim	57	18.6
Toplam	306	100.0

Velilerin büyük çoğunluğu orta öğrenim görmüş kişilerden oluşmaktadır. Bu oran tüm velilere göre %43.2'lik bir paya sahiptir. %38.2'lik oranla ilkokul mezunları ikinci sırada, %18.6'lık oranlarda yüksek öğrenim mezunları üçüncü sırada yer almaktadır. %43.1'lik oranla veliler bir orta öğretim kurumundan (ortaokul-lise ve dengi) mezun olmuş kişilerden oluşmaktadır.

3.1.5. Velilerin Ortalama Aylık Gelirleri (Ailenin Toplam Geliri sorulmuştur)

Tablo 3.6. Velilerin Ortalama Aylık Gelirleri

Gelir	f	%
0-50 milyon	99	32.4
51-199 milyon	132	43.1
101 ve üstü	75	24.5
TOPLAM	306	100.0

Velilerin ortalama aylık gelirlerine bakıldığında büyük çoğunluğunun orta ve üst gelir düzeyinde oldukları görülmektedir. %43.1'lik oranla 51-100 milyon lira gelire sahip olanlar ilk sırada, %32.4'lük oranla 0-50 milyon lira gelire sahip olanlar ikinci sırada, %24.5'lik oranla 100 milyon lira üstünde gelire sahip olanlar üçüncü sırada yer almaktadır. Belli bir kriter olmadığı için velilerin gelirlerine bakıp alt, orta, üst gelir grubundandır şeklinde bir yorum yanlış olabilir. Fakat orta düzey gelire sahip velilerin yüzdesinin daha fazla olduğu, bunu alt gelir düzeyin takip ettiği görülmektedir. Üst düzey gelire sahip velilerin ise %24.5'lik oranla en son sırada yer almaktadır.

3.1.6. Velilerin Ekonomik Durumlarını Türkiye Ölçeğinde Nasıl Gördükleri

Tablo 3.7. Ekonomik Durumun Türkiye Ölçeğinde Nasıl Görüldüğü

ÖLÇEK	f	%
Çok iyi	4	1.3
İyi	41	13.4
Orta	204	66.7
Kötü	49	16.0
Çok Kötü	8	2.6
TOPLAM	306	100.0

Velilerin %66.7'si ekonomik durumunu orta düzeyde görmektedir. Ekonomik durumunu %16.0'sı kötü, %13.4'ü iyi, %2.6'sı çok kötü, %1.3'ü çok iyi görmektedir. %66.7'lik oranla velilerin büyük çoğunluğu ekonomik durumlarını orta düzeyde görmektedirler. Bu, velilerin ortalama aylık gelirleriyle karşılaştırıldığında: Gelir düzeyinin orta grupta yoğunlaşmasıyla, ekonomik durumun orta düzeyde görülmesi arasında bir yakınlığın olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.1.7. Velilerin Çocuklarının Öğretmenleriyle Toplam Kaç Kez Görüştükleri (1. Dönem)

Tablo 3.8. Velilerin Öğretmenlerle Görüşme Sayıları

GÖRÜŞME	f	%
Hiç görüşmedim	15	4.9
1	32	10.5
2	52	17.0
3	60	19.6
4	35	11.4
5 ve daha fazla	112	36.6
TOPLAM	306	100.0

Velilerin %36.6'sının 5 veya daha fazla, %19.6'sının 3 defa, %17.0'sinin 2 defa, %11.4'ünün 4 defa, %10.5'inin 1 defa görüşme yaptıkları %4.9'da hiç görüşme yapmadığı görülmektedir. Genel olarak velilerin görüşme sayıları yetersiz görülmektedir. Çünkü %36.6'lık ve %11.4'lük oranlar birleştirildiğinde bile velilerin sadece %48'i 4 defa veya daha fazla görüşme yapmış bulunmaktadır.

3.1.8. Veli toplantıları Akşam Saatlerinde (mesai sonrası) Yapılsa Velilerin Katılma Durumları

Tablo 3.9. Veli Toplantıları Akşam Saatlerinde Yapılsa Velilerin Katılma Durumları

KATILIM	f	%
Daha fazla katılırim	98	32.0
Katılma oranım düşer	37	12.1
Hiç katılamam	16	5.2
Bir şey değişmez	152	49.7
Diğer	3	1.0
TOPLAM	306	100.0

Veli toplantılarının akşam saatlerinde yapılması durumunda, velilerin toplantılara katılma durumlarını tespit etmek amacıyla sorulan bu soruya velilerin %49.7'si birşeyin değişmeyeceğini, %32.0'si daha fazla katılacağını, %12.1'i katılma oranının düşeceğini, %5.2'si de hiç katılamayacağını ifade etmişlerdir. Bu soru veli toplantılarının mesai saatleri içinde yapılması sebebiyle katılamayanların görüşlerini tespit etmek amacıyla sorulmuştur. %49.7'lik oran içinde veli toplantılarına katılmadığı veya az katıldığı halde bir şey değişmez cevabını verenler olabileceği gibi, her zaman toplantılara katıldığı halde bu toplantılar gece yapılsa da bir şey değişmez yani katılırim cevabını verenler de olabilir. Fakat velilerin sadece %32.0'lik oranı ev hanımı diğerlerin hep çalışan kişilerden oluştuğu düşünülürse, veli toplantılarının akşam saatlerinde yapılacak olması, çalışanlar açısından çok önemli olmamalı ki sadece %32.0'lik oran daha fazla katılacağını ifade etmiştir. Halbuki velilerin %68'i çalışan kişilerden oluşmaktadır. Sonuç olarak veli

toplantılarının akşam saatlerinde (mesai sonrası) yapılması, çalışan veliler açısından çok önem taşımamaktadır.

3.2. Yönetici-Öğretmen Grubuna Ait Kişisel Bilgi ve Görüşler

3.2.1. Cinsiyet

Cinsiyete ait bilgiler için bkz. Tablo 3.2'ye

3.2.2. Yöneticilerin okuldaki Görevleri

Tablo 3.10. Yöneticilerin Okuldaki Görevleri

GÖREV	f	%
Okul Müdürü	5	15.6
Müdür Yardımcısı	27	84.4
TOPLAM	32	100.0

Anket, 32 yöneticiye uygulanmış olup, bunların %15.6'sı okul müdürü, %84.4'ü de müdür yardımcısıdır. Bu şekliyle, yönetici grubu içinde, müdür yardımcılarının sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir.

3.2.3. Öğretmen ve Yöneticilerin Kıdemlerine Göre Dağılımları

Tablo 3.11. Öğretmen ve Yöneticilerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

KIDEM	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
0-5 yıl	0	0	4	4.0
6-10 yıl	3	9.4	13	12.9
11-15 yıl	3	9.4	17	16.8
16-20 yıl	6	18.8	32	31.7
20'den fazla	20	62.4	35	34.7
Toplam	32	100.0	101	100.0

Yönetici grubunun %62.5'i 20 yılın üstünde, öğretmen grubunun ise %34.7'si 20 yılın üstünde kıdeme sahiptir. Onaltı-yirmi yıl arası kıdeme sahip olanlar içinde, %18.8'lik oranla yöneticiler, %31.7'lik oranla öğretmenler, bulunmaktadır. %9.4'lük oranla yöneticiler, %16.8'lik oranla da öğretmenler onbir-onbeş yıl arası kıdeme sahip bulunmaktadır. Yönetici grubunda %9.4, öğretmen grubunda ise %16.9'luk grup, on yıl ve aşağısı kıdeme sahiptir. %62.4'lük oranla yönetici grubunun yarıdan fazlası yirmi yıl ve üstü kıdeme sahiptir.

3.2.4. Okul-Aile İşbirliği Konusunda Katılınan Hizmet İçi Eğitim Programı Sayısı

Tablo 3.12. Öğretmen ve Yöneticilerin, Okul-aile İşbirliği Konusunda Katıldıkları Hizmet İçi Eğitim Programı Sayısı

HİZMET İÇİ EĞİTİM SAYISI	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
Hiç katılmadım	26	81.3	79	78.2
1 kez	3	9.3	14	13.9
2 kez	2	6.3	2	2.0
3 veya daha çok	1	3.1	6	5.9
Toplam	32	100.0	101	100.0

Okul-aile işbirliği konusunda hizmet içi eğitim programına katıldınız mı? Sorusuna yöneticilerin %81.3 ve öğretmenlerin %78.2'si, hiç katılmadım cevabını vermiştir. Yönetici grubunun %9.3'ü, öğretmen grubunun %13.9'u da 1 kez katıldığını ifade etmiştir. Bu verilere göre, okul-aile işbirliği konusunda hizmet içi eğitime hiç katılmayanlar her iki grupta da büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Hatta, yönetici ve öğretmenlerle görüşmeler sırasında bizzat bu konuda olmayıp, fakat okul-aile işbirliği konusunun da işlendiği hizmet içi eğitim programlarına katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bir kez veya daha üstü katıldım cevabını verenlerin arasında bu şekilde düşünerek cevap verenlerin de olduğu düşünülmektedir.

3.2.5. Öğrenci Velilerinin Daha Çok Hangi Sosyo-ekonomik Çevreden Olduğu

Tablo 3.13. Öğrenci Velilerinin Daha Çok Hangi Sosyo-ekonomik Çevreden Olduğu

SOSYO EKONOMİK ÇEVRE	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
ALT SEÇ	13	40.6	42	41.6
ORTA SEÇ	19	59.4	57	56.4
ÜST SEÇ	0	0	2	2.0
Toplam	32	100.0	101	100.0

Yönetici grubunun hiç biri, üst sosyo-ekonomik bir çevre bulunmadığı cevabını verirken, öğretmenlerin %2.0'si üst sosyo-ekonomik çevreye sahip oldukları görüşündedirler. Alt sosyo-ekonomik çevrenin bulunmasına ait görüş her iki gruba göre %40-41 civarındadır. Orta sosyo-ekonomik çevrenin bulunmasına dair, yöneticilerin %59.4'ü, öğretmenlerin %56.4'ü görüş bildirmişlerdir.

Her iki grubun görüşleri birbirine çok yakın olup, öğrenci velilerinin daha çok orta sosyo-ekonomik çevreden olduğu görülmektedir. Bunu %40-41 gibi önemli bir oranla alt sosyo-ekonomik düzey velilerin geldiği görüşü takip etmektedir. Üst sosyo-ekonomik

düzey velileri se, yönetici grubuna göre hiç bulunmazken, öğretmenlere göre %2.0'lık oranda bulunmaktadır.

Bu soru ile, velilere sorulan ekonomik durumunuzu Türkiye ölçeğinde nasıl görüyorsunuz sorusu arasında bir yakınlık vardır. Yönetici öğretmen grubu %56-59'luk oranla orta sosyo-ekonomik düzey velilerin çoğunlukta olduğu yönde görüş bildirirken, velilerin %66.7'si de kendi ekonomik durumlarını orta düzeyde gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

3.2.6. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Öğretmenlerle İlişki ve İşbirliği Düzeyi

Tablo 3.14. Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Öğretmenlerle İlişki ve İşbirliği

SOSYO-EKONOMİK DÜZEY	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
ALT SED	5	15.6	11	10.9
ORTA SED	26	81.3	76	75.2
ÜST SED	1	3.1	14	13.9
Toplam	32	100.0	101	100.0

%81.3'lük oranla yönetici grubu, %75.2'lik oranla da öğretmen grubu, kendileriyle daha çok orta sosyo-ekonomik düzey velilerin ilişki ve işbirliği içinde oldukları görüşündedirler. %3.1'lik oranla yönetici grubu, %13.9'luk oranla da öğretmen grubu, kendileriyle daha çok üst sosyo-ekonomik düzeydeki velilerin ilişki ve işbirliği içinde oldukları görüşündedirler. %15.6'lık oranla yönetici grubu, %10.9'luk oranla da öğretmen grubu, kendileriyle daha çok alt sosyo-ekonomik düzey velilerin ilişki ve işbirliği içinde oldukları görüşündedirler. Üst sosyo-ekonomik düzey velilerin kendileriyle ilişki ve işbirliği içinde olmalarına ilişkin, yönetici ve öğretmen grubunun görüşleri arasında fark vardır. Kısaca, yönetici grubuna göre en çok orta, sonra alt, daha sonra da üst sosyo-ekonomik düzey, öğretmen grubuna göre ise, en çok orta, sonra üst, daha

sonra alt sosyo-ekonomik düzeydeki veliler kendileriyle daha çok ilişki ve işbirliği içindedirler.

3.2.7. Veli toplantıları Akşam Saatlerinde Yapılması Halinde Velilerin Katılım Durumları

Tablo 3.15. Veli Toplantıları Akşam Saatlerinde Yapılması Halinde Katılım Durumu

KATILMA ORANLARI	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
Daha fazla katılan olur	12	37.5	26	25.7
Katılma oranı düşer	5	15.6	20	19.8
Hiç katılmayanlar çoğalır	0	0	5	5.0
Bir şey değişmez	14	43.8	47	46.5
Diğer	1	3.1	3	3.00
Toplam	32	100.0	101	100.0

Veli toplantılarının akşam saatlerinde (Mesai sonrası) yapılması durumunda yöneticilerin %43.8'i, öğretmenlerin %46.5'i bir şey değişmez yönünde görüş bildirmişlerdir. Yöneticilerin %37.5'i, öğretmenlerin %25.7'si ise daha fazla katılanların olacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yöneticilerin %15.6'sı, öğretmenlerin ise %19.8'i katılma oranının düşeceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Aynı soruya velilerin %49.7'si bir şey değişmez, %32.0'da daha fazla katılım yönünde görüş bildirmişlerdi (Bkz. Tablo 3.9). Sonuç olarak, her üç grubun büyük çoğunluğu bir şey değişmeyeceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Fakat, ikinci yüksek oran ise daha fazla katılabilecekleri yönündedir. Bu durum, okullarda toplantı saatlerinin akşam saatlerinde yapılması durumunda velilerin büyük çoğunluğunun katılabileceği anlamına gelebilir.

3.3. Genel Olarak Yönetici-Öğretmen ve Velilerin Her Bir Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Ortalamalar:

Aşağıdaki yirmi dört bulgu ve yorum maddesi için Ekler bölümündeki Tablo A.1. ve Tablo A.2'ye bakınız.

Velilerin, Öğretmen ve Okulu Ziyaretleri

Velilerin çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda öğretmenleri ziyaretleri

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması $\bar{X} = 2.118$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin çok (çoğunlukla) gerçekleştiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.723$ olmuştur. Bu ortalama ise etkinliğin orta derecede gerçekleştiği anlamındadır. Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 2.375$ 'dir. Bu ortalama ise etkinliğin çok (çoğunlukla) gerçekleştiğini göstermektedir. Veliler, öğretmenleri çoğunlukla çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda ziyaret ettikleri görüşündedirler. Yönetici grubuna göre de bu etkinlik velilerle aynı derecede gerçekleştirilirken öğretmenlere göre bu etkinlik orta derecede gerçekleştirilmektedir.

Velilerin, öğretmenleri, çocuklarının başarı düzeylerini öğrenmek ve arttırmak amacıyla ziyaretleri:

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.131$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin çok (çoğunlukla) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.782$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.063$ olmuştur. Bu iki ortalama da etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Yönetici grubuna göre bu etkinliğin gerçekleşme derecesi ortalamadan da anlaşılaacağı üzere, öğretmen grubuna göre aza yakındır. Yani, velilerin öğretmenleri çoğunlukla çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek

ve arttırmak amacıyla ziyaret ettikleri görülmektedir. Yönetici-öğretmen grubuna göre bu etkinlik arasına gerçekleştirilmektedir. Hatta yönetici grubu, velilerin bu amaçla öğretmenleri ziyaret etmelerini öğretmen grubuna göre daha yetersiz bulmaktadırlar.

Velilerin, Öğretmenleri çocuklarının okula devam durumunu öğrenmek amacıyla ziyaretleri:

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.170$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin orta (arasına) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.010$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin az (nadiren) gerçekleştirildiği anlamındadır. Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 3.500$ olmuştur. Bu ortalama da etkinliğin az gerçekleştirildiği anlamındadır. Fakat, öğretmenler yönetici grubuna göre, bu etkinliğin hiçe yakın, yani daha az gerçekleştirildiği görüşündedirler. Yani, veliler çocuklarının okula devam durumlarını öğrenmek amacıyla öğretmenleri arasına ziyaret ettikleri, hatta bu amaçla ziyaretlerin aza yakın gerçekleştiği görüşündedirler. Yönetici-öğretmen grubuna göre, velilerin bu amaçla okul ziyaretleri nadiren gerçekleşmektedir. Hatta, öğretmenlere göre bu amaçla veli ziyaretlerinin daha nadir yapıldığı verdikleri cevapların ortalamasından anlaşılmaktadır.

Öğretmenleri ve okulu, çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla yapılan veli ziyaretleri:

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.408$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin çok (çoğunlukla) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.337$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin az (nadiren) derecede gerçekleştirildiği anlamındadır. Yani velilerin öğretmenleri ve okulu çoğunlukla çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla da

ziyaret ettikleri görülmektedir. Öğretmenler bu amaçla veli ziyaretlerinin arasına, yöneticiler ise nadiren gerçekleştirildiği görüşündedirler.

Öğrencinin okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla yapılan veli ziyaretleri

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.794$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin orta (arasına) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.891$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.00$ olmuştur. Her iki ortalama da etkinliğin az (nadiren) derecede gerçekleştirildiği anlamındadır. Yani, çocuklarının okul disiplinine uyumlarını sağlamak amacıyla arasına öğretmenleri ve okulu ziyaret ettiklerini söylerken, yönetici-öğretmen grubuna göre velilerin bu amaçla yaptıkları ziyaret nadiren gerçekleştirilmektedir.

Velilerin öğretmenleri ve okulu ziyaretleriyle ilgili olarak ilk beş sorunun ortalamaları yukarıda verilmiştir. Bu ortalamalara göre,

Velilerin, ziyaretleri çoğunlukla, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda, çocuklarının başarı düzeylerini öğrenmek ve arttırmak istediklerinde, çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla gerçekleştirdikleri görülmektedir. Öğrencinin, okula devam durumunu öğrenmek amacıyla ve okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla orta derecede, yani arasına ziyaret ettikleri görülmektedir.

Yönetici-öğretmen grubunun bu beş soruya verdikleri cevapların ortalamaları velilerinkine göre daha düşüktür.

Yönetici-Öğretmen ve Velilerin Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerle görüşmelerin, onların isteği ve daveti üzerine olup olmadığı

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.748$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.980$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 2.313$ olmuştur. Her iki grubun cevaplarına göre, bu etkinlik çok (çoğunlukla) derecede gerçekleştirilmektedir. Hatta öğretmenlere göre bu etkinliğin ortalaması her zamana yakındır. Yani, öğretmenlerle görüşmeler, veli grubuna göre arasıra öğretmenlerin isteği ve daveti üzerine olurken, yönetici-öğretmen grubuna göre çoğunlukla öğretmenin isteği ve daveti üzerine olmaktadır. Hatta öğretmenlere göre, görüşmeler her zamana yakın derecede kendi istek ve davetleri üzerine gerçekleşmektedir.

Okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğini arttırmada istekli ve yeterli olmalarına ilişkin

Bu soru veli ve öğretmen grubuna ortak sorulmuştur. Yöneticilerden ise, öğretmenlerin yeterli olup olmadıkları sorulmuştur. Buna göre,

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.284$ olmuştur. Bu ortalama, etkinliğin okul yöneticileri tarafından istenilen düzeyde, yani çoğunlukla gerçekleştirildiği anlamındadır. Yani, veliler okul yöneticilerini bu konuda çoğunlukla yeterli bulmaktadır. Öğretmenlerin, bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.069$ olmuştur. Bu ortalama da etkinliğin çok (çoğunlukla) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Yönetici grubunun bu soruya verdikleri cevapların, ortalaması, $\bar{X} = 1.688$ olmuştur. Bu soruda yöneticilere, öğretmenlerin okul-aile işbirliğinde istekli ve yeterli olup olmadıkları

sorulmuştur. Ortalamaya göre, yöneticiler, öğretmenleri pek çok (her zaman) derecede istekli ve yeterli bulmaktadırlar. Yani, veli ve öğretmenler, yöneticileri okul-aile işbirliğinin artırılmasında çok (çoğunlukla) istekli ve yeterli bulurken, yöneticiler, öğretmenleri okul-aile işbirliğinin artırılmasında pek çok (her zaman) derecede istekli ve yeterli bulmaktadırlar.

Öğretmenlerin okul-aile işbirliğini arttırmada istekli ve yeterli olmalarına ilişkin

Sekizinci soruda velilere bu soru yöneltilirken, yönetici-öğretmen grubuna da velilerin okul-aile işbirliğini arttırmada istekli ve yeterli olup olmadıkları sorulmuştur. Buna göre,

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.882$ olmuştur. Bu ortalama velilere göre, öğretmenlerin okul-aile işbirliğini arttırmada çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli oldukları anlamındadır. Yönetici-öğretmen grubuna velilerin okul-aile işbirliğini arttırmada istekli ve yeterli olup olmadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.356$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.906$ olmuştur. Her iki gruba göre veliler, okul-aile işbirliğini arttırmada orta (arasıra) derecede istekli ve yeterlidirler.

Yedi ve sekizinci sorulara göre, veliler öğretmen ve okul yöneticilerini, okul-aile işbirliğinin artırılmasında çoğunlukla yeterli bulmaktadır. Okul-aile işbirliğinin artırılmasında yönetici grubu öğretmen grubunu her zaman (pek çok), öğretmen grubu yönetici grubunu çoğunlukla (çok) yeterli bulmaktadır. Her iki grup okul-aile işbirliğini arttırmada ise, velileri orta (arasıra) derecede yeterli bulmaktadırlar.

Velilerin ve yönetici-öğretmen grubunun okul-aile işbirliğini arttırmada kendilerini istekli ve yeterli bulmalarına ilişkin

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.454$ olmuştur. Bu ortalama etkinlikte kendilerini çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli bulduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.844$ olmuştur. Her iki grubun ortalamalarına göre, yönetici-öğretmen grubu da kendilerini okul-aile işbirliğinin artırılmasında çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli bulmaktadırlar. Yani, veli ve yönetici-öğretmen grupları okul-aile işbirliğini arttırmada kendilerini çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli bulmaktadırlar.

Velilerin, görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyici olup olmadıkları

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.382$ olmuştur. Bu ortalama bu tutumun orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Hatta bu ortalamanın nadiren (az) aralığına çok yakın olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.505$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.531$ olmuştur. Her iki ortalama tutumun çoğunlukla (çok) gerçekleştiği anlamındadır. Yani, veliler görüşme ve toplantılarda orta (arasıra) derecede (fakat çoğunluğa yakın) çekingen, sessiz ve dinleyici olduklarını kabul etmektedirler. Yönetici-öğretmen grubuna göre ise veliler, görüşme ve toplantılarda (velilere göre) daha çok çekingen, sessiz ve dinleyici bulunmaktadır.

Velilerin, görüşme ve toplantılarda problemlerini rahatça söyleyebilmelerine ilişkin

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.797$ olmuştur. Bu ortalama, velilerin görüşme ve toplantılarda problemlerini her zaman rahatça söyleyebildikleri anlamındadır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.475$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 2.563$ olmuştur. Her iki grubun verdikleri cevapların ortalamasına göre veliler görüşme ve toplantılarda problemlerini, çoğunlukla rahatça anlatabilmektedirler. Yani, veliler görüşme ve toplantılarda her zaman problemlerini rahatça söyleyebildiklerini, yönetici-öğretmen grubu ise velilerin çoğunlukla (çok) problemlerini rahatça anlatabildiklerini ifade etmişlerdir.

Velilerin, görüşme ve toplantılarda öğretmenlere eksikliklerini söyleyip, teklifler getirebilme durumları

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.739$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.406$ olmuştur. Bu ortalama öğretmenlere göre, veliler tarafından bu etkinliğin az (nadiren) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 3.125$ olmuştur. Bu ortalama ise yöneticilere göre, veliler tarafından bu etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Yani, veli ve yönetici gruplarına göre, veliler görüşme ve toplantılarda öğretmenlere arasıra (orta) eksikliklerini söyleyip teklifler getirebilmektedirler. Öğretmen grubuna göre ise bu etkinlik veliler tarafından nadiren (az) gerçekleştirilmektedir.

Öğretmen ve yöneticilerin, görüşme ve toplantılarda velileri güler yüzle karşılayıp, problemlerini dinlemelerine ilişkin

Velilere on üçüncü soruda öğretmenlerin, on dördüncü soruda da yöneticilerin bu tutumları sorulurken, yönetici-öğretmen grubuna bu soru on üçüncü soru olarak sorulmuştur.

Velilerin on üçüncü soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.408$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin pek çok (her zaman) derecede gerçekleştiği görüşünde olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.307$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 1.344$ olmuştur. Her iki gruba göre etkinliğin pek çok (her zaman) derecede gerçekleştirildiği görülmektedir. Yani, her üç gruba göre öğretmenler, velileri görüşme ve toplantılarda güler yüzle karşılamakta ve problemlerini dinlemektedirler.

Yöneticilerin velileri görüşme ve toplantılarda güler yüzle karşılayıp problemlerini dinlemeleriyle ilgili soruya velilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.667$ olmuştur. Bu ortalama da etkinliğin pek çok (her zaman) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Öğretmenler on dördüncü soruya kendileriyle ilgili olarak on üçüncü sorularında her zaman (pek çok), yöneticiler ise kendileriyle ilgili olarak on üçüncü sorularında her zaman (pek çok) cevabını vermişlerdi.

Yani, velilerin on üç ve on dördüncü soruları ile yönetici-öğretmen grubunun on üçüncü soruları birbirleriyle ilişkilidir. Çıkan sonuç ise, velilere göre: yönetici-öğretmen grubu görüşme ve toplantılarda velileri güler yüzle karşılayıp problemlerini dinlemekte olduklarını göstermektedir. Yönetici-öğretmen grubu da on üçüncü sorularında bu görüşü destekler nitelikte cevap vermişlerdir.

Öğretmenlerle ve okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde yeterli zamanın ayrılmasına ilişkin

Velilere, yönetici ve öğretmenlerle ilgili olarak sorulan on beş ve on altıncı sorular yönetici-öğretmen grubuna on dördüncü soru olarak yöneltilmiştir.

Öğretmenlerin velilere görüşmelerde yeterli zaman ayırmaları

Velilerin on beşinci sorulara verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.605$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin pek çok (her zaman) derecede olduğunu göstermektedir. Yani, öğretmenler görüşme ve toplantılarda velilere her zaman yeterli zaman ayırmaktadırlar. Öğretmen-yönetici grubuna ait ortalamalar, on altıncı sorunun sonunda verilecektir.

Yöneticilerin, görüşmelerde velilere yeterli zaman ayırmaları

Velilerin on altıncı soruya verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 1.892$ olmuştur. Bu ortalama ise etkinliğin çok (çoğunlukla) derecede olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlere, görüşmelerde velilere yeterli zaman ayrılıp ayrılmadığına ilişkin sorulan on dördüncü soruda verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.554$, yöneticilere sorulan aynı maddedeki aynı soruda verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 1.469$ olmuştur. Yani, yönetici-öğretmen grubu, görüşmelerde velilere her zaman yeterli zaman ayrıldığı görüşündedirler. Buna karşılık veliler, öğretmenlerin her zaman, yöneticilerin ise çoğunlukla yeterli zaman ayırdıkları görüşündedirler.

Veli Toplantıları

Velilerin, toplantıların çalışma saatlerine gelmesinden dolayı katılamama durumları

Bu madde velilerin on yedinci sorusu olarak sorulurken, yönetici-öğretmen grubunun on beşinci sorusu olarak sorulmuştur.

Velilerin on yedinci sorularına verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.716$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin az (nadiren) derecede gerçekleştiği anlamındadır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.228$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.719$ olmuştur. Her iki ortalama etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalaması, yönetici grubuna göre az (nadiren) aralığına daha yakındır. Sonuç olarak, velilere göre, toplantıların çalışma saatlerine gelmesinden dolayı katılamama problemi nadiren gerçekleşmektedir. Yönetici öğretmen grubuna göre de, velilerin toplantılara çalışma saatlerine gelmesinden dolayı katılamama problemi arasıra gerçekleşmektedir. Hatta öğretmenlere göre bu problem nadiren aralığına daha yakındır.

Velilerin, toplantılara işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama durumları

Velilere on sekizinci maddede sorulan bu soru yönetici-öğretmen grubunun on altıncı sorusu olarak sorulmuştur.

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.709$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin az (nadiren) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Öğretmen grubunun bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.307$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Yönetici grubunun bu soruya verdikleri cevapların ortalaması da, $\bar{X} = 2.875$ olmuştur. Bu ortalama da etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Sonuç olarak, velilere göre işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı toplantılara katılamama nadiren (az) gerçekleşmektedir. Yani, işlerin çok ve yoğun olması nadiren problem teşkil etmektedir. Öğretmen-yönetici grubuna göre ise velilerin işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı veli toplantılarına katılamamaları arasıra gerçekleşmektedir. Hatta öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalaması veli grubunun görüşlerine daha yakın aralıktadır.

Velilerin, evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamama durumları

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.229$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin hiçbir zaman (hiç) aralığına girdiğini göstermektedir. Öğretmen grubunun bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.050$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.625$ olmuştur. Bu ortalamalar ise etkinliğin nadiren (az) aralığına girdiğini göstermektedir. Yani, velilere göre evlerinin okula uzak olmasından dolayı toplantılara katılamama hiçbir engel teşkil etmemektedir. Yönetici-öğretmen grubuna göre ise bu engel nadiren (az) gerçekleştiği şeklindedir. Bu soruda da öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalaması veli grubunun görüşlerine daha yakın aralıktadır.

Velilerin, toplantılarda maddi yardım talep edildiği için katılmak isteyip istememe durumları

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.072$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin az (nadiren) gerçekleştiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.436$ olmuştur. Bu ortalama da etkinliğin az (nadiren) gerçekleştiği görüşünde olduklarını göstermektedir. Yönetici grubunun bu soruya verdikleri cevapların ortalaması ise, $\bar{X} = 2.875$ olmuştur. Bu ortalama, yöneticilere göre bu etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Yani, veliler ve öğretmenler, toplantılarda maddi yardım talep edildiği için toplantılara katılmak istememe gibi bir tutumun nadiren gerçekleştiği görüşündedirler. Bu sonuç, her okulda yada her toplantıda maddi yardım talep edilmediği için nadiren problem teşkil edebilir şeklinde de yorumlanabilir. Ya da toplantılarda maddi yardım talep edildiği halde bunun veliler için az bir problem teşkil ettiğini gösterir, şeklinde de yorumlanabilir.

Velilerin, toplantılara çocuklarının başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmama durumları

Velilere yirmi birinci madde de, yönetici-öğretmen grubuna da on dokuzuncu madde de karşılıklı-benzer olarak sorulmuştur.

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.160$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin az (nadiren) gerçekleştirildiğini göstermektedir. Hatta bu ortalama hiçbir zaman aralığına çok yakındır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.832$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.875$ olmuştur. Her iki ortalama etkinliğin az (nadiren) gerçekleştirildiği görüşünde olduklarını göstermektedir. Yani, veliler toplantılara katılmanın çocuklarının başarısında bir değişikliğe sebep olacağına inanmaktadırlar. Yönetici-öğretmen grubu da velilerin görüşlerine yakın cevaplar vermişlerdir.

İletişim

Okul-aile birliğinin, velilere okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında bilgilendirme durumu

Velilere yirmi ikinci madde olarak, yönetici-öğretmen grubuna da yirminci madde olarak sorulmuştur.

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.402$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin çok (çoğunlukla) gerçekleştirildiği anlamındadır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.723$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.406$ olmuştur. Öğretmen grubuna göre bu etkinlik orta (arasıra) derecede gerçekleşirken, yönetici grubuna göre bu etkinlik çoğunlukla gerçekleştirilmektedir. Yani, okul-aile birliği veli ve yönetici grubuna göre, çoğunlukla velileri, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında bilgilendirmektedir. Öğretmen grubuna göre ise bu etkinlik arasıra gerçekleştirilmektedir.

Okul-aile birliği ve okul koruma derneğinin çeşitli toplantılar düzenleyerek velileri davet etme durumları

Bu soru velilere yirmi üçüncü madde olarak sorulurken, yönetici-öğretmen grubuna yirmi birinci madde olarak sorulmuştur.

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.846$ olmuştur. Bu ortalama etkinliğin arasıra gerçekleştirildiği anlamındadır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.980$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 2.500$ olmuştur. Öğretmen grubunun ortalaması, bu etkinliğin arasıra gerçekleştirildiği anlamındadır. Yönetici grubuna ait ortalama ise, bu etkinliğin çoğunlukla gerçekleştirildiği anlamındadır. Yani, veli ve öğretmen grubuna göre, okul-aile birliği ve

okul koruma derneği arasına çeşitli toplantılar düzenleyerek velileri davet etmektedir. Yönetici grubu ise bu etkinliğin çoğunlukla (çok) gerçekleştirildiği görüşündedirler.

Velilere, okuldan okul-aile işbirliğinin önemine dair yazıların gönderilmesi durumu

Bu madde velilere yirmi dördüncü, yönetici-öğretmen grubuna ise yirmi ikinci soru olarak sorulmuştur.

Velilerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 4.150$ olmuştur. Bu ortalama (hiçbir zamana yakın) etkinliğin nadiren (az) gerçekleştirildiği anlamındadır. Öğretmelerin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.990$, yöneticilerin verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.625$ olmuştur. Her iki gruba göre de bu etkinlik nadiren gerçekleştirilmektedir. Yani, velilere göre neredeyse hiçbir zaman, yönetici-öğretmen grubuna göre de nadiren, velilere okul-öğretmen grubuna göre de nadiren, velilere okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar gönderilmektedir.

Yönetici-öğretmen Grubunun Son Soruları

Bu soru sadece yönetici-öğretmen grubuna yirmi üçüncü soruları olarak sorulmuştur.

İl Milli Eğitim Müdürlüğünden okula, okul-aile işbirliğinin önemine dair genelge ve yazıların gelme durumu

Öğretmen grubunun bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.475$, yönetici grubunun bu soruya verdikleri cevapların ortalaması, $\bar{X} = 3.563$ olmuştur. Her iki gruba göre de, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden okula, okul-aile işbirliğinin artırılmasına dair genelge ve yazılar nadiren (az) gelmektedir.

Bundan sonraki bölümde, meslek, eğitim ve gelir değişkenleri kendi içlerinde gruplara ayrılmıştır. Yani, meslek değişkeni kendi içinde, ev hanımı (birinci grup), işçi (ikinci grup), memur (üçüncü grup), tüccar, esnaf, sanayici ve emekliden oluşan, diğer (dördüncü grup) şeklinde gruplara ayrılmıştır. Eğitim değişkeni de, kendi içinde, ilkokul mezunu (birinci grup), orta öğrenim-ortaokul, lise ve dengi-mezunu (ikinci grup), yüksek öğrenim-üniversite, yüksek lisans ve doktora- (üçüncü grup) şeklinde gruplara ayrılmıştır. Gelir değişkeni ise, 0-50 milyon (birinci grup) 51-100 milyon (ikinci grup), 101 milyon ve üstü (üçüncü grup) şeklinde gruplara ayrılmıştır.

İşte, araştırmanın bu bölümünde, meslek gruplarının her bir soruya verdikleri cevapların dağılımlarına,

Eğitim gruplarının her bir soruya verdikleri cevapların dağılımlarına,

Gelir gruplarının her bir soruya verdikleri cevapların dağılımlarına ilişkin bululara yer verilecektir.

3.4. Meslek, Eğitim ve Gelir Değişkenlerine Bağlı Grupların Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları

3.4.1. Velilerin Meslek Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları

Genel olarak velilerin her bir soruya verdikleri cevapların ortalamalarından sonra, veliler meslek, eğitim ve gelir yönünden kendi içlerinde gruplara ayrılmıştır. Böyle bir ayırıma araştırmanın amacına uygun verileri verebileceği düşüncesiyle gidilmiştir.

Velilerin meslekleri gruplandırılırken ev hanımı, memur ve işçilerin sayılarının fazla olması sebebiyle her biri bir grup oluşturmuştur. Tüccar, esnaf sanayici, emekli, serbest meslek grupları ise her birinin yüzdelerinin az olması sebebiyle diğer grubu adı altında tek gruba indirgenmiştir. Yani, mesleklere göre dağılımda,

Birinci grup: Ev hanımı

İkinci grup: İşçi

Üçüncü grup: Memur

Dördüncü grup: Diğer (Tüccar, esnaf, sanayici, emekli)

Şeklinde dört gruba indirgenmiş ve her grubun her bir soruya verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Bulgular soru sırasına göre verilecektir.

Aşağıdaki yirmi dört bulgu ve yorum maddesi için Ekler bölümündeki Tablo A.3. ve Devamına bkz.

Velilerin, Öğretmen ve Okulu Ziyaretleri

Öğretmenleri, Çocuklarıyla İlgili bir problem olduğunda ziyaret etme

Birinci grubun (ev hanımı) bu soruya verdikleri cevapların ortalaması 2.102, ikinci grubun (işçi) 2.208, üçüncü grubun (memur) 2.113, dördüncü grubun 82.083) ise 2.083 olmuştur. Bu dört ortalama etkinliğin çoğunlukla (çok) gerçekleştirildiğini göstermektedir. Ancak bu soruda en düşük ortalama 2.208 ile 2. Gruba (işçi) 2.083 ile en yüksek ortalama diğer grubuna aittir. Yani ikinci grubun ortalaması orta (arasıra) aralığına, dördüncü grubun aralığı her zaman (pek çok) aralığına daha yakındır.

Öğretmenleri, Çocuklarının Başarı Düzeyini Öğrenmek ve Arttırmak amacıyla Ziyaret Etme

İkinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdiği cevapların ortalaması 1.878, ikinci grubun (işçi) 2.396, üçüncü grubun (memur) 2.113, dördüncü grubun (diğer) 2.274 olmuştur. Bu dört ortalama etkinliğin dört grup tarafından da çoğunlukla (çok) gerçekleştirildiğini göstermektedir. Ancak bu aralık içinde en düşük ortalama 2.396 ile

ikinci gruba (işçi) aitken, 1.878 ile en yüksek ortalama birinci gruba (ev hanımı) aittir. Yani birinci grup bu etkinliği diğer gruplara göre daha fazla, ikinci grupta daha az gerçekleştirmektedir. Ancak her iki grupta etkinliği çoğunlukla gerçekleştirdikleri görüşündedirler.

Öğretmenleri, Çocuklarının Okula Devam Durumlarını Öğrenmek Amacıyla Ziyaret Etme

Üçüncü soruya birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 3.214, ikinci grubun (işçi) 3.189, üçüncü grubun (memur) 3.183, dördüncü grubun ise 3.095 olmuştur. Bu dört ortalama da etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Ancak bu aralık içinde en düşük ortalama 3.214 ile birinci gruba aitken, 3.095 ile en yüksek ortalama dördüncü gruba (diğer) aittir. Yani birinci grup diğer üç gruba göre bu etkinliği daha fazla gerçekleştirmektedir. Ancak her iki grupta bu etkinliği arasıra gerçekleştirmektedir.

Öğretmenleri ve Okulu, Çocuklarının Okul İçindeki Davranış ve Çalışmalarını Takip Etmek Amacıyla Ziyaret Etme

Dördüncü soruya birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.153, ikinci grubun (işçi) 2.774, üçüncü grubun (memur) 2.338, dördüncü grubun (diğer) 2.536 olmuştur. Birinci (ev hanımı) üçüncü (memur), dördüncü (diğer) grupların verdikleri cevapların ortalaması bu etkinliğin çoğunlukla (çok) gerçekleştiğini göstermektedir. Dördüncü grubun (diğer) ortalamasına göre etkinliğin, ikinci grubunkine yakın derecede gerçekleştiğini göstermektedir.

Öğretmenleri ve Okulu, Çocuklarının Okul Disiplinine Uyumunu Sağlamak Amacıyla Ziyaret Etme

Bu soruya birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.714, ikinci grubun (işçi) 2.981, üçüncü grubun (memur) 2.901, dördüncü grubun (diğer) 2.679 olmuştur. Bu dört ortalama da etkinliğin orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir. Yani, dört grupta çocuklarının okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla okulu arasıra ziyaret etmektedirler.

Yönetici-Öğretmen ve Velilerin Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerle Görüşmelerin Onların İsteği ve Daveti Üzerine mi Olduğu

Altıncı soruya birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.612, ikinci grubun (işçi) 2.566, üçüncü grubun (memur) 3.085, dördüncü grubun (diğer) ise 2.738 olmuştur. Birinci (ev hanımı), üçüncü (memur), dördüncü (diğer) grubun ortalamaları etkinliğin arasıra, ikinci grubun (işçi) ortalaması ise etkinliğin çoğunlukla gerçekleştiği görüşündedirler. Yani ikinci grup (işçi) öğretmenlerle görüşmelerini daha çok onların isteği ve daveti üzerine gerçekleştirirken, birinci (ev hanımı), üçüncü (memur), dördüncü (diğer) gruplar görüşmelerini arasıra onların isteği ve daveti üzerine gerçekleştirmektedir.

Okul Yöneticilerinin Okul-Aile İşbirliğini Arttırmada İstekli ve Yeterli Olmaları

Yedinci soruya birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.408, ikinci grubun (işçi) 2.132, üçüncü grubun (memur) 2.296, dördüncü grubun (diğer) ise 2.143 olmuştur. Bu dört ortalama göre, dört grupta okul-aile işbirliğinin artırılmasında yöneticileri çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli bulmaktadırlar.

Öğretmenlerin, Okul-Aile İşbirliğini Arttırmada İstekli ve Yeterli Olmaları

sekizinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 1.918, ikinci grubun (işçi) 1.868, üçüncü grubun (memur) 1.789, dördüncü grubun (diğer) ise 1.929 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci (ev hanımı), ikinci (işçi), dördüncü (diğer) gruplar okul-aile işbirliğinin arttırılmasında öğretmenleri çoğunlukla, üçüncü grup (memur) ise her zaman (pek çok) istekli ve yeterli bulmaktadır.

Okul-Aile İşbirliğinin Arttırılmasında Velilerin Kendilerini İstekli ve Yeterli Bulmaları

Dokuzuncu soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.357, ikinci grubun (işçi) 2.811 üçüncü grubun (memur) 2.254, dördüncü grubun (diğer) ise 2.512 olmuştur. Birinci (ev hanımı), üçüncü (memur), dördüncü (diğer) gruplar okul-aile işbirliğinin arttırılmasında kendilerini çoğunlukla istekli ve yeterli bulurken, ikinci grup (işçi) okul-aile işbirliğinin arttırılmasında kendilerini orta (arasıra) derecede istekli ve yeterli bulmaktadırlar.

Görüşme ve Toplantılarda Çekingen, Sessiz ve Dinleyici Olma Durumu

Onuncu soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 3.459, ikinci grubun (işçi) 3.113, üçüncü grubun (memur) 3.662, dördüncü grubun (diğer) ise 3.226 olmuştur. Birinci ve üçüncü gruplar az (nadiren), ikinci ve dördüncü gruplar ise orta (arasıra) derecede, görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyici oldukları görüşündedirler.

Görüşme ve Toplantılarda Problemlerini Rahatça Söyleyebilme

On birinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 1.786, ikinci grubun (işçi) 1.906, üçüncü grubun (memur) 1.620, dördüncü grubun (diğer) ise 1.893 olmuştur. Birinci ve üçüncü gruba göre görüşme ve toplantılarda problemlerini rahatça söyleyebilme her zaman gerçekleşirken, ikinci ve dördüncü gruba göre çoğunlukla gerçekleşmektedir.

Görüşme ve Toplantılarda, Öğretmenlere Eksikliklerini Söyleyip Teklifler Getirme

On ikinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.724, ikinci grubun (işçi) 2.755, üçüncü grubun (memur) 2.718, dördüncü grubun (diğer) ise 2.762 olmuştur. Bu dört ortalama etkinliğin, dört gruba göre de orta (arasıra) derecede gerçekleştiğini göstermektedir.

Görüşme ve Toplantılarda Öğretmenlerin Velileri Yüzle Karşılayıp, Problemlerini Dinlemeleri

On üçüncü soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 1.337, ikinci grubun (işçi) 1.528, üçüncü grubun (memur) 1.352, dördüncü grubun (diğer) ise 1.464 olmuştur. Bu dört ortalama göre dört grupta, görüşme ve toplantılarda öğretmenler tarafından güler yüzle karşılanıp, sorunlarının dinlendiği görüşünde olduklarını göstermektedir.

Yöneticilerle Görüşmede, Velilerin Güler Yüzle Karşılanıp Problemlerinin Dinlenilmesi

On dördüncü soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 1.694, ikinci grubun (işçi) 1.849, üçüncü grubun (memur) 1.549, dördüncü grubun (diğer) ise

1.619 olmuştur. Birinci, üçüncü ve dördüncü gruplara göre her zaman, ikinci gruba (işçi) göre ise çoğunlukla yöneticilerle görüşmelerinde güler yüzle karşılanıp, problemlerinin dinlenildiği görüşündedirler.

Bu soruda ortalamaların, on üçüncü sorudaki ortalamalara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Yani, güler yüzle karşılanıp, problemlerinin dinlenilmesi konusunda öğretmenlere göre, yöneticilerle biraz daha fazla problemin olduğu görülmektedir. Ayrıca ikinci gruba göre bu konuda biraz daha fazla problem yaşandığı görülmektedir.

Öğretmenlerle Görüşmeye Gidildiğinde, Velilere Yeterli Zamanın Ayrılması

On beşinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 1.531, ikinci grubun (işçi) 1.906, üçüncü grubun (memur) 1.465, dördüncü grubun (diğer) ise 1.619 olmuştur. Birinci, üçüncü ve dördüncü gruba göre her zaman, ikinci gruba (işçi) göre ise çoğunlukla, öğretmenlerle görüşmelerde yeterli zaman ayrılmaktadır.

Okul Yöneticileriyle Görüşmeye Gidildiğinde, Velilere Yeterli Zaman Ayrılması

On altıncı soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 1.939, ikinci grubun (işçi) 2.075, üçüncü grubun (memur) 1.803, dördüncü grubun (diğer) 1.798 olmuştur. Birinci, ikinci ve üçüncü gruba göre çoğunlukla, dördüncü gruba göre ise her zaman, okul yöneticileriyle gittiklerinde kendilerine yeterli zaman ayrıldığı görüşündedirler.

Bu sorudaki ortalamaların, on beşinci sorudaki ortalamalara göre biraz daha düşük olduğu görülmektedir. Yani, öğretmenlere göre, yöneticilerin daha az zaman ayırdıkları görüşü ilk üç grup tarafından paylaşılmaktadır. Dördüncü grup ise yöneticilerin kendilerine her zaman, yeterli zaman ayırdıkları görüşündedirler.

Veli Toplantıları

Veli Toplantılarına Çalışma Saatine Gelmesinden Dolayı Katılamama

On yedinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 4.122, ikinci grubun (işçi) 3.170, üçüncü grubun (memur) 3.592, dördüncü grubun (diğer) ise 4.690 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci, üçüncü ve dördüncü gruplara göre nadiren (az), ikinci gruba göre ise arasıra (orta), veli toplantılarının çalışma saatlerine gelmesi problem olarak görülmektedir.

Veli Toplantılarına, İşlerinin Çok ve Yoğun Olmasından Dolayı Katılamama

On sekizinci soruya birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 4.143, ikinci grubun (işçi) 3,132, üçüncü grubun (memur) 3.690, dördüncü grubun (diğer) 3.583 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci, üçüncü, dördüncü gruplara göre nadiren (az), ikinci gruba göre ise arasıra (orta), işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı veli toplantılarına katılamama söz konusudur. Veli toplantılarının çalışma saatlerine gelmesinden dolayı ve toplantılara işlerinin çok ve yoğun olmasından katılamama ortalamalarında bir paralelliğin olduğu görülmektedir.

Veli Toplantılarına, Evlerinin Okula Uzak Olmasından Dolayı Katılamama

On dokuzuncu soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 4.316, ikinci grubun (işçi) 3.962, üçüncü grubun (memur) 4.380, dördüncü grubun (diğer) 4.167 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamama, birinci (ev hanımı) ve üçüncü (memur) gruplara göre hiçbir zaman, ikinci (işçi) ve dördüncü gruplara göre de nadiren problem olmaktadır.

Veli Toplantılarında Maddi Yardım Talep Edildiği İçin Katılmak İstememe

Yirminci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 4.204, ikinci grubun (işçi) 3.642, üçüncü grubun (memur) 4.380, dördüncü grubun (diğer) ise 3.929 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarında maddi yardım talep edilir düşüncesiyle katılma, birinci (ev hanımı) ve üçüncü (memur) gruplar için hiçbir zaman, ikinci (işçi) ve dördüncü (diğer) gruplar için ise nadiren (az) problem teşkil etmektedir.

Veli Toplantılarına Çocuğunun Başarısında Bir Değişikliğe Sebep Olmayacağı İçin Katılmama

Yirmi birinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 4.265, ikinci grubun (işçi) 3.887, üçüncü grubun (memur) 4.324, dördüncü grubun (diğer) ise 4.071 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci (ev hanımı) ve üçüncü (memur) gruplar bu görüşü kabul etmemektedirler. İkinci (işçi) ve dördüncü gruplar (diğer) ise bu görüşe biraz (az) katılmaktadırlar. Yani, birinci ve üçüncü gruplar, veli toplantılarının çocuklarının başarısında bir değişikliğin olmayacağı görüşünü hiç kabul etmemektedirler. İkinci ve dördüncü gruplar ise veli toplantılarının çocuklarının başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmama görüşünü az da olsa kabul etmektedirler.

İletişim

Okul-Aile Birliğinin Okulun Eğitim Etkinlikleri ve Yönetmelikleri Hakkında Velileri Bilgilendirmesi

Yirmi ikinci soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 2.449, ikinci grubun (işçi) 2.264, üçüncü grubun (memur) 2.592, dördüncü grubun (diğer) ise 2.274 olmuştur. Bu dört ortalamalar, dört gruba göre, okul-aile birliğinin velileri, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında çoğunlukla bilgilendirdiğini göstermektedir.

Okul-Aile Birliği ve Koruma derneğinin çeşitli Toplantılarla Velileri Davet Etmesi

Yirmi üçüncü soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 3.031, ikinci grubun (işçi) 2.585, üçüncü grubun (memur) 3.239, dördüncü grubun (diğer) ise 2.464 olmuştur. Birinci ve üçüncü gruba göre arasıra, ikinci ve dördüncü gruba göre ise çoğunlukla, okul-aile birliği ve koruma derneği çeşitli toplantılarla velileri davet etmektedir.

Okuldan, Okul-Aile İşbirliğinin Önemine Dair Yazıların Gelmesi

Yirmi dördüncü soruya, birinci grubun (ev hanımı) verdikleri cevapların ortalaması 4.337, ikinci grubun (işçi) 3.849, üçüncü grubun (memur) 4.183, dördüncü grubun (diğer) 4.095 olmuştur. Birinci gruba göre hiçbir zaman, diğer gruplara göre ise nadiren (az), okuldan okul aile işbirliğinin önemine dair yazılar (broşür, kitapçık) gönderilmektedir. Üçüncü grubun (memur) ortalaması da hiçbir zaman aralığına çok yakındır. Yani, üçüncü gruba göre de neredeyse hiçbir zaman, okuldan, okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar gelmemektedir.

3.4.2. Velilerin Gelir Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları

Veliler gelir durumlarına göre üç gruba ayrılmıştır. Birinci grup, 0-50 milyon lira arasını oluşturmaktadır ki, %32.4'lük bir orana sahiptir. İkinci grup, 51-100 milyon lira arasını oluşturmaktadır ki, %43.1'lik bir orana sahiptir. 101 milyon lira ve üstü de üçüncü grup olarak adlandırılmıştır ki, bu grupta %24.6'lık bir orana sahiptir. %43.1'lik oranla 51-100 milyon lira gelire sahip olanlar birinci, %32.4'lük bir oranla 0-50 milyon lira gelire sahip olanlar ikinci, %24.5'lik bir oranla da 101 milyon lira ve üstü gelire sahip olanlar üçüncü sırada yer almaktadır. Kısaca,

Birinci grup: 0-50 milyon lira

İkinci grup. 51-100 milyon lira

Üçüncü grup. 101 milyon lira ve üstü gelire sahip olanları temsil etmektedir. Şimdi her bir gelir grubunun, her bir soruya verdikleri cevaplar, soru sırasına göre analiz edilecektir.

Aşağıdaki yirmi dört bulgu ve yorum maddesi için Ekler bölümündeki Tablo A.4. ve Devamına bkz.

Velilerin, Öğretmen ve Okulu Ziyaretleri

Öğretmenleri Çocuğuyla İlgili Bir Problem olduğunda Ziyaret Etme

Birinci grubun (0-50 milyon) bu soruya verdikleri cevapların ortalaması 2.162, ikinci grubun (51-100 milyon) 2.129 üçüncü grubun (101 milyon ve üstü) ise 2.040 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grup tarafından öğretmenleri çoğunlukla çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri, Çocuğunun Başarı Düzeyini Öğrenmek ve arttırmak amacıyla ziyaret etme

Birinci grubun (0-50 milyon) bu soruya verdikleri cevapların ortalaması 2.091, ikinci grubun (51-100 milyon) 2.174 üçüncü grubun (101 milyon ve üstü) ise 2.107 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grup tarafından öğretmenleri çoğunlukla çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri, Çocuğunun Okula devam durumunu Öğrenmek amacıyla ziyaret etme

Birinci grubun (0-50 milyon) bu soruya verdikleri cevapların ortalaması 2.970, ikinci grubun (51-100 mil.) 3.152, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 3.467 olmuştur. Bu

ortalamlar, birinci ve ikinci grup tarafından arasına, üçüncü grup tarafından ise, nadiren çocuklarının okula devam durumlarını öğrenmek amacıyla ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri ve okulu, çocuğunun okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla ziyaret etme

Dördüncü soruya, birinci grubun (0-50 milyon) verdikleri cevapların ortalaması 2.414, ikinci grubun (51-100 mil) 2.402, üçüncü grubun (101 mil ve üstü) ise 2.413 olmuştur. Bu üç ortalama da, üç grup tarafından öğretmenleri ve okulu çoğunlukla, çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri ve Okulu, Çocuğunun okul disiplinine Uyumunu sağlamak amacıyla ziyaret etme

Beşinci soruya, birinci grubun (0-50 mil) verdikleri cevapların ortalaması 2.667, ikinci grubun (51-100 mil) 2.856, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 2.853 olmuştur. Bu üç ortalama da, üç grup tarafından, öğretmenleri ve okulu, çocuklarının okul disiplinine uyumlarını sağlamak amacıyla arasına ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Yönetici-Öğretmen ve Veli Tutumlarına ilişkin Bulgular

Öğretmenlerle görüşmelerin onların isteği ve daveti üzerine mi olduğu

Altıncı soruya, birinci grubun (0-50 mil) verdikleri cevapların ortalaması 2.545, ikinci grubun (51-100 mil) 2.674, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 3.147 olmuştur. Bu

ortalamalar, birinci gruba göre, çoğunlukla öğretmenlerin isteği ve daveti üzerine, ikinci ve üçüncü gruba göre de arasıra öğretmenlerin isteği ve daveti üzerine onlarla görüşüklerini göstermektedir.

Okul yöneticilerinin, okul-aile işbirliğini arttırmada istekli ve yeterli olmaları

Yedinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 2.101, ikinci grubun (51-100 mil.) 2.417, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 2.293 olmuştur. Bu üç ortalama da, üç grup tarafından, okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin arttırılmasında çoğunlukla istekli ve yeterli oldukları görüşünün paylaşıldığını göstermektedir.

Öğretmenlerin, Okul-Aile işbirliğini arttırmada istekli ve yeterli olmaları

Sekizinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 1.758, ikinci grubun (51-100 mil.) 1.974, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 1.933 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci grup, öğretmenleri her zaman, ikinci ve üçüncü grup ise çoğunlukla, okul-aile işbirliğinin arttırılmasında istekli ve yeterli görmektedirler.

Okul-aile İşbirliğinin Arttırılmasında Grupların Kendilerini İstekli ve Yeterli Bulmaları

Dokuzuncu soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 2.323, ikinci grubun (51-100 mil.) 2.515, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 2.520 olmuştur. Bu üç ortalama göre, üç grupta, okul-aile işbirliğinin arttırılmasında kendilerini çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli bulduklarını göstermektedir.

Görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyici olma

Onuncu soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 3.141, ikinci grubun (51-100 mil.) 3.333, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 3.787 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci ve ikinci grup orta (arasıra), üçüncü grup ise az (nadiren) derecede, görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyici oldukları görüşündedirler.

Görüşme ve toplantılarda problemlerini rahatça söyleyebilme

On birinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 1.828, ikinci grubun (51-100 mil.) 1.833, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 1.693 olmuştur. Birinci ve ikinci grubun verdikleri cevapların ortalamaları her zaman aralığına çok yakındır. Fakat, görüşme ve toplantılarda problemlerini rahatça söyleyebilme, birinci ve ikinci gruba göre çoğunlukla, üçüncü gruba göre ise her zaman gerçekleşmektedir.

Görüşme ve toplantılarda öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirme

On ikinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 2.990, ikinci grubun (51-100 mil.) 2.689, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 2.493 olmuştur. Bu ortalamalara göre, görüşme ve toplantılarda öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirebilme, birinci ve ikinci grup tarafından arasıra, üçüncü grup tarafından ise çoğunlukla yapılabilmektedir.

Görüşme ve toplantılarda, öğretmenlerin grupları güler yüzle karşılayıp problemlerini dinlemesi

On üçüncü soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 1.434, ikinci grubun (51-100 mil.) 1.424, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 1.347 olmuştur.

Bu üç ortalamaya göre, üç grupta, görüşme ve toplantılarda öğretmenler tarafından her zaman güler yüzle karşılanıp, problemlerinin dinlenildiği görüşündedirler.

Yöneticilerle görüşmelerde, grupların güler yüzle karşılanıp problemlerinin dinlenilmesi

On dördüncü soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 1.626, ikinci grubun (51-100 mil.) 1.583, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 1.667 olmuştur. Bu üç ortalamaya göre, üç grupta, görüşme ve toplantılarda yöneticiler tarafından her zaman güler yüzle karşılanıp, problemlerinin dinlenildiği görüşündedirler.

Öğretmenlerle görüşmeye gidildiğinde gruplara yeterli zaman ayrılması

On beşinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 1.737, ikinci grubun (51-100 mil.) 1.583, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 1.467 olmuştur. Bu üç ortalamaya göre, üç grupta, öğretmenlerle görüşmeye gittiklerinde kendilerine her zaman yeterli zaman ayırdıkları görüşündedirler.

Okul yöneticileriyle görüşmeye gidildiğinde gruplara yeterli zaman ayrılması

On altıncı soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 2.00, ikinci grubun (51-100 mil.) 1.932, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 1.680 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci ve ikinci grup çoğunlukla, üçüncü grup ise her zaman yöneticilerin kendilerine yeterli zaman ayırdıkları görüşündedirler.

Veli Toplantıları

Veli toplantılarına, çalışma saatlerine gelmesinden dolayı katılamama

On yedinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 3.768, ikinci grubun (51-100 mil.) 3.629, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 3.800 olmuştur. Bu ortalamalara göre, üç grupta, veli toplantılarının çalışma saatlerine gelmesinin nadiren (az) problem olduğu görüşündedirler.

Veli toplantılarına işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama

On sekizinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 3.798, ikinci grubun (51-100 mil.) 3.598, üçüncü grubun 8101 mil. ve üstü) ise 3.787 olmuştur. Bu üç ortalama göre, üç grupta, işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı veli toplantılarına katılamamayı nadiren (az) problem olarak görmektedirler.

Veli toplantılarına, evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamama

On dokuzuncu soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 3.999, ikinci grubun (51-100 mil.) 4.182, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 4.627 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci ve ikinci grup için, evlerinin okula uzak olmasından dolayı veli toplantılarına katılamama az-nadiren problem teşkil etmekte, üçüncü gruba göre ise hiçbir zaman problem teşkil etmemektedir. Hatta, ikinci grubun ortalaması, az-nadiren aralığına çok yakındır.

Veli toplantılarında maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe

Yirminci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 3.919, ikinci grubun (51-100 mil.) 3.939, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 4.507 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarında maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe birinci ve ikinci grup için az-nadiren problem teşkil etmekte iken, üçüncü grup için hiçbir zaman problem teşkil etmemektedir.

Veli toplantılarına, çocuğunun başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmama

Yirmi birinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 4.030, ikinci grubun (51-100 mil.) 4.083, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 4.467 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına çocuğunun başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmama görüşüne birinci ve ikinci grup az katılmakta iken, üçüncü grup hiç katılmamaktadır.

İletişim

Okul-aile birliğinin okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri bilgilendirmesi

Yirmi ikinci soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 2.354, ikinci grubun (51-100 mil.) 2.273, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 2.693 olmuştur. Bu ortalamalara göre, okul-aile birliğinin, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri bilgilendirmesi görüşüne, birinci ve ikinci grup çoğunlukla üçüncü grup ise arasıra cevabını vermiştir.

Okul-aile birliği ve koruma derneğinin çeşitli toplantılar düzenleyip, velileri davet etmesi

Yirmi nc soruya, birinci grubun (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 2.545, ikinci grubun (51-100 mi.) 2.955, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 3.053 olmuştur. Bu ortalamalara göre, okul-aile birliği ve koruma derneği çeşitli toplantılar düzenleyerek, velileri davet etmesi görüşüne birinci grup, çoğunlukla, ikinci ve üçüncü grup ise arasıra cevabını vermiştir. Hatta, birinci grubun ortalaması da arasıra aralığına daha yakındır.

Okuldan okul-aile işbirliğinin önemine dair yazıların gelmesi

Yirmi dördüncü soruya, birinci grubuna (0-50 mil.) verdikleri cevapların ortalaması 4.101, ikinci grubun (51-100 mil.) 4.091, üçüncü grubun (101 mil. ve üstü) ise 4.320 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci ve ikinci gruba göre okuldan okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar nadiren-az gelmekte iken, üçüncü gruba göre hiçbir zaman gelmemektedir. Hatta, birinci grubun ortalaması da nadiren-az aralığına yakındır.

3.4.3. Velilerin ğrenim Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Ortalamaları

Veliler ğrenim durumlarına göre üç gruba ayrılmıştır. Okur-yazar ya da ilkokul mezunu olanlar ilkokul başlığı altında toplanmıştır. Bu birinci grubu oluşturmaktadır. Ortaokul ve lise ve dengi okul mezunları da ortaöğrenim başlığı altında toplanmıştır. Bu ikinci grubu oluşturmaktadır. Üniversite mezunu ile yüksek lisans ve doktora ise, yüksek öğrenim başlığı altında toplanmıştır. Bu ise üçüncü grubu oluşturmaktadır. İlkokul mezunu olanlar %38.2'lik ortaöğrenim mezunu olanlar %43.1'lik, yükseköğrenim mezunu olanlar ise %18.6'lık oranı teşkil etmektedir. Sonuç olarak öğrenim durumu ve grup ilişkisi şöyledir:

1. Grup: İlkokul mezunu
2. Grup: Orta öğrenim
3. Grup: Yüksek öğrenim

Aşağıdaki yirdi dört bulgu ve yorum maddesi için Ekler bölümündeki Tablo A.5 ve Devamına bkz.

Velilerin, Öğretmen ve Okulu Ziyaretleri

Öğretmenleri, çocuğuyla ilgili bir problem olduğunda ziyaret etme

Birinci soruya, birinci grubun (ilkokul mezunu) verdikleri cevapların ortalaması 2.009, ikinci grubun (orta öğrenim) 2.235, üçüncü grubun (yükseköğrenim) ise 2.070 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grubun da, çoğunlukla, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda öğretmenleri ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri, çocuğunun başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla ziyaret etme

İkinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) olanların verdikleri cevapların ortalaması 2.128, ikinci grubun (orta öğr.) 2.091, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 2.228 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grubun da, öğretmenleri, çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla çoğunlukla ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri, çocuğunun okula devam durumunu öğrenmek amacıyla ziyaret etme

Üçüncü soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.872, ikinci grubun (orta öğr.) 3.280, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.526 olmuştur. Bu

ortalamalara göre, öğretmenleri çocuğunun okula devam durumunu öğrenmek amacıyla ziyaret etme, birinci ve ikinci grup tarafından arasıra, üçüncü grup tarafından ise nadiren gerçekleştirilmektedir.

Öğretmenleri ve Okulu, çocuğunun okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla ziyaret etme

Dördüncü soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.427, ikinci grubun (orta öğr.) 2.371, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 2.456 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grubun da, öğretmenleri ve okulu, çocuğunun okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla çoğunlukla (çok) ziyaret ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenleri ve Okulu, çocuğunun okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla ziyaret etme

Beşinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.581, ikinci grubun (orta öğr.) 2.871, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.053 olmuştur. Bu ortalamalara göre, öğretmenleri ve okulu, çocuğunun okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla ziyaret etme, birinci grup tarafından çoğunlukla (çok) ikinci ve üçüncü grup tarafından ise arasıra yerine getirilmektedir. Hatta birinci grubun verdikleri cevapların ortalaması arasıra (orta) aralığına çok yakındır.

Yönetici-Öğretmen ve Veli Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerle görüşmelerin, onların isteği ve daveti üzerine mi olduğu

Altıncı soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.316, ikinci grubun (orta öğr.) 2.992, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.070 olmuştur. Bu ortalamalara göre, birinci grubun öğretmenlerle görüşmeleri çoğunlukla onların isteği ve

daveti üzerine, ikinci ve üçüncü grubun öğretmenlerle görüşmeleri ese, arasıra onların isteği ve daveti üzerine olmaktadır.

Okul yöneticilerinin, okul-aile işbirliğinin arttırılmasında istekli ve yeterli olmaları

Yedinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.171, ikinci grubun (orta öğr.) 2.364, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 2.333 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grubun da, yöneticilerin okul-aile işbirliğinin arttırılmasında çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli oldukları görüşünü paylaştıklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin, okul-aile işbirliğinin arttırılmasında istekli ve yeterli olmaları

Sekizinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 1.829, ikinci grubun (orta öğr.) 1.947, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 1.842 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grubun da, öğretmenlerin okul-aile işbirliğinin arttırılmasında çoğunlukla (çok) istekli ve yeterli oldukları görüşünü paylaştıklarını göstermektedir. Hatta, birinci ve üçüncü grupların ortalamaları her zaman-pek çok aralığına daha yakındır.

Okul-aile işbirliğinin arttırılmasında grupların kendilerini istekli ve yeterli bulmaları

Dokuzuncu soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.376, ikinci grubun (orta öğr.) 2.492, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 2.526 olmuştur. Bu ortalamalara göre, üç grupta, okul-aile işbirliğinin arttırılmasında kendilerini çoğunlukla istekli ve yeterli bulunmaktadırlar. İkinci ve üçüncü grubun ortalamaları arasıra-orta aralığına daha yakındır.

Görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyici olma

Onuncu soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 3.111, ikinci grup (orta öğr.) 3.455, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.772 olmuştur. Bu ortalamalara göre, görüşme ve toplantılarda birinci grup orta (arasıra) derecede, ikinci ve üçüncü grup ise az (nadiren) derecede, çekingen, sessiz ve dinleyici oldukları görülmektedir. İkinci grubun ortalamalarının da orta (arasıra) aralığına yakın olduğu görülmektedir.

Görüşme ve toplantılarda, problemlerini rahatça söyleyebilme

On birinci soruya birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 1.803, ikinci grubun (orta öğr.) 1.841, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 1.684 olmuştur. Bu ortalamalara göre, görüşme ve toplantılarda, birinci ve ikinci grup çoğunlukla, üçüncü grup ise her zaman problemlerin rahatça söyleyebildiklerini ifade etmişlerdir. Hatta, birinci ve ikinci grupların ortalamaları da her zaman aralığına çok yakındır.

Görüşme ve toplantılarda, öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirme

On ikinci soruya. Birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.846, ikinci grubun (orta öğr.) 2.712, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 2.579 olmuştur. Bu ortalamalara göre, görüşme ve toplantılarda öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirme, birinci ve ikinci grup tarafından arasıra, üçüncü grup tarafından ise çoğunlukla gerçekleştirilmektedir. Üçüncü grubun ortalamasının da arasıra aralığına yakın olduğu görülmektedir.

Görüşme ve toplantılarda, öğretmenlerin grupları güler yüzle karşılama ve problemlerini dinleme durumu

On üçüncü soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 1.410, ikinci grubun (orta öğr.) 1.424, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 1.368 olmuştur. Bu üç ortalama, üç grubun da, öğretmenler tarafından her zaman güler yüzle karşılanıp, problemlerinin dinlenildiği görüşünü paylaştıklarını göstermektedir.

Yöneticilerle görüşmelerde güler yüzle karşılanıp problemlerin dinlenilmesi

On dördüncü soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 1.607, ikinci grubun (orta öğr.) 1.636, üçüncü grubuna (yüksek öğr.) ise 1.860 olmuştur. Bu ortalamalara göre, yöneticilerle görüşmelerde güler yüzle karşılanıp problemlerin dinlenilmesi, birinci ve ikinci gruba göre her zaman, üçüncü gruba göre ise çoğunlukla gerçekleşmektedir. Hatta, üçüncü grubun ortalamaları da her zaman aralığına çok yakındır.

Öğretmenlerle görüşmeye gidildiğinde gruplara yeterli zaman ayrılması

on beşinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 1.667, ikinci grubun (orta öğr.) 1.591, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 1.501 olmuştur. Bu ortalamalara göre, her üç grupta, görüşmelerde öğretmenler tarafından her zaman yeterli zaman ayrıldığı görülmektedir.

Okul yöneticileriyle görüşmeye gidildiğinde gruplara yeterli zaman ayrılması

On altıncı soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 1.957, ikinci grubun (orta öğr.) 1.856, üçüncü grubun (yüksek öğr.) 1.842 olmuştur. Bu ortalamalara göre, her üç grupta, görüşmelerde yöneticiler tarafından çoğunlukla (çok)

yeterli zaman ayrıldığı görüşündedirler. İkinci ve üçüncü grubun ortalamaları da her zaman aralığına daha yakın görülmektedir.

Yönetici-Öğretmen ve Velilerin davranış ve tutumlarına dair bulgular

Veli toplantılarına, çalışma saatine gelmesinden dolayı katılamama

On yedinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 3.658, ikinci grubun (orta öğr.) 3.795, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.649 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına çalışma saatine gelmesinden dolayı katılamama her üç gruba göre de nadiren (az) gerçekleşmektedir.

Veli toplantılarına, işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama

On sekizinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 3.692, ikinci grubun (orta öğr.) 3.811, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.509 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına, işlerin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama, her üç gruba göre de az-nadiren gerçekleşmektedir.

Veli toplantılarına, evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamama

On dokuzuncu soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 4.000, ikinci grubun (orta öğr.) 4.273, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 4.596 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına, evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamama, birinci gruba göre az (nadiren) problem teşkil ederken, ikinci ve üçüncü gruba göre hiç problem teşkil etmemektedir.

Veli toplantılarına, maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe.

Yirminci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 3.889, ikinci grubun (orta öğr.) 4.167, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 4.228 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına, maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe,

birinci ve ikinci gruba göre, az problem teşkil ederken, üçüncü gruba göre hiç problem teşkil etmemektedir.

Veli toplantılarına, çocuğunun başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmama

Yirmi birinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 3.932, ikinci grubun (orta öğr.) 4.311, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 4.281 olmuştur. Bu ortalamalara göre, veli toplantılarına, çocuğunun başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmama, birinci grup tarafından nadiren gerçekleştirilirken, ikinci ve üçüncü grup tarafından hiç gerçekleştirilmemektedir. Yani, ikinci ve üçüncü gruplar veli toplantılarının, çocuğun başarısında bir değişikliğe sebep olacağı görüşündedirler. Birinci grup ise bu görüşe az katılmaktadırlar.

İletişim

Okul-aile birliğinin okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri bilgilendirmesi

Yirmi ikinci soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.265, ikinci grubun (orta öğr.) 2.364, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 2.772 olmuştur. Bu ortalamalara göre, okul-aile birliği okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri, birinci ve ikinci gruba göre çoğunlukla (çok), üçüncü gruba göre ise arada bilgilendirmektedir.

Okul-aile birliğinin ve korunma derneğinin çeşitli toplantılar düzenleyerek velileri davet etmesi

Yirmi üçüncü soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 2.667, ikinci grubun (orta öğr.) 2.886, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 3.123 olmuştur.

Bu ortalamalara göre, Okul-aile birliği ve koruma derneğinin çeşitli toplantılar düzenleyerek velileri davet etmesi, her üç gruba göre de arasıra gerçekteşmektedir.

Okuldan, okul-aile işbirliğinin önemine dair yazıların (broşür, kitapçık) gelmesi

Yirmi dördüncü soruya, birinci grubun (ilkokul mez.) verdikleri cevapların ortalaması 4.120, ikinci grubuna (orta öğr.) 4.174, üçüncü grubun (yüksek öğr.) ise 4.158 olmuştur. Bu ortalamalara göre, okuldan, okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar nadiren gelmektedir. Hatta, bu üç ortalama hiçbir zaman aralığına çok yakın bulunmaktadır.

3.4.4. Veli ve Yönetici-Öğretmen Grubunun Okul-Aile İşbirliği Hakkındaki Diğer Görüş ve Önerileri

Anketin üçüncü bölümünde, yönetici-öğretmen ve veli grubuna okul-aile işbirliği ile ilgili diğer görüş ve önerileri sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıdadır.

Bu yolla görüşünü bildiren veliler

Okuldan, her ay sonu öğrencinin durumunu bildirir bir raporun gönderilmesinin iyi olacağını,

Toplantı ve etkinlikler ile ilgili bir programın hazırlanıp, bunun broşür yoluyla velilere iletilmesinin daha iyi olacağını,

Toplantılara, çalışma saatine gelmesinden dolayı katılamadıklarını,

Toplantıların daha sık yapılması gerektiğini,

Okul-aile birliğince dönem başında maddi yardımların kimlerden alınmayacağının belirlenmesi ve sadece verebilecek durumda olanlardan alınması gerektiğini,

Okula yapılacak maddi yardımın ölçüsünün velilere bırakılmasının daha iyi olacağını,

Sadece ekonomik amaçlı toplantılar düzenlenmemesi gerektiğini,

Velilerle yapılacak işbirliğinde, maddi problemlerden çok eğitimle ilgili problemlerin ele alınması gerektiğini,

Okul-aile birliği ve koruma derneğinin çalışmalarının yetersiz bulunduğunu, bu birlik üyelerinin bilinçsiz olduğunu,

Okul-aile birliğinin her sınıfın kendi bünyesinde onar kişilik gruplardan oluşması gerektiğini, böylece problemlerin daha çok tanınıp çözüm bulunacağını, ifade etmişlerdir.

Bu yolla görüşünü bildiren yöneticiler

Velilere okul-aile işbirliğinin önemine dair kitapçık ve broşürlerin gönderilmek istenmesine rağmen maddi imkânsızlıklardan dolayı bunun yapılamadığını,

Okullarda maddi imkânsızlıkların bulunduğunu, velilere, okulun sadece devlet imkânlarıyla iş göremeyeceği ve ailelerin katkısının mutlaka sağlanmasının gereğinin açık yüreklilikle anlatılması gerektiğini, bu konuda çelişkili açıklamaların okulu zor durumda bıraktığını,

Öğretmenlerin okul-aile işbirliği konusunda hizmet-içi eğitime tabi tutulması gerektiğini,

Üniversite-okul işbirliğinin sağlanması halinde, yönetici, öğretmen ve velilerin yönlendirilebileceğini,

Kültür, eğitim ve ekonomik yetersizliklerinden dolayı okul-aile birliklerinde organizasyon yapabilecek kişilerin bulunmadığını, bu yüzden velilerin eğitilmesi gerektiğini,

Yardımlar dolayısıyla eğitim kurumlarının saygınlığını yitirdiğini,

Toplantıların sıkça yapılması durumunda, velilerin okulla kaynaşabileceklerini, ifade etmişlerdir.

Bu yolla görüş bildiren öğretmenler

Öğretmen ve aile arasında iyi bir diyalogun kurulması için okullarda zaman zaman toplanan paraların ortadan kalkması gerektiğini,

Ailelerin okula gelmeleri için, okul-aile birliği ve koruma derneğinin ilgi çekici toplantılar düzenlemesi gerektiğini,

Okullarda, öğretmen-veli işbirliğini geliştirici seminerlerin düzenlenmesi gerektiğini,

Velilerin bilinçlendirilmesi için okullarda kursların düzenlenebileceğini,

Toplantıların sık yapılmasının önemine inanıldığını,

Görüşmelerin hafta sonları yapılabileceğini,

Sınıf rehber öğretmenlerine sık sık okul-aile işbirliği konusunda hizmet içi eğitim programlarının uygulanmasının iyi olacağını,

Okulların ekonomik sorunlarının veliye yansıtılmaması gerektiğini ve bakanlığın tedbirler alması gerektiğini,

Toplumdaki sosyal sınıfların tümünün kültür seviyelerinin yükseltilmesi gerektiğini,

Öncelikle velilere eğitim ve öğretimin öneminin kitle iletişim araçlarıyla kavratılması gerektiğini, bu araçlardan, velilerin eğitim ve bilgi seviyelerinin yükseltilmesinde yararlanılabileceğini,

Değişik toplantı, seminer ve sosyal faaliyetlerle velilerin okul ortamlarına katılıma alıştırılması gerektiğini, ifade etmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İstatistiksel analizler sonunda şu sonuçlara varılmıştır.

Ziyaretlerle ilgili olarak yönetici-öğretmen ve velilerin görüşlerine ilişkin sonuçlar

- a. Veliler, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda okulu çoğunlukla ziyaret etmektedirler.
- b. Veliler, çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla öğretmenleri çoğunlukla ziyaret etmektedirler.
- c. Veliler, çocuklarının okula devam durumunu öğrenmek amacıyla okulu, arasıra ziyaret etmektedir.
- ç. Veliler, çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla öğretmenleri çoğunlukla ziyaret etmektedir.
- d. Veliler, öğretmenleri ve okulu, çocuklarının okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla arasıra ziyaret etmektedir. Yönetici-öğretmen grubu bu amaçlarla yapılan tüm ziyaretleri, velilere göre daha yetersiz bulmaktadır.

Yönetici-öğretmen ve Velilerin Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

- a. Velilerin öğretmenlerle görüşmeleri, yönetici-öğretmen grubuna göre çoğunlukla kendi istek ve davetleri üzerine gerçekleşmektedir; Velilere göre bu etkinlik arasıra onların istek ve davetleri üzerine gerçekleşmektedir.
- b. Okul-aile işbirliğini arttırmada, veliler, yönetici öğretmen grubunu yeterli görmektedir.

Yönetici öğretmen grubu ise velileri bu konuda orta derecede yeterli bulmaktadır. Her üç grup ise bu konuda kendilerini çoğunlukla yeterli görmektedir.

c. Veliler, görüşme ve toplantılarda, çekingen, sessiz ve dinleyici olma konusunda kendilerini orta derecede yeterli bulmaktadır. Yönetici-öğretmen grubu ise velileri daha yetersiz bulmaktadır.

ç. Veliler, görüşme ve toplantılarda problemlerini rahatça söyleyebilmektedirler:

d. Veliler, görüşme ve toplantılarda, öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirebilme konusunda orta derecede yeterli bulunmuşlardır.

e. Velilerin, görüşme ve toplantılarda, güler yüzle karşılanıp, problemlerinin dinlenilmesi konusunda yönetici-öğretmen grubu yeterli bulunmuştur.

f. Velilere, görüşme ve toplantılarda öğretmen ve yöneticiler tarafından yeterli zaman ayrılmaktadır.

Veli Toplantılarına İlişkin Sonuçlar

a. Veli toplantılarına, çalışma saatlerine gelmesinden dolayı ve işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama veliler için bir problem teşkil etmemektedir. Yönetici-öğretmen grubuna göre her iki problemle arasıra karşılaşmaktadır.

b. Veli toplantılarına evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamama her üç gruba göre de bir problem teşkil etmemektedir.

c. Veli toplantılarında maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe, problem olarak görülmemektedir, yönetici grubuna göre arasıra problem olarak görülmektedir.

ç. Veli toplantılarına, çocuklarının başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmak istememe, her üç gruba göre de nadiren gerçekleşmektedir.

Okul-aile iletişimine ilişkin sonuçlar

a. Okul-aile birliğinin, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri bilgilendirmesi, velilere ve yöneticilere göre çoğunlukla, öğretmenlere göre ise arasıra gerçekleşmektedir.

b. Okul-aile birliği ve koruma derneğinin çeşitli toplantılar düzenleyip velileri davet etmesi, velilere ve öğretmenlere göre arasıra gerçekleşirken, yöneticilere göre çoğunlukla gerçekleşmektedir.

c. Okuldan okul-aile işbirliğinin önemine dair çeşitli yazıların gönderilmesi yetersiz görülmektedir. Bu konuda üç grupta nadiren şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Yönetici-öğretmen grubuna göre de böyle yazılar İl Milli Eğitim Müdürlüklerinden nadiren gönderilmektedir.

Meslek, Eğitim ve Gelir Değişkenlerine Bağlı Grupların Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Velilerin, Meslek Durumlarına Göre, Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

a. Her dört grup da, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda ve çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek amacıyla yaptıkları ziyaretlerinde yeterli bulunmuştur.

b. Öğretmenleri, çocuklarının okula devam durumlarını öğrenmek ve okul disiplinine uyumlarını sağlamak amacıyla her dört grupta öğretmenleri arasıra ziyaret etmektedir.

c. Öğretmenleri ve okulu, çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla, ev hanımı, memur ve diğer grubu çoğunlukla ziyaret ederken, işçi grubu arasıra ziyaret etmektedir.

d. Dört grup da yöneticileri okul-aile işbirliğini arttırmada çoğunlukla istekli ve yeterli bulmaktadır. Memur grubu, okul-aile işbirliğini arttırmada öğretmenleri her zaman ev hanımı, işçi ve diğer grubu ise çoğunlukla istekli ve yeterli bulmaktadır.

Okul-aile işbirliğini arttırmada işçi grubu kendilerini orta derecede istekli ve yeterli bulurken, diğer üç grup çoğunlukla yeterli bulmaktadır.

e. Görüşme ve toplantılarda, çekingen, sessiz ve dinleyici olma konusunda, ev hanımı ve memur grubu nadiren şeklinde, işçi ve diğer grubu ise arasıra şeklinde görüş bildirmiştir.

f. Görüşme ve toplantılarda, ev hanımı ve memur grubu problemlerini her zaman rahatça söyleyebilmektedir. İşçi ve diğer grubu ise problemlerini çoğunlukla rahatça söyleyebilmektedir.

g. Görüşme ve toplantılarda, öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirme konusunda her dört grupta orta derecede yeterli bulunmuştur.

h. Öğretmenler tarafından güler yüzle karşılanıp problemlerinin dinlenilmesi konusunda, dört grup tarafından da hiç bir problem görülmemektedir.

Yöneticiler tarafından güler yüzle karşılanıp problemlerin dinlenilmesi konusunda, ev hanımı, memur ve diğer grubuna göre hiç bir problemle karşılaşmazken, işçi grubuna göre, az da olsa problemle karşılaşmaktadır.

I. Görüşmelerde velilere yeterli zaman ayrılması konusunda, ev hanımı, memur ve diğer grubu öğretmenleri her zaman yeterli bulurken, işçi grubu çoğunlukla yeterli bulmaktadır.

Bu konuda yöneticiler, diğer grubu tarafından her zaman, ev hanımı, işçi ve memur grubu tarafından ise çoğunlukla yeterli bulunmaktadır.

i. Veli toplantılarına, çalışma saatlerine gelmesinden ve işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama, işçi grubu için arasıra problem teşkil ederken, diğer gruplar için nadiren problem teşkil etmektedir.

j. Veli toplantılarına, Evinin okula uzak olmasından dolayı katılmama ve Maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe, ev hanımı ve memur grubu için hiç bir problem teşkil etmezken, işçi ve diğer grubu için nadiren problem teşkil etmektedir.

k. Ev hanımı ve memur grubu, diğer iki gruba göre toplantıların önemine daha çok inanmaktadır.

l. Okul-aile birliği, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri bilgilendirme konusunda dört grup tarafından da yeterli görülmektedir.

m. Okul-aile birliği ve koruma derneğinin çeşitli toplantılar düzenleyerek velileri davet etmesi konusunda, ev hanımı ve memur grubu arasıra, işçi ve diğer grubu ise çoğunlukla şeklinde görüş bildirmişlerdir.

n. Okuldan, okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar gönderilmemektedir. Üç grup da bu konuda okulu yetersiz görmektedir.

Velilerin, Gelir Durumlarına Göre, Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

a. Veliler, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda öğretmenleri ziyaretlerinde; çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla ve okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla yaptıkları ziyaretlerinde yeterli bulunmuştur.

b. Çocuklarının okula devam durumlarını öğrenmek amacıyla üçüncü ziyaretleri, birinci ve ikinci gruplara göre daha az yeterli bulunmuştur.

c. Her üç grupta, çocuklarının okul disiplinine uyumlarını sağlamak amacıyla yaptıkları ziyaretlerinde, orta derecede yeterli görülmektedir.

ç. Birinci grup öğretmenlerle görüşmelerini çoğunlukla onların isteği ve daveti üzerine gerçekleştirirken, diğer iki grup öğretmenlerle görüşmelerinin arasına onların isteği ve daveti üzerine gerçekleştirmektedir.

d. Her üç grup da öğretmenleri, yöneticileri ve kendilerini okul-aile işbirliğinin artırılmasında istekli ve yeterli bulmaktadırlar.

e. Görüşme ve toplantılarda, çekingen, sessiz ve dinleyici olma konusunda, birinci grup ve ikinci grup arasına, üçüncü grup nadiren şeklinde görüş bildirmişlerdir.

f. Görüşme ve toplantılarda her üç grup da problemlerini rahatça söyleyebilmektedir.

g. Görüşme ve toplantılarda, üçüncü grup, çoğunlukla; birinci ve ikinci grup ise arasına, öğretmenlere eksikliklerini söyleyip teklifler getirebilmektedir.

h. Görüşme ve toplantılarda, yönetici ve öğretmen grubunun, velileri güler yüzle karşılayıp, yeterli zaman ayırmaları konusunda yeterli görülmektedir.

İ. Gruplara göre; evlerinin okula uzak olması, toplantıların çalışma saatlerine gelmesi, işlerinin çok ve yoğun olması veli toplantılarına katılabilme konusunda nadiren problem teşkil etmektedir.

Her üç grup da, çocuklarının başarısını arttırmada veli toplantılarının önemine inanmaktadır.

i. Üç grup da, okul-aile birliğini, velileri, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında bilgilendirmesi konusunda yeterli bulmaktadır.

j. Okul-aile birliğinin çeşitli toplantılar düzenleyerek velileri davet etmesi, birinci gruba göre çoğunlukla, ikinci ve üçüncü gruplara göre ise arasına gerçekleşmektedir.

k. Birinci ve ikinci grup, okuldan okul-aile işbirliğinin önemine dair yazıların nadiren geldiği yönünde, üçüncü grup ise hiç gelmediği yönünde görüş bildirmiştir.

Velilerin Öğrenim Durumlarına Göre, Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

- a. Gruplar, Öğretmenleri, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda ziyaretlerinde, Çocuklarının başarı düzeylerini öğrenmek ve arttırmak amacıyla yaptıkları ziyaretlerinde, Çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla yaptıkları ziyaretlerinde, yeterli bulunmuştur.
- b. Her üç grup da çocuklarının okula devam durumlarını öğrenmek amacıyla, ve okul disiplinine uyumlarını sağlamak amacıyla öğretmen ve okulu ziyaretlerinde yeterli görülmüştür. Yalnız, üçüncü grup çocuklarının okula devam durumlarına öğrenmek amacıyla ziyaretlerini nadiren gerçekleştirmektedir.
- c. Birinci grup öğretmenlerle görüşmelerini çoğunlukla onların isteği ve daveti üzerine gerçekleştirirken, ikinci ve üçüncü gruplar arasına onların isteği ve daveti üzerine gerçekleştirmektedir.
- ç. Grupların, görüşme ve toplantılarda, önemli ölçüde çekingen, sessiz ve dinleyici konumunda olmadıkları görülmüştür.

g. Veli toplantılarına, çalışma saatine gelmesinden dolayı ve işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamama her üç grup için nadiren problem teşkil etmektedir.

h. Veli toplantılarına, evlerinin okula uzak olmasından dolayı ve çocuğunun başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağından dolayı katılmama, birinci gruba göre nadiren gerçekleşmektedir. İkinci ve üçüncü grup için böyle bir problemle karşılaşılmamıştır.

ı. Veli toplantılarında maddi yardım talep edildiği için katılmak istememe, her üç grup tarafından önemli bir problem olarak görülmemektedir.

i. Birinci ve ikinci gruplara göre okul aile birliği, velileri, okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında çoğunlukla bilgilendirmektedir. Bu konu hakkında üçüncü grup arasıra şeklinde görüş bildirmiştir.

j. Okul-aile birliği ve koruma derneğinin çeşitli toplantılar yoluyla velileri okula davet etmesi, her üç gruba göre arasıra gerçekleşmektedir.

k. Okuldan, okul-aile işbirliğinin önemine dair yazıların gelmesi her üç gruba göre nadiren gerçekleşmektedir.

Sonuç olarak veliler, okul ziyaretlerinde kendilerini çoğunlukla yeterli bulurken, yönetici-öğretmen grubu velileri biraz daha yetersiz bulmaktadır.

Yönetici-öğretmen ve velilerin tutum ve davranışları ile ilgili olarak önemli ölçüde bir problemle karşılaşılmamıştır.

Veli toplantılarına katılma konusunda da önemli sayılabilecek bir engelle karşılaşılmamıştır.

Okul-aile iletişimi ile ilgili olarakta önemli bir engel grubuyla karşılaşılmamıştır. Fakat, okul-aile birliğinin daha etkin kılınması gerektiği ve okul-aile iletişimde, kitap, broşür, okul dergisi gibi yazılı kaynaklardan yararlanılması gerektiği düşünülmektedir.

Eğitim, meslek ve gelir değişkenlerine bağlı gruplar açısından da benzer sonuçlarla karşılaşılmıştır.

Genel olarak, Sakarya il merkezinde okul-aile işbirliği etkinliklerinin, eğitim, meslek ve gelir değişkenlerine bağlı gruplar açısından bakıldığında yeterli düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Bulgulara Dayalı Olarak Aşağıdaki Öneriler Geliştirilmiştir

a. Hangi toplumsal konumda olursa olsun, okul-aile işbirliği, velilerin bilinç düzeyleriyle yakından ilgilidir. Bunun için, veliler her fırsatta konu ile ilgili olarak bilgilendirilmeli ve eğitilmelidir.

Bunu sağlamak için okulda, ilgi çekici toplantı, seminer ve sosyal faaliyetler düzenlenebilir. Yazılı iletişim yoluyla veliler bilgilendirilebilir.

b. Veli toplantıları velilerinde görüşleri alınarak uygun zamanlarda yapılmalıdır. Gerekirse aynı amaçla yapılacak veli toplantısı için, velilere uygun iki ayrı zaman sunulmalıdır. Okul idaresi tarafından da bu toplantıların sayısı ve zamanı denetlenmelidir.

c. Toplantılar daha sık yapılmalı (ayda en az bir kez) ve velilerin katılımı sağlanmalıdır. Toplantılara katılmayan velilerin isimleri okul idaresine bildirilmeli ve idare ile veli arasında yazılı iletişim sağlanmalıdır.

d. Yönetici ve öğretmenlere, dönem içinde en az bir kez, okul-aile işbirliği konusunda hizmet içi eğitim programı uygulanmalıdır. Konunun önemi öncelikle öğretmenlere kavratılmalıdır.

e. Veli toplantılarında ya da özel görüşmelerde maddi istemlerle veliler zor durumda bırakılmamalıdır. Bakanlığın bu konudaki kararı netleşmelidir. Eğer karar netse, bu

konuda veliye vermeme yetkisi kesin verilmeli ve okullara konuyla ilgili olarak yaptırımlar uygulanmalıdır.

f. Okul-aile birlikleri etkin kılınmalıdır. Bunun için, okul-aile birliğine formaliteden üye seçmek yerine, gönüllü ve iş gören insanlar seçilmelidir. Ayrıca, okul-aile birliğinin aldıkları kararların uygulanma düzeyi okul idaresince takip edilmelidir.

g. Her şeyden önce toplumun, kültür ve eğitim seviyesi yükseltilmelidir. Bunu yaparken tüm kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır.

Bu Konuda Çalışma Yapmak İsteyen Araştırmacılara Öneriler

a. Bu araştırma, ilköğretim okullarında bulunan yönetici-öğretmen ve veliler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu konuda lise ve dengi okullar üzerinde de bir araştırma yapılabilir.

b. Her bir değişkene (eğitim, meslek,g elir) ait grupların ortalamaları sunulmuştur. Gruplar arasında karşılaştırmalar yapılarak, görüşler arasında farkların olup olmadığı ölçülebilir.

c. Araştırma sonuçları, anket yoluyla elde edilen verilerle sınırlıdır. Görüşme, gözlem ve diğer teknikler kullanılarak da bu konuda bir çalışma yapılabilir.

d. Toplumsal konumu itibarıyla çok düşük veya çok yüksek, eğitim, gelir ve meslek grupları üzerinde de böyle bir araştırmaya gidilebilir.

e. Elde edilen sonuçlar anketteki maddelerin ölçtüğü bilgiyle sınırlıdır. Anket kapsamı genişletilerek de böyle bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AÇIKALIN, Aytaç, “Okul Yöneticiliği”, Personel Geliştirme Merkezi Yayın No: 10, 2. Basım, Ankara, 1995.
- AKYILDIZ, Hayrettin, “Öğretmen Açısından Okul-Toplum Etkileşimi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 8, Ankara, 1992.
- AKYÜZ, Hüseyin, “Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma”, Milli Eğitim Bakanlığı Yay. (Yayınları), İstanbul, 1992.
- ASLAN (Akan), F. Gülay, “İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü”, Y.L.T. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, S.B.E. (Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1994.
- ATSO, “Sakarya İli İktisadi Raporu”, Adapazarı Ticaret ve Sanayi Odası, Yayın No: 1997/3, Adapazarı, 1997.
- AYDIN, Mustafa, “Eğitim Yönetimi”, Hatiboğlu Yayınevi, 4. Basım, Malatya, 1994.
- BALCI, Ali, “Sosyal Bilimlerde Araştırma”, 2. Baskı, Ankara, 1997.
- BANATHY, Bela H., “Sistemler ve Eğitim”, (çeviren: Mustafa Özcan), A.Ü.E.B.F. (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi), A.Ü.E.B.F. Yayını, cilt 16, sayı 1, Ankara, 1983.
- BAŞAR, Erdoğan, “Eğitim Sosyolojisi-Eğitimin Toplumsal Temelleri”, Samsun, 1994.
- BAŞARAN, İ.Ethem, “Örgütsel Davranış”, A.Ü.E.B.F. Yay. No: 108, Ankara, 1982.
- _____, “Eğitim Yönetimi”, Gül Yayınevi, Ankara 1993.
- BERBER, Şakir, “Sosyo-Ekonomik Faktörlerin ve Ana-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi”, Y.L.T., Gazi Üniversitesi, S.B.F., 1990.

- BİLGİN, Mualla, “Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ile Ailenin İşbirliği ve Sorunları”, Doktora Tezi, A.Ü., S.B.E., 1990.
- BİLGİSEVEN, A. Kurtkan, “Genel Sosyoloji”, 4. Baskı, İstanbul, 1992.
- _____, “Eğitim Sosyolojisi”, 5. Baskı, İstanbul, 1992.
- BİLHAN, Saffet, “Eğitim Sosyolojisi”, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay. No: 352, Ankara, 1986.
- BURSALIOĞLU, Ziya, “Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış”, A.Ü.E.B.F. Yay. No: 54, 7. Baskı, Ankara, 1987.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S.Savaş, “Okul-Çevre İlişkilerini Geliştirmenin Önemi ve Teknikleri”, Eğitim ve Bilim Dergisi, cilt 9, sayı 54, 1985.
- CELKAN, H. Yıldırım, “Ziya Gökalp’in Eğitim Sosyolojisi”, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay.: 871, İstanbul, 1989.
- CENGİZ, İbrahim, “Önemli Bir Hizmet türü”, Okul Aile Birliklerimiz, M.E. Konularını Kapsar İlmi Aylık Dergi, sayı 1, Aralık 1968.
- ÇELİKKAYA, Hasan, “Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi”, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1. Baskı, İstanbul, 1996.
- ÇUHACI, M.Naci, “Okul-Toplum İlişkilerinin Ayarlanması ve Teknikleri”, Eğitim ve Bilim Dergisi, cilt 9, sayı 51, 1984.
- DALAR, Cudi, “Okul-Koruma Dernekleri - Okul-Aile Birlikleri - Okul Kooperatifleri -Spor Kolları Çalışma Şekilleri ve Görevleri”, Kent Basımevi, İstanbul, 1982.
- DOĞAN, Elife, “Ankara Merkez İlçelerindeki İlköğretim Okullarında Okul-Aile İletişiminin Engelleri”, Y.L.T., Hacettepe Üniversitesi, S.B.E., 1995.
- DÖNMEZER, Sulhi, “Sosyoloji”, Savaş Yay., 8. Baskı, Ankara, 1982.

- ERGÜN, Mustafa, “Eğitim Sosyolojisine Giriş”, Ocak Yay., 4. Baskı, Ankara, 1994.
- ERKAL, Mustafa, “Sosyoloji-Toplumbilim”, Der Yay., Gen. 6. Basım, İstanbul, 1995.
- EROĞLU, Hasan, “Eğitimde Okul-Aile İşbirliği”, Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı 103, 1985.
- ERYILMAZ, Bilâl, “Sakarya’nın Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri”, Sakarya Ekonomi Dergisi, ATSO Yayın Organı, Yıl 1, sayı 1, 1998.
- ESERPEK, Altan, “Sosyoloji”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. Yay., No: 303, Ankara, 1981.
- FICHTER, Joseph, “Sosyoloji Nedir”, (çev. Nilgün Çelebi), sebat Ofset, Konya. (Tarihsiz).
- GÖKÇE, Birsen, “Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme”, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile Yazıları, Temel Kavramlar-Yapı ve Tarihi Süreç, Bilim Serisi 5/1.
- GRANT, Eva H., “Okul-Aile İşbirliği Nedir ve Nasıl Sağlanır?”, (çev. İbrahim Yurt), Güzel Sanatlar Basımevi, Ankara, 1964.
- GROS, Neal, “Eğitim Sosyolojisi”, (çev. H. Topçuoğlu-M. Göğüş), A.Ü. E.B.F. Yay. No: 14, Ankara, 1971.
- GÜLMEZ, Vildan, “Ailenin Toplumsal Konumunun Çocuğun Eğitimi Üzerindeki Etkileri”, Y.L.T., Ege Üniversitesi, S.B.E., İzmir, 1988.
- GÜNEŞ, Şakir, “Okul-Öğrenci-Veli İlişkisi”-Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı 212, 1995.
- KASATURA, İlkay, “Okul Başarısından Hayat Başarısına”, Altın Kitaplar, 1. Basım, İstanbul, 1991.

- KINCAL, Remzi Y., “Aile ve Eğitim”, Eğitim Dergisi, sayı 5, 1993.
- , “Okul ve Eğitim”, Eğitim Dergisi, sayı 4, 1993.
- KONGAR, Emre, “Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği”, Remzi Kitabevi Yay., 4. Basım, İstanbul, 1985.
- LUNDBERG, George A., SHRAG, Clarence C., LARSEN, Otto N., “Sosyoloji”, (çev. Özer Ozankaya-Ülker Gürkan), Türk Siyasi İlimler Dergisi Yay. No: 20, Ankara, 1970.
- OKUL AİLE BİRLİĞİ YÖNETMELİĞİ, 20.08.1983 Tarihli Tebliğiler Dergisi.
- OZANKAYA, Özer, “Toplumbilim”, Cem Yayınevi, T.D.K. Ödülü, 9. Basım, 1976.
- ÖLMEZOĞLU, Ali, “Öğrencilerin Yetiştirme Tarzı”, Okul-Aile Birliklerimiz, M.E. Konularını Kapsar Aylık İlmi Dergi, sayı 1, 1968.
- ÖZGÜR, Emine “Çocukların Başarısızlıkları Karşısında Okul ve Aile”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1949.
- ÖZKALP, Enver, “Sosyolojiye Giriş”, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yay., No: 87, Eskişehir, 1990.
- ÖZTÜRK, Hüseyin, “Eğitim Sosyolojisi”, Uttu Yayınevi, Ankara, 1983.
- PEHLİVAN, İnayet, “Okul Aile Katılımı”, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, sayı 53, 1997.
- SOLMAZ, Selahattin, “Çocuk ve Aile”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt 7, sayı 1-2, Elazığ, 1995.
- STROM, Robert D., “Okul-Aile İşbirliği: Sorumluluğun Paylaşılmasını Öğrenme”, (çev. Aile Şimşek), Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı 98, 1985.

ŞEMİN, Refia, “Okulda Başarısızlık-Sosyo-Kültürel Açıdan Şanssız Çocuklar”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay., No: 2035, İstanbul, 1975.

ŞİŞMAN, Mehmet, “Orta Dereceli Okullarda Okul-Aile Birliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi”, Y.L.T., Anadolu Üniversitesi, S.B.E., 1986.

Tarihte ve Günümüzde Sakarya (İl Yıllığı-1997)

TAŞDELEN, Musa, “Sosyal Tabakalaşma”, Yüksek Lisans Ders Notları, Sakarya, 1996.

TAYMAZ, Haydar, “Okul Yönetimi”, Saypa Yay., 3. Baskı, Ankara, 1995.

TEZCAN, Mahmut, “Eğitimin Sosyolojik Temelleri”, Eğitim ve Bilim Dergisi, cilt 7, sayı 39, 1982.

_____, “Eğitim Sosyolojisi”, 6. Basım, Ankara, 1991.

_____, “Sosyolojiye Giriş”, A.Ü. E.B.F. Yay., No. 177, Ankara, 1995.

VARIŞ, Fatma, “Eğitim Bilimine Giriş”, A.Ü. E.B.F. Yay. No: 176, (Editör: F. Varış), Ankara, 1994.

YAVUZER, Haluk, “Okulda Başarısızlık”, Aile ve Çocuk Yıllık Dergi 2, Ak Yay. İstanbul, 1982.

YILMAZ, Hasan, “Eğitim Sistemimizin Toplumsal Dokusu: Okul-Çevre İlişkileri Açısından Eğitim Sürecine Toplumsal Katılım”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, S.B.E., 1993.

EKLER

- Tablo A.1. Velilerin Her Bir Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Ortalamalar**
- Tablo A.2. Öğretmen ve Yöneticilerin Her Bir Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Ortalamalar**
- Tablo A.3. Velilerin Meslek Gruplarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı**
- Tablo A.4. Velilerin Gelir Gruplarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı**
- Tablo A.5. Velilerin Öğrenim Gruplarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı**
- Ek-B. Veli Anketi**
- Ek-C. Yönetici-Öğretmen Anketi**

Tablo A.1. Velilerin Her Bir Soruya verdikleri Cevaplara İlişkin Ortalamalar

MADDE NO	ORTALAMA	SS	ETK. VE SOR. DERECEŚİ
1	2.118	1.182	Çoğunlukla (Çok)
2	2.131	1.029	Çoğunlukla (Çok)
3	3.170	1.452	Arasıra (Orta)
4	2.408	1.185	Çoğunlukla (Çok)
5	2.794	1.296	Arasıra (Orta)
6	2.748	1.305	Arasıra (Orta)
7	2.284	1.137	Çoğunlukla (Çok)
8	1.882	.954	Çoğunlukla (Çok)
9	2.454	1.170	Çoğunlukla (Çok)
10	3.382	1.358	Arasıra (Orta)
11	1.797	.994	Her zaman (Pekçok)
12	2.739	1.251	Arasıra (Orta)
13	1.408	.701	Her zaman (Pekçok)
14	1.667	.902	Her zaman (Pekçok)
15	1.605	.749	Her zaman (Pekçok)
16	1.892	.919	Çoğunlukla (Çok)
17	3.716	1.244	Nadiren (Az)
18	3.709	1.269	Nadiren (Az)
19	4.229	1.254	Hiçbir zaman (Hiç)
20	4.072	1.370	Nadiren (Az)
21	4.160	1.325	Nadiren (Az)
22	2.402	1.347	Çoğunlukla (Çok)
23	2.846	1.372	Arasıra (Orta)
24	4.150	1.082	Nadiren (Az)

Tablo A.2. Öğretmen ve Yöneticilerin Her Bir Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Ortalamalar ve Standart Sapmalar

MADDE NO	GRUP	ORTALAMA	SS	ETK. VE SOR. DERECEŚİ
1	I	2.723	.950	Arasıra (Orta)
	II	2.375	.942	Çoğunlukla (Çok)
2	I	2.782	.832	Arasıra (Orta)
	II	3.063	.982	Arasıra (Orta)
3	I	4.010	1.034	Nadiren (Az)
	II	3.500	1.047	Nadiren (Az)
4	I	3.337	.993	Arasıra (Orta)
	II	3.531	.803	Nadiren (Az)
5	I	3.891	1.009	Nadiren (Az)
	II	4.000	1.047	Nadiren (Az)
6	I	1.980	.707	Çoğunlukla (Çok)
	II	2.313	.965	Çoğunlukla (Çok)
7	I	2.069	.919	Çoğunlukla (Çok)
	II	1.688	.738	Her zaman (Pekçok)
8	I	3.356	.944	Arasıra (Orta)
	II	2.906	1.058	Arasıra (Orta)
9	I	1.960	.905	Çoğunlukla (Çok)
	II	1.844	.884	Çoğunlukla (Çok)
10	I	2.505	.996	Çoğunlukla (Çok)
	II	2.531	1.135	Çoğunlukla (Çok)
11	I	2.475	1.026	Çoğunlukla (Çok)
	II	2.563	.914	Çoğunlukla (Çok)
12	I	3.406	1.226	Nadiren (Az)
	II	3.125	1.157	Arasıra (Orta)
13	I	1.307	.524	Her zaman (Pekçok)
	II	1.344	.545	Her zaman (Pekçok)
14	I	1.554	.640	Her zaman (Pekçok)
	II	1.469	.567	Her zaman (Pekçok)
15	I	3.228	1.067	Arasıra (Orta)
	II	2.719	1.054	Arasıra (Orta)
16	I	3.307	1.017	Arasıra (Orta)
	II	2.875	.976	Arasıra (Orta)
17	I	4.050	.792	Nadiren (Az)
	II	3.625	1.040	Nadiren (Az)
18	I	3.436	1.203	Nadiren (Az)
	II	2.875	1.238	Arasıra (Orta)
19	I	3.832	1.011	Nadiren (Az)
	II	3.875	.907	Nadiren (Az)
20	I	2.723	1.305	Arasıra (Orta)
	II	2.406	1.188	Çoğunlukla (Çok)
21	I	2.980	1.104	Arasıra (Orta)
	II	2.500	1.016	Çoğunlukla (Çok)
22	I	3.990	1.034	Nadiren (Az)
	II	3.625	1.212	Nadiren (Az)
23	I	3.475	1.137	Nadiren (Az)
	II	3.563	1.045	Nadiren (Az)

GRUP I : ÖĞRETMEN

GRUP II : YÖNETİCİ

Tablo A.3. Velilerin Meslek Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı

MADDE NO	GRU P	1		2		3		4		5		X	SS	DERECE
		f	%	f	%	F	%	f	%	f	%			
1	I	43	43.9	19	19.4	23	23.5	9	9.2	4	4.1	2.102	1.188	Çoğunlukla (Çok)
	II	21	39.6	11	20.8	11	20.8	9	17.0	1	1.9	2.208	1.199	Çoğunlukla (Çok)
	III	32	45.1	13	18.3	16	22.5	6	8.5	4	5.6	2.113	1.237	Çoğunlukla (Çok)
	IV	36	42.9	17	20.2	21	25.0	8	9.5	2	2.4	2.083	1.132	Çoğunlukla (Çok)
2	I	41	41.8	35	35.7	16	16.3	5	5.1	1	1.0	1.878	.934	Çoğunlukla (Çok)
	II	12	22.6	16	30.2	19	35.8	4	7.5	2	3.8	2.396	1.044	Çoğunlukla (Çok)
	III	20	28.2	29	40.8	17	23.9	4	5.6	1	1.4	2.113	.934	Çoğunlukla (Çok)
	IV	28	33.3	21	25.0	21	25.0	12	14.3	2	2.4	2.274	1.144	Çoğunlukla (Çok)
3	I	22	22.4	15	15.3	13	13.3	16	16.3	32	32.7	3.214	1.581	Arasıra (Orta)
	II	7	13.2	8	15.1	162	30.2	12	22.6	10	18.9	3.189	1.287	Arasıra (Orta)
	III	13	18.3	9	12.7	1	29.6	8	11.3	20	28.2	3.183	1.447	Arasıra (Orta)
	IV	12	14.3	21	25.0	21	25.0	7	8.3	23	27.4	3.095	1.419	Arasıra (Orta)
4	I	36	36.7	30	30.6	16	16.3	13	13.3	3	3.1	2.153	1.152	Çoğunlukla (Çok)
	II	11	20.8	9	17.0	19	35.8	9	17.0	5	9.4	2.774	1.235	Arasıra (Orta)
	III	21	29.6	20	28.2	18	25.4	9	12.7	3	4.2	2.338	1.158	Çoğunlukla (Çok)
	IV	18	21.4	24	28.6	27	32.1	9	10.7	6	7.1	2.536	1.115	Çoğunlukla (Çok)
5	I	23	23.5	26	26.5	20	20.4	14	14.3	15	15.3	2.714	1.377	Arasıra (Orta)
	II	6	11.3	14	26.4	15	28.3	11	20.8	7	13.2	2.981	1.217	Arasıra (Orta)
	III	13	18.3	16	22.5	18	25.4	13	18.3	11	15.5	2.901	1.333	Arasıra (Orta)
	IV	19	22.6	14	16.7	34	40.5	9	10.7	8	9.5	2.679	1.214	Arasıra (Orta)
6	I	23	23.5	30	30.6	20	20.4	12	12.2	13	13.3	2.612	1.329	Arasıra (Orta)
	II	13	24.5	11	20.8	18	34.0	8	15.1	3	5.7	2.566	1.185	Çoğunlukla (Çok)
	III	12	16.9	14	19.7	10	14.1	26	36.6	9	12.7	3.085	1.328	Arasıra (Orta)
	IV	16	19.0	26	31.0	16	19.0	16	19.0	10	11.9	2.738	1.300	Arasıra (Orta)
7	I	24	24.5	32	32.7	19	19.4	17	17.3	6	6.1	2.480	1.212	Çoğunlukla (Çok)
	II	15	28.3	26	49.1	3	5.7	8	15.1	1	1.9	2.132	1.057	Çoğunlukla (Çok)
	III	24	33.8	16	22.5	19	26.8	10	14.1	2	2.8	2.296	1.164	Çoğunlukla (Çok)
	IV	26	31.0	33	39.3	14	16.7	9	10.7	2	2.4	2.143	1.054	Çoğunlukla (Çok)
8	I	36	36.7	45	45.9	9	9.2	5	5.1	3	3.1	1.918	.970	Çoğunlukla (Çok)
	II	20	37.7	25	47.2	3	5.7	5	9.4	0	0	1.868	.900	Çoğunlukla (Çok)
	III	37	52.1	18	25.4	11	15.5	4	5.6	1	1.4	1.789	.999	Her zaman (Pekçok)
	IV	32	38.1	33	39.3	13	15.5	5	6.0	1	1.2	1.929	.941	Çoğunlukla (Çok)
9	I	29	29.6	29	29.6	24	24.5	8	8.2	8	8.2	2.357	1.221	Çoğunlukla (Çok)
	II	6	11.3	12	22.6	23	43.4	10	18.9	2	3.8	2.811	1.001	Arasıra (Orta)
	III	22	31.0	21	29.6	19	26.8	6	8.5	3	4.2	2.254	1.118	Çoğunlukla (Çok)
	IV	21	25.0	25	29.8	16	19.0	18	21.4	4	4.8	2.512	1.217	Çoğunlukla (Çok)
10	I	10	10.2	20	20.4	17	17.3	17	17.3	34	34.7	3.459	1.408	Nadiren (Az)
	II	7	13.2	8	15.1	20	37.7	8	15.1	10	18.9	3.113	1.266	Arasıra (Orta)
	III	3	4.2	12	16.9	17	23.9	13	18.3	26	36.6	3.662	1.253	Nadiren (Az)
	IV	12	14.3	18	21.4	14	16.7	19	22.6	21	25.0	3.226	1.409	Arasıra (Orta)
11	I	49	50.0	29	29.6	13	13.3	6	6.1	1	1.0	1.786	.966	Her zaman (Pekçok)
	II	24	45.3	15	28.3	10	18.9	3	5.7	1	1.9	1.906	1.024	Çoğunlukla (Çok)
	III	40	56.3	21	29.6	7	9.9	3	4.2	0	0	1.620	.834	Her zaman (Pekçok)
	IV	42	50.0	22	26.2	9	10.7	9	10.7	2	2.4	1.893	1.120	Çoğunlukla (Çok)

Tablo A.3. (Devam) Velilerin Meslek Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı

12	I	22	22.4	22	22.4	25	25.5	19	19.4	10	10.2	2.724	1.291	Arasıra (Orta)
	II	8	15.1	13	24.5	21	39.6	6	11.31	5	9.4	2.755	1.142	Arasıra (Orta)
	III	15	21.1	13	18.3	26	36.6	11	15.5	6	8.5	2.718	1.209	Arasıra (Orta)
	IV	20	23.8	15	17.9	24	28.6	15	17.9	10	11.9	2.762	1.323	Arasıra (Orta)
13	I	72	73.5	21	21.4	3	3.1	2	2.0	0	0	1.337	.641	Her zaman (Pekçok)
	II	31	58.5	18	34.0	2	3.8	2	3.8	0	0	1.528	.749	Her zaman (Pekçok)
	III	54	76.1	12	16.9	3	4.2	1	1.4	1	1.4	1.352	.758	Her zaman (Pekçok)
	IV	51	60.7	29	34.5	3	3.6	0	0	1	1.2	1.464	.685	Her zaman (Pekçok)
14	I	57	58.2	22	22.4	11	11.2	8	8.2	0	0	1.694	.968	Her zaman (Pekçok)
	II	21	39.6	24	45.3	4	7.5	3	5.7	1	1.9	1.849	.928	Çoğunlukla (Çok)
	III	43	60.6	20	28.2	5	7.0	3	4.2	0	0	1.549	.807	Her zaman (Pekçok)
	IV	46	54.8	30	35.7	4	4.8	2	2.4	2	2.4	1.619	.877	Her zaman (Pekçok)
15	I	59	60.2	29	29.6	8	8.2	1	1.0	1	1.0	1.531	.776	Her zaman (Pekçok)
	II	19	35.8	24	45.3	6	11.3	4	7.5	0	0	1.906	.883	Çoğunlukla (Çok)
	III	43	60.6	25	35.2	2	2.8	0	0	1	1.4	1.465	.693	Her zaman (Pekçok)
	IV	38	45.2	40	47.6	6	7.1	0	0	0	0	1.619	.619	Her zaman (Pekçok)
16	I	41	41.8	33	33.7	14	14.3	9	9.2	1	1.0	1.939	1.013	Çoğunlukla (Çok)
	II	15	28.3	22	41.5	13	24.5	3	5.7	0	0	2.075	.874	Çoğunlukla (Çok)
	III	30	42.3	31	43.7	5	7.0	4	5.6	1	1.4	1.803	.904	Çoğunlukla (Çok)
	IV	36	42.9	32	38.1	13	15.5	3	3.6	0	0	1.798	.833	Her zaman (Pekçok)
17	I	10	10.2	2	2.0	11	11.2	18	18.4	57	58.2	4.122	1.302	Nadiren (Az)
	II	5	9.4	11	20.8	16	30.2	12	22.6	9	17.0	3.170	1.221	Arasıra (Orta)
	III	3	4.2	9	12.7	15	21.1	31	43.7	13	18.3	3.592	1.063	Nadiren (Az)
	IV	4	4.8	10	11.9	22	26.2	20	23.8	28	33.3	3.690	1.192	Nadiren (Az)
18	I	8	8.2	3	3.1	10	10.2	23	23.5	54	55.1	4.143	1.227	Nadiren (Az)
	II	7	13.2	11	20.8	14	26.4	10	18.9	11	20.8	3.132	1.331	Arasıra (Orta)
	III	4	5.6	9	12.7	11	15.5	28	39.4	19	26.8	3.690	1.166	Nadiren (Az)
	IV	7	8.3	7	8.3	22	26.2	26	31.0	22	26.2	3.583	1.204	Nadiren (Az)
19	I	9	9.2	3	3.1	6	6.1	10	10.2	70	71.4	4.316	1.281	Hiçbir zaman (Hiç)
	II	4	7.5	3	5.7	8	15.1	14	26.4	24	45.3	3.962	1.240	Nadiren (Az)
	III	5	7.0	2	2.8	4	5.6	10	14.1	50	70.4	4.380	1.176	Hiçbir zaman (Hiç)
	IV	8	9.5	2	2.4	9	10.7	14	16.7	51	60.7	4.167	1.288	Nadiren (Az)
20	I	5	5.1	9	9.2	11	11.2	9	9.2	64	65.3	4.204	1.251	Hiçbir zaman (Hiç)
	II	6	11.3	8	15.1	8	15.1	8	15.1	23	43.4	3.642	1.456	Nadiren (Az)
	III	4	5.6	1	1.4	10	14.1	5	7.0	51	71.8	4.380	1.138	Hiçbir zaman (Hiç)
	IV	15	17.9	2	2.4	7	8.3	10	11.9	50	59.5	3.929	1.551	Nadiren (Az)
21	I	9	9.2	5	5.1	5	5.1	11	11.2	68	69.4	4.265	1.313	Hiçbir zaman (Hiç)
	II	4	7.5	6	11.3	8	15.1	9	17.0	26	49.1	3.887	1.340	Nadiren (Az)
	III	5	7.0	3	4.2	5	7.0	9	12.7	49	69.0	4.324	1.216	Hiçbir zaman (Hiç)
	IV	9	10.7	6	7.1	7	8.3	10	11.9	52	61.9	4.071	1.404	Nadiren (Az)
22	I	32	32.7	27	27.6	14	14.3	13	13.3	12	12.2	2.449	1.386	Çoğunlukla (Çok)
	II	19	35.8	14	26.4	10	18.92	7	13.2	3	5.7	2.264	1.243	Çoğunlukla (Çok)
	III	21	29.6	15	21.1	18	25.4	6	8.5	11	15.5	2.592	1.400	Çoğunlukla (Çok)
	IV	31	36.9	24	28.6	12	14.3	9	10.7	8	9.5	2.274	1.320	Çoğunlukla (Çok)
23	I	20	20.4	16	16.3	24	24.5	17	17.3	21	21.4	3.031	1.425	Arasıra (Orta)
	II	15	28.3	13	24.5	12	22.6	5	9.4	8	15.1	2.585	1.393	Çoğunlukla (Çok)
	III	7	9.9	12	16.9	22	31.0	17	23.9	13	18.3	3.239	1.224	Arasıra (Orta)
	IV	26	31.0	20	23.8	18	21.4	13	15.5	7	8.3	2.464	1.303	Çoğunlukla (Çok)
24	I	2	2.0	3	3.1	17	17.3	14	14.3	62	63.3	4.337	1.005	Hiçbir zaman (Hiç)
	II	2	3.8	7	13.2	9	17.0	14	26.4	21	39.6	3.849	1.199	Nadiren (Az)
	III	2	2.8	3	4.2	12	16.9	17	23.9	37	52.1	4.183	1.046	Nadiren (Az)
	IV	1	1.2	8	9.5	16	19.0	16	19.0	43	51.2	4.095	1.093	Nadiren (Az)

GRUP I: EV HANIMI

N:98

GRUP II: İŞÇİ

N:53

GRUP III: MEMUR

N:71

GRUP IV: DİĞER

N:84

Tablo A.4. Velilerin Gelir Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı

MADDE NO	GRU P	1		2		3		4		5		X	SS	DERECE
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1	I	41	41.4	18	18.2	26	26.3	11	11.1	3	3.0	2.162	1.175	Çoğunlukla (Çok)
	II	54	40.9	30	22.7	30	22.7	13	9.8	5	3.8	2.129	1.168	Çoğunlukla (Çok)
	III	37	49.3	12	16.0	15	20.0	8	10.7	3	4.0	2.040	1.224	Çoğunlukla (Çok)
2	I	33	33.3	33	33.3	24	24.2	9	9.1	0	0	2.091	.970	Çoğunlukla (Çok)
	II	42	31.8	40	30.3	38	28.8	9	6.8	3	2.3	2.174	1.030	Çoğunlukla (Çok)
	III	26	34.7	28	37.3	11	14.7	7	9.3	3	4.0	2.107	1.110	Çoğunlukla (Çok)
3	I	20	20.2	20	20.2	23	23.2	15	15.2	21	21.2	2.970	1.425	Arasıra (Orta)
	II	22	16.7	24	18.2	35	26.5	14	10.6	37	28.0	3.152	1.438	Arasıra (Orta)
	III	12	16.0	9	12.0	13	17.3	14	18.7	27	36.0	3.467	1.483	Nadiren (Az)
4	I	28	28.3	26	26.3	26	26.3	14	14.1	5	5.1	2.414	1.187	Çoğunlukla (Çok)
	II	35	26.5	38	28.8	36	27.3	17	12.9	6	4.5	2.402	1.145	Çoğunlukla (Çok)
	III	23	30.7	19	25.3	18	24.0	9	12.0	6	8.0	2.413	1.264	Çoğunlukla (Çok)
5	I	18	18.2	29	29.3	31	31.3	10	10.1	11	11.1	2.667	1.212	Arasıra (Orta)
	II	28	21.2	24	18.2	38	28.8	23	17.4	19	14.4	2.856	1.332	Arasıra (Orta)
	III	15	20.0	17	22.7	18	24.0	14	18.7	11	14.7	2.853	1.343	Arasıra (Orta)
6	I	24	24.2	29	29.3	23	23.2	14	14.1	9	9.1	2.545	1.256	Çoğunlukla (Çok)
	II	28	21.2	38	28.8	26	19.7	29	22.0	11	8.3	2.674	1.263	Arasıra (Orta)
	III	12	16.0	14	18.7	15	20.0	19	25.3	15	20.0	3.147	1.372	Arasıra (Orta)
7	I	33	33.3	41	41.4	12	12.1	8	8.1	5	5.1	2.101	1.111	Çoğunlukla (Çok)
	II	34	25.8	41	31.1	30	22.7	22	16.7	5	3.8	2.417	1.153	Çoğunlukla (Çok)
	III	22	29.3	25	33.3	13	17.3	14	18.7	1	1.3	2.293	1.124	Çoğunlukla (Çok)
8	I	46	46.5	39	39.4	7	7.1	6	6.1	1	1.0	1.758	.905	Her zaman (Pekçok)
	II	52	39.4	48	36.4	22	16.7	7	5.3	3	2.3	1.974	.991	Çoğunlukla (Çok)
	III	27	36.0	34	45.3	7	9.3	6	8.0	1	1.3	1.933	.949	Çoğunlukla (Çok)
9	I	31	31.3	26	26.3	24	24.2	15	15.2	3	3.0	2.323	1.159	Çoğunlukla (Çok)
	II	28	21.2	41	31.1	39	29.5	15	11.4	9	6.8	2.515	1.149	Çoğunlukla (Çok)
	III	19	25.3	20	26.7	19	25.3	12	16.0	5	6.7	2.520	1.223	Çoğunlukla (Çok)
10	I	13	13.1	23	23.2	23	23.2	17	17.2	23	23.2	3.141	1.363	Arasıra (Orta)
	II	16	12.1	24	18.2	30	22.7	24	18.2	38	28.8	3.333	1.380	Arasıra (Orta)
	III	3	4.0	11	14.7	15	20.0	16	21.3	30	40.0	3.787	1.233	Nadiren (Az)
11	I	48	48.5	31	31.3	11	11.1	7	7.1	2	2.0	1.828	1.021	Çoğunlukla (Çok)
	II	68	51.5	30	22.7	23	17.4	10	7.6	1	.8	1.833	1.020	Çoğunlukla (Çok)
	III	39	52.0	26	34.7	5	6.7	4	5.3	1	1.3	1.693	.915	Her zaman (Pekçok)
12	I	13	13.1	23	23.2	30	30.3	18	18.2	15	15.2	2.990	1.249	Arasıra (Orta)
	II	28	21.2	25	18.9	49	37.1	20	15.2	10	7.6	2.689	1.186	Arasıra (Orta)
	III	24	32.0	15	20.0	17	22.7	13	17.3	6	8.0	2.493	1.319	Çoğunlukla (Çok)
13	I	67	67.7	25	25.3	4	4.0	2	2.0	1	1.0	1.434	.758	Her zaman (Pekçok)
	II	87	65.9	38	28.8	4	3.0	2	1.5	1	.8	1.424	.700	Her zaman (Pekçok)
	III	54	72.0	17	22.7	3	4.0	1	1.3	0	0	1.347	.626	Her zaman (Pekçok)
14	I	58	58.6	27	27.3	9	9.1	3	3.0	2	2.0	1.626	.921	Her zaman (Pekçok)
	II	73	55.3	37	28.0	12	9.1	9	6.8	1	.8	1.583	.654	Her zaman (Pekçok)
	III	36	48.0	32	42.7	3	4.0	4	5.3	0	0	1.667	.794	Her zaman (Pekçok)
15	I	47	47.5	37	37.4	11	11.1	2	2.0	2	2.0	1.737	.887	Her zaman (Pekçok)
	II	66	50.0	56	42.4	9	6.8	1	.8	0	0	1.583	.654	Her zaman (Pekçok)
	III	46	61.3	25	33.3	2	2.7	2	2.7	0	0	1.467	.684	Her zaman (Pekçok)

Tablo A.4. (Devamı) Velilerin Gelir Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı

16	I	38	38.4	33	33.3	20	20.2	6	6.1	2	2.0	2.000	1.010	Çoğunlukla(Çok)
	II	48	36.4	55	41.7	19	14.4	10	7.6	0	0	1.932	.901	Çoğunlukla(Çok)
	III	36	48.0	30	40.0	6	8.0	3	4.0	0	0	1.680	.791	Her zaman (Pekçok)
17	I	6	6.1	8	8.1	24	24.2	26	26.3	35	35.4	3.768	1.194	Nadiren (Az)
	II	14	10.6	12	9.1	26	19.7	37	28.0	43	32.6	3.629	1.310	Nadiren (Az)
	III	2	2.7	12	16.0	14	18.7	18	24.0	29	38.7	3.800	1.197	Nadiren (Az)
18	I	7	7.1	6	6.1	19	19.2	35	35.4	32	32.3	3.798	1.169	Nadiren (Az)
	II	14	10.6	12	9.1	28	21.2	37	28.0	41	31.1	3.598	1.301	Nadiren (Az)
	III	5	6.7	12	16.0	10	13.3	15	20.0	33	44.0	3.787	1.339	Nadiren (Az)
19	I	11	11.1	3	3.0	13	13.1	21	21.2	51	51.5	3.990	1.336	Nadiren (Az)
	II	12	9.1	6	4.5	11	8.3	20	15.2	83	62.9	4.182	1.301	Nadiren (Az)
	III	3	4.0	1	1.3	3	4.0	7	9.3	61	81.3	4.627	.941	Hiçbir zaman(Hiç)
20	I	8	8.1	10	10.1	14	14.1	17	17.2	50	50.5	3.919	1.338	Nadiren (Az)
	II	16	12.1	9	6.8	19	14.4	1	8.3	77	58.3	3.939	1.450	Nadiren (Az)
	III	6	8.0	1	1.3	3	4.0	4	5.3	61	81.3	4.507	1.178	Hiçbir zaman(Hiç)
21	I	10	10.1	9	9.1	8	8.1	13	13.1	59	59.6	4.030	1.403	Nadiren (Az)
	II	11	8.3	11	8.3	12	9.1	20	15.2	78	59.1	4.083	1.331	Nadiren (Az)
	III	6	8.0	0	0	5	6.7	6	8.0	58	77.3	4.467	1.166	Hiçbir zaman(Hiç)
22	I	33	33.3	29	29.3	15	15.2	13	13.1	9	9.1	2.354	1.312	Çoğunlukla(Çok)
	II	49	37.1	35	26.5	24	18.2	11	8.3	13	9.8	2.273	1.308	Çoğunlukla(Çok)
	III	21	28.0	16	21.3	15	20.0	11	14.7	12	16.0	2.693	1.433	Arasıra (Orta)
23	I	30	30.3	22	22.2	23	23.2	11	11.1	13	13.1	2.545	1.372	Çoğunlukla(Çok)
	II	27	20.5	24	18.2	32	24.2	26	19.7	23	17.4	2.955	1.381	Arasıra (Orta)
	III	11	14.7	15	20.0	21	28.0	15	20.0	13	17.3	3.053	1.304	Arasıra (Orta)
24	I	2	2.0	8	8.1	19	19.2	19	19.2	51	51.5	4.101	1.102	Nadiren (Az)
	II	5	3.8	11	8.3	21	15.9	25	18.9	70	53.0	4.091	1.169	Nadiren (Az)
	III	0	0	2	2.7	14	18.7	17	22.7	42	56.0	4.320	.872	Hiçbir zaman(Hiç)

GRUP I: 0-50 MİLYON

N: 99

GRUP II: 51-100 MİLYON

N:132

GRUP III:101 VE ÜSTÜ

N:75

Tablo A.5. Velilerin Öğrenim Durumlarına Göre Her Bir Soruya Verdikleri Cevapların Dağılımı

MADDE NO	GRUP	1		2		3		4		5		X	SS	Derece
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1	I	53	45.3	22	18.8	32	27.4	8	6.8	2	1.7	2.009	1.079	Çok
	II	53	40.2	28	21.2	25	18.9	19	14.4	7	5.3	2.235	1.265	Çok
	III	26	45.6	10	17.5	14	24.6	5	8.8	2	3.5	2.070	1.178	Çok
2	I	41	35.0	32	27.4	33	28.2	10	8.5	1	0.9	2.128	1.022	Çok
	II	43	32.6	49	37.1	28	21.2	9	6.8	3	2.3	2.091	1.007	Çok
	III	17	29.8	20	35.1	12	21.1	6	10.5	2	3.5	2.228	1.102	Çok
3	I	30	25.6	24	20.5	20	17.1	17	14.5	26	22.2	2.872	1.506	Orta
	II	14	10.6	25	18.9	40	30.3	16	12.1	37	28.0	3.280	1.338	Orta
	III	10	17.5	4	7.0	11	19.3	10	17.5	22	38.6	3.526	1.501	Az
4	I	35	29.9	29	24.8	29	24.8	16	13.7	8	6.8	2.427	1.241	Çok
	II	37	28.0	36	27.3	37	28.0	17	12.9	5	3.8	2.371	1.135	Çok
	III	14	24.6	18	31.6	14	24.6	7	12.3	4	7.0	2.456	1.196	Çok
5	I	29	24.8	31	26.5	31	26.5	12	10.3	14	12.0	2.581	1.295	Çok
	II	23	17.4	29	22.0	40	30.3	22	16.7	18	13.6	2.871	1.275	Orta
	III	9	15.8	10	17.5	16	28.1	13	22.8	9	15.8	3.053	1.301	Orta
6	I	35	29.9	36	30.8	28	23.9	10	8.5	8	6.8	2.316	1.186	Çok
	II	19	14.4	36	27.3	25	18.9	31	23.5	21	15.9	2.992	1.316	Orta
	III	10	17.5	9	15.8	11	19.3	21	36.8	6	10.5	3.070	1.294	Orta
7	I	38	32.5	41	35.0	21	17.9	14	12.0	3	2.6	2.171	1.093	Çok
	II	35	26.5	48	36.4	22	16.7	20	15.2	7	5.3	2.364	1.180	Çok
	III	16	28.1	18	31.6	12	21.1	10	17.5	1	1.8	2.333	1.123	Çok
8	I	50	42.7	47	40.2	11	9.4	8	6.8	1	0.9	1.829	0.922	Çok
	II	49	37.1	54	40.9	19	14.4	7	5.3	3	2.3	1.947	0.968	Çok
	III	26	45.6	20	35.1	6	10.5	4	7.0	1	1.8	1.842	0.996	Çok
9	I	32	27.4	36	30.8	28	23.9	15	12.8	6	5.1	2.376	1.165	Çok
	II	32	24.2	33	25.0	44	33.3	16	12.1	7	5.3	2.492	1.142	Çok
	III	14	24.6	18	31.6	10	17.5	11	19.3	4	7.0	2.526	1.255	Çok
10	I	16	13.7	28	23.9	27	23.1	19	16.2	27	23.1	3.111	1.369	Orta
	II	13	9.8	25	18.9	26	19.7	25	18.9	43	32.6	3.455	1.372	Az
	III	3	5.3	5	8.8	15	26.3	13	22.8	21	36.8	3.772	1.195	Az
11	I	63	53.8	28	23.9	14	12.0	10	8.5	2	1.7	1.803	1.061	Çok
	II	62	47.0	40	30.3	21	15.9	7	5.3	2	1.5	1.841	0.979	Çok
	III	30	52.6	19	33.3	4	7.0	4	7.0	0	0	1.684	0.890	Pekçok
12	I	23	19.7	24	20.5	34	29.1	20	17.1	16	13.7	2.846	1.304	Orta
	II	27	20.5	30	22.7	40	30.3	24	18.2	11	8.3	2.712	1.220	Orta
	III	15	26.3	9	15.8	22	38.6	7	12.3	4	7.0	2.579	1.209	Çok
13	I	82	70.1	25	21.4	7	6.0	3	2.6	0	0	1.410	0.721	Pekçok
	II	84	63.6	42	31.8	4	3.0	2	1.5	0	0	1.424	0.632	Pekçok
	III	42	73.7	13	22.8	0	0	0	0	2	3.5	1.368	0.816	Pekçok
14	I	70	59.8	30	25.6	10	8.5	7	6.0	0	0	1.607	0.880	Pekçok
	II	70	53.0	46	34.8	11	8.3	4	3.0	1	0.8	1.636	0.822	Pekçok
	III	27	47.4	20	35.1	3	5.3	5	8.8	2	3.5	1.860	1.093	Çok
15	I	59	50.4	44	37.6	9	7.7	4	3.4	1	0.8	1.667	0.830	Pekçok
	II	67	50.8	53	40.2	11	8.3	1	0.8	0	0	1.591	0.676	Pekçok
	III	33	57.9	21	36.8	2	3.5	0	0	1	1.8	1.509	0.735	Pekçok
16	I	45	38.5	42	35.9	21	17.9	8	6.8	1	0.9	1.957	0.959	Çok
	II	54	40.9	51	38.6	19	14.4	8	6.1	0	0	1.856	0.884	Çok
	III	23	40.4	25	43.9	5	8.8	3	5.3	1	1.8	1.842	0.922	Çok
17	I	13	11.1	8	6.8	30	25.6	21	17.9	45	38.5	3.658	1.347	Az
	II	5	3.8	14	10.6	29	22.0	39	29.5	45	34.1	3.795	1.117	Az
	III	4	7.0	10	17.5	5	8.8	21	36.8	17	29.8	3.649	1.275	Az
18	I	14	12.0	6	5.1	25	21.4	29	24.8	43	36.8	3.692	1.336	Az
	II	7	5.3	13	9.8	26	19.7	38	28.8	48	36.4	3.811	1.186	Az
	III	5	8.8	11	19.3	6	10.5	20	35.1	15	26.3	3.509	1.311	Az
19	I	16	13.7	5	4.3	10	8.5	18	15.4	68	58.1	4.000	1.444	Az
	II	7	5.3	5	3.8	14	10.6	25	18.9	81	61.4	4.273	1.133	Hiç
	III	3	5.3	0	0	3	5.3	5	8.8	40	80.7	4.596	0.997	Hiç

MADDE NO	GRUP	1		2		3		4		5		X	SS	Derece
20	I	14	12.0	10	8.5	15	12.8	14	12.0	64	54.7	3.889	1.449	Az
	II	10	7.6	9	6.8	15	11.4	13	9.8	85	64.4	4.167	1.303	Az
	III	6	10.5	1	1.8	6	10.5	5	8.8	39	68.4	4.228	1.337	Hıç
21	I	14	12.0	12	10.3	9	7.7	15	12.8	67	57.3	3.932	1.466	Az
	II	7	5.3	6	4.5	12	9.1	21	15.9	86	65.2	4.311	1.147	Hıç
	III	6	10.5	2	3.5	4	7.0	3	5.3	42	73.7	4.281	1.360	Hıç
22	I	45	38.5	32	27.4	15	12.8	14	12.0	11	9.4	2.265	1.335	Çok
	II	43	32.6	37	28.0	25	18.9	15	11.4	12	9.1	2.364	1.292	Çok
	III	15	26.3	11	19.3	14	24.6	6	10.5	11	19.3	2.772	1.452	Orta
23	I	35	29.9	23	19.7	25	21.4	14	12.0	20	17.1	2.667	1.450	Orta
	II	27	20.5	25	18.9	36	27.3	24	18.2	20	15.2	2.886	1.340	Orta
	III	6	10.5	13	22.8	15	26.3	14	24.6	9	15.8	3.123	1.204	Orta
24	I	2	1.7	10	8.5	23	19.7	19	16.2	63	53.8	4.120	1.108	Az
	II	3	2.3	8	6.1	22	16.7	29	22.0	70	53.0	4.174	1.059	Az
	III	2	3.5	3	5.3	9	15.8	13	22.8	30	52.6	4.158	1.099	Az

GRUP I : İLKOKUL N: 117
GRUP II : ORTA ÖĞRENİM N: 132
GRUP III : YÜKSEK ÖĞRENİM N: 57

EK B

AÇIKLAMA

Sayın Veli,

Bu anket, farklı toplumsal konumlarda bulunan velilerin, okulla işbirliği problemlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket, üç bölümden ve toplam otuz üç sorudan oluşmaktadır. Her bölüm başında soruların nasıl cevaplandırılacağına dair açıklama yapılmıştır.

Bu anket ile toplanan veriler, toplumsal konuma bağlı okul-aile işbirliği problemlerini ortaya çıkaracaktır. Araştırma sonucu elde edilen bulguların velilere ve eğitim sistemimize faydalı olabileceği ümit edilmektedir. Toplanan bu bilgiler Sakarya Üniversitesi'nde sürdürülen bir tez çalışmasında kullanılacak ve hiçbir kişi ya da kuruma verilmeyecektir.

Anketi eksiksiz, içtenlikle ve gerçeğe uygun olarak cevaplandırmanız araştırmanın sonuçlarını önemli ölçüde etkileyecektir.

İlginiz ve araştırmaya olan katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Ender KAZAK
Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. BÖLÜM

Size uygun olan cevabın başındaki parantez içine (x) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz:

- a. () Kadın
- b. () Erkek

2. Yaşınız:

- a. () 18-25
- b. () 26-35
- c. () 36-45
- d. () 46-55
- e. () 55 den fazla

3. Mesleğiniz:

- a. () Ev hanımı
- b. () Sanayici
- c. () Tüccar
- d. () Çiftçi
- e. () İşçi
- f. () Esnaf
- g. () Emekli
- h. () İşsiz
- ı. () Memur (Yazınız):.....
- i. () Serbest Meslek (Yazınız):
- j. () Diğer (Yazınız):

4. Öğrenim durumunuz:

- a. () Okur yazar değil
- b. () İlkokul mezunu ya da okur yazar
- c. () Ortaokul mezunu
- d. () Lise ve dengi okul mezunu
- e. () Üniversite mezunu
- f. () Yüksek lisans veya doktora
- g. () Diğer (Lütfen yazınız):

5. Ailenin ortalama toplam aylık geliri:

(.....) milyon lira.

6. Ekonomik durumunuzu Türkiye ölçeğinde nasıl görüyorsunuz?

- a. () Çok iyi
- b. () İyi
- c. () Orta halli
- d. () Kötü
- e. () Çok kötü

7. Çocuğunuzun öğretmenleriyle birinci dönem toplam kaç defa görüştünüz?

- a. () Hiç
- b. () 1
- c. () 2
- d. () 3
- e. () 4
- f. () 5 veya daha fazla

8. Veli toplantıları akşam saatlerinde (Mesai sonrası) düzenlense katılma durumunuz ne olur?

- a. () Daha fazla katılırim
- b. () Katılma oranım düşer
- c. () Hiç katılamam
- d. () Bir şey değişmez
- e. () Diğer (Yazınız):

II. BÖLÜM

Aşağıdaki yirmiüç madde okul aile işbirliği etkinliklerini ve problemlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Soruların karşısında, her zaman, çoğunlukla, arasıra, nadiren, hiçbir zaman şıklarına ait parantezler verilmiştir. Şıklardan hangisi size uygunsa o şıkkın altındaki parantez içine (x) işareti koyunuz.

Lütfen soruların tamamını dikkatle okuyarak, eksiksiz olarak cevaplandırmaya çalışınız. Her soruda sadece bir parantez içine (x) işareti koyunuz.

Etkinlikler ve Sorunlar

Etkinlik ve Sorunların Derecesi

	Her zaman(pekçok)	Çoğunlukla(çok)	Arasıra(orta)	Nadiren(az)	Hiçbir zaman(Hiç)
1. Öğretmenleri, çocuğumla ilgili bir problem olduğunda ziyaret ederim	()	()	()	()	()
2. Öğretmenleri, çocuğumun başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla ziyaret ederim	()	()	()	()	()
3. Öğretmenleri, çocuğumun okula devam durumunu öğrenmek amacıyla ziyaret ederim	()	()	()	()	()
4. Öğretmenleri ve okulu, çocuğumun okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla ziyaret ederim	()	()	()	()	()
5. Öğretmenleri ve okulu, çocuğumun okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla ziyaret ederim	()	()	()	()	()
6. Öğretmenlerle görüşmelerim, onların isteği ve daveti üzerine olur	()	()	()	()	()
7. Okul yöneticileri, okul-aile işbirliğinin artırılmasında istekli ve yeterlidir	()	()	()	()	()

Etkinlikler ve Sorunlar

**Etkinlik ve
Sorunların Derecesi**

	Her zaman(pekçok)	Çoğunlukla(çok)	Arasıra(orta)	Nadiren(az)	Hiçbir zaman(Hiç)
8. Öğretmenler, okul-aile işbirliğinin artırılmasında istekli ve yeterlidir	()	()	()	()	()
9. Okul-aile işbirliğinin artırılmasında kendimi istekli ve yeterli buluyorum	()	()	()	()	()
10. Görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyiciyimdir	()	()	()	()	()
11. Görüşme ve toplantılarda problemlerimi rahatça söyleyebilirim	()	()	()	()	()
12. Görüşme ve toplantılarda, öğretmenlere eksikliklerini söyler, teklifler getiririm	()	()	()	()	()
13. Görüşme ve toplantılarda, öğretmenler beni güler yüzle karşılar ve problemlerimi dinler	()	()	()	()	()
14. Yöneticilerle görüşmelerimde güler yüzle karşılanırım ve problem dinlenir	()	()	()	()	()
15. Öğretmenlerle görüşmeye gittiğimde bana yeterli zaman ayırırlar	()	()	()	()	()
16. Okul yöneticileriyle görüşmeye gittiğimde bana yeterli zaman ayırırlar	()	()	()	()	()
17. Veli toplantılarına, çalışma saatime gelmesinden dolayı katılamam	()	()	()	()	()
18. Veli toplantılarına, işlerimin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamam	()	()	()	()	()
19. Veli toplantılarına, evimin okula uzak olmasından dolayı katılamam	()	()	()	()	()
20. Veli toplantılarında, maddi yardım talep edildiği için katılmak istemem	()	()	()	()	()

Etkinlikler ve Sorunlar

Etkinlik ve Sorunların Derecesi

	Her zaman(pekçok)	Çoğunlukla(çok)	Arasıra(orta)	Nadiren(az)	Hiçbir zaman(Hiç)
21. Veli toplantılarına, çocuğumun başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı için katılmam	()	()	()	()	()
22. Okul-aile birliği okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında bizi bilgilendirir	()	()	()	()	()
23. Okul-aile birliği ve koruma derneği çeşitli toplantılar düzenler ve bizi davet eder	()	()	()	()	()
24. Okuldan, okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar (broşür, kitapçık) gelir	()	()	()	()	()

III. BÖLÜM

Anketteki sorulara verdiğiniz cevaplar dışında okul-aile işbirliği ile ilgili görüş ve önerileriniz varsa maddeler halinde yazar mısınız?

a.....

b.....

c.....

d.....

e.....

EK C

AÇIKLAMA

Sayın Öğretmen/Yönetici,

Bu anket, farklı toplumsal konumlarda bulunan velilerin, okulla işbirliği problemlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket, üç bölümden ve toplam otuz iki sorudan oluşmaktadır. Her bölüm başında soruların nasıl cevaplandırılacağına dair açıklama yapılmıştır.

Bu anket ile toplanan veriler, toplumsal konuma bağlı okul-aile işbirliği sorunlarını ortaya çıkaracaktır. Araştırma sonucu elde edilen bulguların velilere ve eğitim sistemimize faydalı olabileceği ümit edilmektedir. Toplanan bu bilgiler Sakarya Üniversitesi'nde sürdürülen bir tez çalışmasında kullanılacak ve hiçbir kişi ya da kuruma verilmeyecektir.

Anketi eksiksiz, içtenlikle ve gerçeğe uygun olarak cevaplandırmanız araştırmanın sonuçlarını önemli ölçüde etkileyecektir.

İlginiz ve araştırmaya olan katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Ender KAZAK
Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. BÖLÜM

Size uygun olan cevabın başındaki parantez içine (x) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz:

- a. () Kadın
- b. () Erkek

2. Okuldaki göreviniz:

- a. () Okul müdürü
- b. () Müdür yardımcısı
- c. () Öğretmen

3. Meslekteki kıdeminiz:

- a. () Stajyer öğretmen
- b. () 0-5 yıl
- c. () 6-10 yıl
- d. () 11-15 yıl
- e. () 16-20 yıl
- f. () 20 yıldan fazla

4. Okul-aile işbirliği konusunda katıldığınız hizmetiçi eğitim programı sayısı

- a. () Hiç katılmadım
- b. () Bir defa
- c. () İki defa
- d. () Üç veya daha fazla

5. Öğrenci velileri daha çok hangi sosyo-ekonomik çevredendir?

- a. () Alt sosyo-ekonomik
- b. () Orta sosyo-ekonomik
- c. () Üst sosyo-ekonomik

6. Hangi öğrenim düzeyindeki veliler sizinle daha çok ilişki ve işbirliği içindedirler?
- a. () Okur yazar olanlar
 - b. () İlkokul mezunu
 - c. () Ortaokul mezunu
 - d. () Lise ve dengi okul mezunu
 - e. () Üniversite mezunu
 - f. () Yüksek lisans veya doktora
7. Hangi sosyo-ekonomik düzeydeki veliler sizinle daha çok ilişki ve işbirliği içindedirler?
- a. () Alt sosyo-ekonomik
 - b. () Orta sosyo-ekonomik
 - c. () Üst sosyo-ekonomik
8. Veli toplantıları akşam saatlerinde (Mesai sonrası) düzenlense velilerin katılma durumu ne olurdu?
- a. () Daha fazla katılan olur
 - b. () Katılma oranları düşer
 - c. () Hiç katılamayanlar çoğalır
 - d. () Bir şey değişmez
 - e. () Diğer (Yazınız):

II. BÖLÜM

Aşağıdaki yirmidört madde okul aile işbirliği etkinliklerini ve problemlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Soruların karşısında, her zaman, çoğunlukla, arasıra, nadiren, hiçbir zaman şıklarına ait parantezler verilmiştir. Şıklardan hangisi size uygunsa o şıkkın altındaki parantez içine (x) işareti koyunuz.

Lütfen soruların tamamını dikkatle okuyarak, eksiksiz olarak cevaplandırmaya çalışınız. Her soruda sadece bir parantez içine (x) işareti koyunuz.

Etkinlikler ve Sorunlar

Etkinlik ve Sorunların Derecesi

	Her zaman(pekçok)	Çoğunlukla(çok)	Arasıra(orta)	Nadiren(az)	Hiçbir zaman(Hiç)
1. Veliler, çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda bizi ziyaret ederler	()	()	()	()	()
2. Veliler, çocuklarının başarı düzeyini öğrenmek ve arttırmak amacıyla bizi ziyaret ederler	()	()	()	()	()
3. Veliler, çocuklarının okula devam durumunu öğrenmek amacıyla bizi ziyaret ederler	()	()	()	()	()
4. Veliler, çocuklarının okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek amacıyla bizi ziyaret ederler	()	()	()	()	()
5. Veliler, çocuklarının okul disiplinine uyumunu sağlamak amacıyla bizi ziyaret ederler	()	()	()	()	()
6. Velilerle görüşmelerim, benim isteğim ve davetim üzerine olur	()	()	()	()	()
7. Okul yöneticileri/öğretmenleri okul-aile işbirliğinin artırılmasında istekli ve yeterlidirler	()	()	()	()	()

Etkinlikler ve Sorunlar

**Etkinlik ve
Sorunların Derecesi**

	Her zaman(pekçok)	Çoğunlukla(çok)	Arasıra(orta)	Nadiren(az)	Hiçbir zaman(Hiç)
8. Veliler, okul-aile işbirliğinin arttırılmasında istekli ve yeterlidirler	()	()	()	()	()
9. Okul-aile işbirliğinin arttırılmasında kendimi istekli ve yeterli buluyorum	()	()	()	()	()
10. Veliler, görüşme ve toplantılarda çekingen, sessiz ve dinleyicidirler	()	()	()	()	()
11. Veliler, görüşme ve toplantılarda problemlerini rahatça anlatabilirler	()	()	()	()	()
12. Veliler, görüşme ve toplantılarda, bize eksikliklerimizi söyler, teklifler getirebilirler	()	()	()	()	()
13. Görüşme ve toplantılarda, veliler güler yüzle karşılaşır ve problemleri dinlenir	()	()	()	()	()
14. Görüşme ve toplantılarda velilere yeterli zaman ayrılır	()	()	()	()	()
15. Veli toplantıları çalışma saatlerine gelmesinden dolayı katılamayanlar olur	()	()	()	()	()
16. Veli toplantılarına, işlerinin çok ve yoğun olmasından dolayı katılamayanlar olur	()	()	()	()	()
17. Veli toplantılarına, evlerinin okula uzak olmasından dolayı katılamayanlar olur	()	()	()	()	()
18. Veli toplantılarında, maddi yardım talep edilir düşüncesiyle katılmayanlar olur	()	()	()	()	()
19. Veli toplantılarına, çocuklarının başarısında bir değişikliğe sebep olmayacağı düşüncesiyle katılmayanlar olur	()	()	()	()	()
20. Okul-aile birliği okulun eğitim etkinlikleri ve yönetmelikleri hakkında velileri bilgilendirir	()	()	()	()	()

Etkinlikler ve Sorunlar

Etkinlik ve Sorunların Derecesi

	Her zaman(pekçok)	Çoğunlukla(çok)	Arasıra(orta)	Nadiren(az)	Hiçbir zaman(Hiç)
21. Okul-aile birliği ve koruma derneği çeşitli toplantılar düzenler ve velileri davet eder	()	()	()	()	()
22. Velilere okul-aile işbirliğinin önemine dair yazılar (broşür, kitapçık) gönderilir	()	()	()	()	()
23. İl Milli Eğitim Müdürlüğünden okul-aile işbirliğinin önemine dair genelge ve yazılar gelir	()	()	()	()	()

III. BÖLÜM

Anketteki sorulara verdiğiniz cevaplar dışında okul-aile işbirliği ile ilgili görüş ve önerileriniz varsa maddeler halinde yazar mısınız?

a.....

b.....

c.....

d.....

e.....

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında Düzce’de doğdu.

1980 yılında ilkokulu köyünde tamamladı. 1984 yılında Gümüşova Ortaokulu’ndan, 1987’de de Gümüşova Lisesi’nden mezun oldu.

1990 yılında Çukurova Üniversitesi Ceyhan Meslek Yüksekokulu Pazarlama Bölümünde yüksek öğrenimine başladı ve 1992 yılında buradan mezun oldu. Aynı yıl, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde yükseköğrenime hak kazandı. Buradan da, 1996 yılında mezun oldu.

Halen öğretmen olup, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisidir.

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
SOSYOLOJİ BÖLÜM BAŞKANLIĞI

Sayı : B. 30. 2. SAÜ. 0. 13. 00.

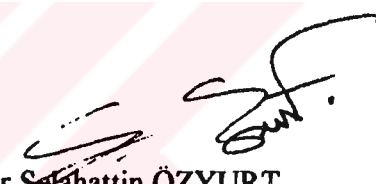
...../...../199....

Konu :

VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı 1303 no'lu öğrencisi Ender KAZAK, danışmanlığımda “Okul-Aile İşbirliği” adlı Yüksek Lisans tezi hazırlamaktadır.

Tez ile ilgili olarak ekte belirtilen ilköğretim okullarında öğretmen, yönetici ve velilere anket uygulanmasına müsaadelerinizi saygıyla arz ederim.

Yard.Doç.Dr. Selahattin ÖZYURT
Sosyoloji Bölümü Başkan V.

EKLER :

EK-1 Öğrenci Belgesi

EK-2 Anket Soru Örneği

EK-3 Anket Uygulanacak Okulların Listesi

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.NEM.4.54.00.05.01.070/
KONU: Yüksek Lisans Tezi

2779

13 ŞUBAT 1998

SAYIN: ENDER KAZAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji

Anabilim Dalı Öğrencisi

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

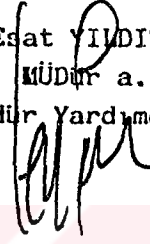
Yüksek Lisans Tezi ile ilgili Valilik Makamından alınan 12.2.1998 tarih ve 2557 sayılı onay ilişkide gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

EKLER:

EK 1=onay

Esat YILDIZ
MÜDÜR a.
Müdür Yardımcısı

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4,54.00.05.01.070/
KONU: Yüksek Lisans Tezi

00 2557

VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı 1303 nolu öğrencisi Ender KAZAK'ın, Bölüm Başkanı Selahattin ÖZYURT'un danışmanlığında "Okul Aile İşbirliği" adlı tez hazırladığı ve tez ile ilgili olarak aşağıda isimleri yazılı ilköğretim okullarındaki öğretmen, yönetici ve velilere anket uygulanmak istenmesi, 09.02.98 tarih ve 109 sayılı yazı ile belirtilmektedir.

Soz konusu anketin aşağıdaki okullarda uygulanması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, tensiplerinizi arz ederim.

A. MURAT TANER
Millî Eğitim Müdürü

O L U R.
72/02/1998

Necdet ATAMAN
Vali
Vali Yardımcısı

ANKET UYGULANACAK OKUL MÜDÜRLÜKLERİ

1-Merkez Atatürk ilköğretim Okulu	-	ADAPAZARI
+ 2-İsmet İnönü ilköğretim Okulu	-	"
+ 3-Zübeydehanım ilköğretim Okulu	-	"
+ 4-Ali Dilmən ilköğretim Okulu	-	"
5-Cumhuriyet ilköğretim Okulu	-	"
+ 6-Orhangazi ilköğretim Okulu	-	"
+ 7-Namık Kemal ilköğretim Okulu	-	"
+ 8-Sabihahanim ilköğretim Okulu	-	"
9-Yavuz Selim ilköğretim Okulu	-	"
+ 10-Mehmet Akif Ersoy ilköğretim Okulu	-	"
+ 11-21 Haziran ilköğretim Okulu	-	"
12-Ozanlar Şehit Mustafa Özen ilköğretim	-	"
+ 13-Karaosman ilköğretim Okulu	-	"
+ 14-Necdet İslar ilköğretim Okulu	-	"